

Riksdagens protokoll

2005/06:40

Tisdagen den 29 november

Kl. 13.30 – 15.59
18.00 – 20.33

Protokoll
2005/06:40

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 november.

2 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2005/06:54 till socialutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2005/06:KU1, KU11 och KU12
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 2005/06:SfU2 och SfU4

4 § Avstående från besittningsskydd

*Avstående från
besittningsskydd*

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU3
Avstående från besittningsskydd (prop. 2005/06:13).

Anf. 1 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Det här betänkandet rör inskränkning av besittningsskyddet. Tyvärr har inte detta lett till någon större debatt runtom i samhället, inte ens i riksdagen, vilket det borde ha gjort. Besittningsskyddet innebär att man har rätt att bo kvar i sin lägenhet efter det att kontraktet har gått ut, det vill säga efter att man har betalat sin hyra bland annat.

Varför skulle debatten om det här vara viktig? Skälen är flera, men framför allt handlar det om maktförhållandet på bostadsmarknaden. Om man är hyresgäst i första eller andra hand utgår den makt man utövar i två delar, nämligen den fria förhandlingsrätten, med bruksvärdet som bas, och besittningsskyddet.

När vi ändrar i de här systemen ruckar vi också på maktförhållandet på bostadsmarknaden. Då kan vi välja antingen att låta det vara som det

är, vi kan förstärka för hyresgästen eller vi kan förstärka för hyresvärdarna. Om vi förstärker för hyresvärdarna förstärker vi ägandets makt i förhållande till konsumenternas makt. I det här betänkandet har majoriteten valt att förstärka ägandemakten på bekostnad av konsumenterna.

I betänkandet finns två förslag. Det första handlar om en anpassning av regelverket till rådande praxis. I betänkandet har regeringen och utskottsmajoriteten utgått från den praxis som kommit att bli hyresnämndens beslut avseende avstående av besittningsskydd som avtalas mellan hyresvärd och hyresgäst. Förslaget från regeringen innebär att avtal om avstående under längre tid än nuvarande två år under vissa omständigheter ska kunna tecknas utan prövning av hyresnämnden.

Även om detta faktiskt innebär en försämring av hyresgästens position på bostadsmarknaden är det lite svårt att argumentera för att hyresnämnderna ska belastas av ärenden som i praktiken redan är avgjorda. Därför har vi ingen reservation avseende möjligheten till förlängning av avtalstiden för avstående av besittningsskydd i de delar som omfattas av regelförändringen.

Däremot har vi mycket svårt att förstå majoritetens och regeringens förslag att utsträcka tiden längre än vad som kommit att bli praxis. Därför, herr talman, föreslår vi att riksdagen vid morgondagens votering ändrar liggande förslag från högst fyra år till högst tre år och på det viset anpassar regelverket till gällande praxis.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation nr 1.

Herr talman! I den promemoria som har föregått regeringens proposition och betänkandet togs också fram ett förslag om att besittningsskyddet i andra fall än de som finns uppräknade i betänkandet skulle gälla från första dagen och att avståendet per automatik skulle prövas av hyresnämnderna. Detta skulle främst omfatta andrahandshyresgäster, som i dag saknar besittningsskydd de två första åren. Jag menar att promemorians förslag i grunden är alldeles riktigt och skulle stärka de svagaste grupperna på hyresmarknaden.

Kritiken mot förslaget har inriktats på svårigheten att få fram så kallade provboenden och försöksboenden för kommunernas socialtjänst. Vi inser att det inte skulle vara helt oproblematiskt att ändra från nuvarande två år utan besittningsskydd till besittningsskydd från första dagen och föreslår därför, och egentligen med mycket stor tvekan, att sex månader borde gälla som gräns för när andrahandshyresgästerna ska kunna bo utan besittningsskydd.

Herr talman! Den förändring som vi föreslår skulle kraftigt förstärka för de grupper som i dag brukar benämnas hemlösa och som oftast utsätts för kränkningar och diskriminering på bostadsmarknaden. För oss västerpartister är rätten till egen bostad för individerna en möjlighet för individerna att förverkliga sina egna livsprojekt. I takt med att allt fler har fått det svårare att komma in på den reguljära bostadsmarknaden har andrahandsuthyrningen ökat och allt fler riskerar att komma in under socialtjänstens olika sekundära bostadsuthyrningar.

Kontrakten som skrivs har ofta mycket speciella regler för upplåtelse av bostaden, ofta är det mycket korta avtal, ibland bara en vecka eller två. Syftet blir oftast en fråga om att uppfostra individen till ett normalt beteende, där bostaden blir en underordnad del i en så kallad vårdplan. Brott mot vårdplanen leder till att man förlorar sitt boende.

När jag var ledamot i Hemlösekommittén hade jag det tvivelaktiga nöjet att läsa och få redovisat en rad sådana krav och kunde konstatera att villkoren inte handlade om att skydda övriga hyresgäster utan hade ett ur socialtjänstens perspektiv betydligt ädlare mål, nämligen underkastelse och normalisering.

Kontrakten kunde innehålla krav på nykterhet, inga husdjur, inga övernattningsgäster, fri tillgång för socialtjänsten och kommunen att göra oanmälda inspektioner, urinprovsinlämning och så vidare. För alla andra är det störande av grannar eller att vi underlåter att betala hyran som leder till att vi förlorar vårt kontrakt. För den här gruppen, som står längst ned på bostadsmarknaden, är det helt andra omständigheter som avgör om man har rätt att bo eller inte.

Den goda tanken som trots allt kanske finns är att man efter två år av bevisning ska kunna komma in på den reguljära bostadsmarknaden. Men tyvärr är resultaten mycket, mycket skrala. Många fastnar på den sekundära bostadsmarknaden eller hoppar in och ut från trappa 1 i den så kallade boendetrappan.

Herr talman! Det finns också exempel på att det är fullt möjligt att göra tvärtom, det vill säga ha ett eget kontrakt med besittningsskydd som norm och att regelverket är lika för alla.

I Hannover har man med mycket gott resultat valt att ge de hemlösa en bostad och därefter erbjudit den boende rätten att själv identifiera vilket eventuellt stöd som hon behöver. Det här handlar i huvudsak om kvinnor.

Jag har till de olika partierna lämnat över en bok som redovisar sju års erfarenhet i Hannover. Jag föreslår att ni som inte redan har läst den förgyller julhelgen lite grann med att läsa boken och fundera på likheterna med Josefs och Marias vandring för att få övernattning i samband med Jesu födelse. Likheterna är stora.

Herr talman! När andrahandskontraktet blir norm för bostadslösa är syftet med denna upplåtelseform helt förfelad. Lagstiftningen utgår från att den som hyr ut en lägenhet i andra hand tillfälligt upplåter sin privata bostad och därmed måste ha skydd för att inte förlora den. Detta problem har vi löst i första delen av betänkandet.

På den sociala bostadsmarknaden har andrahandskontrakten, och därmed bristen på besittningsskydd, endast till syfte att begränsa den boendes rättigheter. När utskottsmajoriteten väljer att inte stärka rättigheten för dem som lever på den sekundära bostadsmarknaden, som promemorian faktiskt föreslog, har man aktivt valt att inte öka den gruppens makt på bostadsmarknaden. Vi är i dag alltså inte beredda att öka makten för de hemlösa och bostadslösa. Detta är ett svek mot de svagaste grupperna på bostadsmarknaden.

Men det finns faktiskt, herr talman, fortfarande möjlighet att rätta till denna underlåtenhet genom att vid morgondagens votering ställa sig bakom vår reservation 2, som jag också nu yrkar bifall till.

Om ni gör det här ni ställt er bakom principen att andrahandsboende utan besittningsskydd ska vara kortvarigt. De som bor på sådana kontrakt ska kunna se ljuset i tunneln och därmed känna att möjligheten finns till bostad med förstahandskontrakt som för de flesta andra i samhället.

Med det, herr talman, tackar jag för mig.

Anf. 2 MARIA ÖBERG (s):

Herr talman! I dag ska vi debattera en proposition från regeringen som heter *Avstående från besittningsskydd*. Innehållet i propositionen kan kortfattat beskrivas så här: Kravet på att avtal om avstående från besittningsskydd ska godkännas av hyresnämnden för att vara gällande ska tas bort för vissa slag av upplåtelser. Jag återkommer till vilka dessa ”vissa slag av upplåtelser” är.

Vidare föreslås att de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 2006. Historien kring denna proposition började i 1997 års Hyreslagstiftningsutredning, som dessutom 1999 lämnade ett delbetänkande, *Nytt system för prövning av hyres- och arrendemål*. Där fanns bland annat förslaget om att kravet på att avtal om avstående från besittningsskydd ska godkännas av hyresnämnden för att vara gällande tas bort för vissa typer av upplåtelser.

Vidare processades dessa frågor via en promemoria från BAHS, Bostadsdomstolens, arrendenämndernas och hyresnämndernas samarbetsorgan, som i sin tur remissbehandlades.

Nåja, det var lite historik bakom denna proposition. Vad innehåller då propositionen för konkreta förslag, och hur motiverar vi i majoriteten vårt förslag om bifall till propositionen?

Första förslaget handlar om bostadslägenheter och lyder så här: En överenskommelse om avstående från besittningsskydd ska inte behöva godkännas av hyresnämnden, om innebörden i överenskommelsen är att hyresgästen inte ska ha rätt till förlängning

- i fråga om en bostadslägenhet i ett en- eller tvåfamiljshus, som inte ingår i affärsmässigt bedriven uthyrningsverksamhet, om hyresvärden ska bosätta sig i lägenheten eller överlåta huset
- i fråga om en bostadslägenhet som upplåts i andra hand om hyresvärden ska bosätta sig i lägenheten eller, när hyresvärden innehar lägenheten med bostadsrätt, bosätta sig i den eller överlåta den.

Men om överenskommelsen, som jag just redogjorde för, ska gälla längre än fyra år ska hyresnämnden alltid lämna sitt godkännande. Viktigt är också att poängtera att dessa överenskommelser ska vara undertecknade på ett godkänt formulär.

När det gäller besittningsskydd i så kallade kategoriboenden, till exempel studentbostäder, har både Svea hovrätt och Hyresgästföreningen ifrågasatt en sådan regelförändring. Vi i majoriteten kan bara konstatera att det i dag inte finns någon anledning att ändra på de regler som finns för dessa boendeformer.

Att skapa en regel som inte nämnvärt gynnar hyresgästens ställning, utan kanske bara i sig skapar mer byråkrati och tvister i hyresnämnderna, verkar för oss inte logiskt. Vi i majoriteten anser inte heller att det ska införas något besittningsskydd för upplåtelser i andra hand som det är meningen ska upphöra innan hyresförhållandet har varat två år.

Hur har vi i majoriteten resonerat i de här frågorna då? När det gäller förslaget som handlar om att förenkla hanteringen av avstående från besittningsskydd upp till fyra år är det vår avsikt att förenkla ärendehanteringen både för hyresnämnderna och för inblandade parter. Med ett fastställt och godkänt formulär borde ärendehanteringen hos hyresnäm-

derna minska. Det minskar också byråkratin för blivande hyresgäst och hyresvärd. Det finns heller ingen anledning att tro att hyresgästens ställning i dessa frågor skulle bli sämre. Något sådant har Hyresgästföreningen inte antytt. Nej, tryggheten för både hyresgäst och hyresvärd finns i det fastställda formuläret, som faktiskt leder till enklare hantering och mindre byråkrati.

När det gäller antalet år för avstående från besittningsskyddet föreslår vi en ökning från nuvarande praxis på tre år till fyra år. Det känns som en rimlig och naturlig ökning med tanke på dagens situation för många människor, med studier och arbeten på andra orter och kanske till och med arbete i andra länder.

När det slutligen gäller kortvariga andrahandsupplåtelser finner vi i majoriteten inget argument för en förändring av de regler som gäller i dag. När avtal om kortvariga andrahandskontrakt ingås är nog de berörda införstådda med att de just är kortvariga. Ett antal remissinstanser har dessutom pekat på vikten av att kunna få tillgång till kontrakt från hyresvärdar som man sedan kan använda för till exempel försöksboenden eller träningslägenheter.

Det finns ett värde i att faktiskt värna om möjligheten att hyra ut sin lägenhet i andra hand, helt enkelt om man vill testa nya saker i sitt liv. Lika värdefullt kan det vara för en hyresgäst att faktiskt få komma in i ett boende även om första steget kanske är ett andrahandskontrakt.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet och avslag på de två reservationer som finns.

Anf. 3 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Maria Öberg om hon delar min uppfattning att besittningsskyddet är en del av den makt som man kan utöva som hyresgäst i förhållande till hyresvärderna och att om man ruckar på regelverket och besittningsskyddet flyttar man över maktförhållandet från hyresgäst till hyresvärd.

Sedan skulle jag vilja fråga, eftersom det inte blev så klart utrett i Maria Öbergs huvudansförande, vad skälen är till att förlänga från tre år till fyra år, det vill säga längre än vad praxis är.

Anf. 4 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Anledningen till att man väljer att gå längre än praxis på tre år är precis det jag sade, att livet ändras och att dagens samhälle också förändras. I dag lever vi i en värld där vi förväntas studera på annan ort eller söka jobb på annan ort eller kanske, som jag sade, prova att jobba i annat land. Då tycker jag att det är viktigt att ge människor den möjligheten. I dag finns det en hel del utbildningar och möjligheter till jobb som sträcker sig längre än tre år. Det i sin tur ska inte innebära att man måste lämna sitt hus och hem.

När det gäller makt i besittningsskyddet är det så att när man innehar ett förstahandskontrakt är det i sig ett jättestort värde för mig som enskild. Men det kan inte innebära att man inte har möjlighet att studera på andra orter eller prova andra jobb.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Avstående från
besittningsskydd*

Anf. 5 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Den regelförändring som föreslås – från tre år till fyra år – innebär inte att man inte kan förlänga tiden för avståendet av besittningsskyddet. Det handlar bara om att man i så fall måste vända sig till en hyresnämnd som ska bedöma skäligheten i förlängningen. Själv anser jag att man ska vara ganska restriktiv. Ett självklart skäl är att man studerar utomlands och ska fortsätta med det ett år till. Det är helt okej.

Det gläder mig lite grann att Maria Öberg har samma uppfattning som Vänsterpartiet, att besittningsskyddet är en del av den makt man kan utöva som hyresgäst. Det blir lite märkligt om man har den inställningen och samtidigt inte är beredd att utöka den makten för de människor som är de mest maktlösa i samhället. Jag trodde att det var arbetarrörelsens gamla hederliga tradition att se till att de maktlösa får mer makt. Man väljer i det här betänkandet att inte göra det.

När det gäller så kallat försöksboende skulle jag vilja veta om Maria Öberg kan redovisa någon som helst positiv effekt av det system som nu tillämpas alltmör. Finns det någonting som visar att människor, som redan är helnyktra och skötsamma men ändå underkastas dessa regelverk, kommer vidare. Med tanke på exemplet från Hannover, som jag föreslår att Maria Öberg studerar, kan det konstateras att om man får ett förstahandskontrakt från början och man känner att det här är min bostad, ökar förutsättningarna för att man ska förändra sitt beteende på sådant sätt att man kan bo kvar, framför allt om man själv identifierar vilket stöd man behöver i boendet och inte låter andra identifiera det.

Tycker Maria Öberg att det är rimligt med de kontraktsskrivningar som finns på den sekundära bostadsmarknaden, sociala och kommunala kontrakt, med urinprovstagning, förbud mot övernattningsgäster, förbud att ha sina egna barn hemma i sin egen lägenhet mer än på dagtid och så vidare? Tycker Maria Öberg att det är rimligt? Det är följden av avståendet från besittningsskyddet. Att förkorta den tiden till sex månader skulle ge folk en förutsättning att faktiskt känna att det här kommer att bli mitt kontrakt.

Anf. 6 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! När det gäller att utöka praxis, som är tre år, till fyra år utan att man ska behöva ha ett godkännande från hyresnämnden handlar det om att minska byråkratin och att både hyresgäst och hyresvärd ska känna en trygghet i det formulär och den överenskommelse som man har skrivit under.

Det är lite intressant hur man använder ord, om den som har ett förstahandskontrakt med besittningsskydd då i sin tur utövar makt över andra. Man kan vända på det och säga så här: För många människor innebär ett förstahandskontrakt att man slutligen kan få en form av trygghet i livet. Vi vet att livet förändras.

Jag tror att många kommuner i dag använder just detta, att inneha egna kontrakt som de upplåter till försöksboende eller träningsboende. Jag tror också att det är ett viktigt steg för dessa människor att komma in på den reguljära bostadsmarknaden, för att i slutändan kunna få ett förstahandskontrakt. Både du, Sten, och jag vet att det finns intolerans, att grannar kanske tycker både det ena och det andra och sätter press på

sina hyresvärdar. Det finns en poäng i att kommuner ska kunna få tillgång till hyreskontrakt hos hyresvärdar.

Precis som vi har börjat, eftersom vi samarbetar, tror jag att en lösning på problemet när det gäller bostadsbrist, hemlösa och människor som inte har något eget boende i slutändan är att vi producerar och bygger nya lägenheter. Det har vi tillsammans under innevarande mandatperiod visat att vi klarar bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

Prot. 2005/06:40
29 november

*Avstående från
besittningsskydd*

5 § En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden

*En effektivare
prövning av hyres-
och arrendeärenden*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU4
En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden (prop. 2005/06:10).

Anf. 7 JEPPE JOHNSON (m):

Herr talman! I detta betänkande lägger majoriteten fram ett förslag som jag dristar mig att kalla lite grann av en halvmesyr.

Redan 1999 lämnade den så kallade Hyreslagstiftningsutredningen ett delbetänkande där man föreslog att hyres- och arrendenämnderna skulle avskaffas och ärendena överföras till domstol. Regeringen kom, som i så många andra sammanhang, inte till skott utan menade att förslaget inte skulle genomföras.

Jag har, ärligt talat, inte studerat alla remissinstanser, men jag tänkte att det kanske inte är en så djärv gissning att några av remissinstanserna inte gillade förslaget. Sagt och gjort. Så här sammanfattar en av remissinstanserna sitt yttrande:

De som känner till hyresnämndernas verksamhet är, liksom utredningen, överens om att nämndernas verksamhet kännetecknas av enkelhet, billighet och snabbhet. Vidare har hyresnämndernas verksamhet hyresmarknadens parter/allmänhetens förtroende. Hyresgästernas Riksförbund ifrågasätter mot bakgrund av dessa förtjänster att verksamheten över huvud taget utreds och ifrågasätts. Förbundets uppfattning är att det är rimligare att nämndernas verksamhet i stället står som förebild för det övriga rättsväsendet.

Ja, herr talman, ni hörde rätt. Hyresgästföreningen tycker att den partssammansatta hyresnämnden borde stå som förebild för övriga rättsväsendet. Jag utgår från att man inte menade att nämnderna i tingsrätterna skulle vara partssammansatta. Jag vill tro att man syftar på andra förtjänster – jag är till och med övertygad om det.

Herr talman! Nu liggande förslag ska knyta hyres- och arrendenämnderna närmare till våra kvarvarande tingsrätter. Det är naturligtvis ett steg i rätt riktning, men det viktigaste steget, att avskaffa de här partssammansatta domstolarna, är majoriteten inte villig eller beredd att ta. Detta beklagar vi.

De partssammansatta domstolarna är, enligt vår mening, en rest från den svenska 70-talssocialismen. I stället för att låta det ordinarie dom-

stolsväsendet lösa tvister tillsattes flera partssammansatta nämnder. I de partssammansatta nämnderna ingår representanter från de intresseorganisationer som staten pekat ut. Hyresnämnden är en sådan partssammansatt nämnd. En av de grundläggande mänskliga rättigheterna är, eller borde i alla fall vara, rätten att få sin sak prövad opartiskt och sakligt av domstolar som är fristående från staten.

Herr talman! På det bostadspolitiska området märks den korporativa andan fortfarande genom att hyresgäströrelsen, med sina historiskt nära band till socialdemokratin, ingår som ett bärande element vid regeltillämpningen i hyresnämnderna.

Herr talman! Vi anser att partssammansatta nämnder kränker ytterligare en grundläggande mänsklig rättighet, nämligen den fria organisationsrätten. Vi tycker att det är oförenligt med rättsstatens principer att medborgarna vid en domstolsprövning ska få sin sak prövad av representanter för organisationer som man kanske inte ens vill vara medlem i, av ideologiska eller andra skäl. Då menar jag både hyresgästföreningen, hyresgäströrelsen, och fastighetsägarnas motsvarande organisationer.

Herr talman! Vi anser därför att hyres- och arrendetvister ska avgöras i tingsrätt. Propositionen bör därför avslås, och den föreslagna förändringen bör inte genomföras. Regeringen bör återkomma med ett nytt förslag som tillgodoser att dessa partssammansatta domstolar avskaffas och att ärendena i stället avgörs vid våra tingsrätter.

Herr talman! Vårt förslag finns i betänkandets enda reservation, vilken jag avslutningsvis yrkar bifall till.

Anf. 8 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Den proposition vi behandlar i dag har fått rubriken *En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden*. För mig är det lite parodiskt att man använder ordet "effektivare", när man lägger fram en proposition som ska bekräfta att man har centraliserat hyresnämnderna och lagt ned fyra, så att vi får fem kvar för hela området utanför storstadsområdena. Dessutom organiserar man dem genom att lägga dem som administrativa enheter i fem tingsrätter, och de återstående hyresnämnderna, Stockholm, Göteborg och Malmö, ska vara kvar som fristående organisationer. Det känns inte särskilt effektivt att ha så olika organisationstyper för en så här pass liten organisation.

Det är välkänt sedan många år tillbaka att vi har problem med hur man ska lösa tvister i hyresärenden. Det kan man se på alla utredningar som är gjorda. Det har gjorts utredningar som har gått åt det hållet att man ska göra om hyresnämnderna till bostadsdomstolar. Det var en lite äldre utredning, som lades åt sidan. Det har också gjorts en utredning, som Jeppe Johnsson nämnde, där man föreslår att hyres- och arrendeärendena ska föras in i de vanliga domstolarna. Den har också lagts åt sidan, och i stället fortsätter man på den här konstiga vägen.

Från min tid som advokat kommer jag ihåg hur jag plågades av att läsa lagstiftningen när man skulle ta ställning till om man skulle till hyresnämnd eller till fastighetsdomstol när man fick ett hyresärende på sitt bord. Det är mycket krångliga regler, och de blir inte ett dugg bättre av dagens proposition.

Vi har en uppdelning av hyrestvister mellan hyresnämnder och de allmänna domstolarna som definitivt inte ger några fördelar utan innebär

olägenheter för den rättssökande allmänheten och även ombuden. Jag ska ge ett praktiskt exempel.

Lena hyr en vanlig bostadslägenhet i Kristinehamn. Hon har problem med sin hyresvärd, för han underhåller inte lägenheterna. Några plattor fungerar inte. Det är trasigt i badrummet, där det läcker och så vidare.

Då har hon en möjlighet, eftersom hyresvärden inte frivilligt vill rätta till detta, att gå till hyresnämnden och få ett föreläggande att hyresvärden ska åtgärda bristerna i lägenheten. Hon bor i Kristinehamn, och hyresnämnden finns i dagsläget i Örebro, så de får åka dit och titta på lägenheten innan de fattar beslut. Efter den 1 januari blir det Hyresnämnden i Göteborg som ska åka till Kristinehamn. Det ger kanske en liten dimension på vad man sysslar med.

Men hon får sitt föreläggande. Hyresvärden blir tvungen att rätta till bristerna i lägenheten.

Lena har också rätt till en nedsättning av hyran för den tid som hon har bott i lägenheten med de här bristerna. Hon kanske bara ska betala halv hyra för de månader som har gått. Det får inte hyresnämnden besluta om. Hon måste gå till tingsrätten i Karlstad för att få en dom på om hon ska få betala halv hyra eller något annat belopp.

Det är väl ett utmärkt praktiskt exempel på att vi inte har någon bra ordning i lösandet av tvister i hyresärenden i Sverige i dag? Det är detta som vi vill rätta till genom att man sätter stopp för de små förändringar som man gör nu och tar en ordentlig beredning, går igenom frågorna och kommer fram till att de måste lösas på ett och samma ställe.

Jag vet att regeringen och majoriteten i utskottet säger att man då skulle gå förlustig den mycket bra medlings- och upplysningsverksamhet som finns i hyresnämnderna i dag. Det tycks vara huvudskälet. Men det är väl inte på annat sätt än att man kan föra den med sig till domstolarna? Det är många domstolar som skulle må väldigt bra av att syssla med lite medlings- och upplysningsverksamhet. Det är väl också det som åtminstone något ligger till grund för den utredning som nyligen tillsattes om alternativa former för tvistlösning i domstol. Här finns faktiskt flera saker som går åt samma håll.

Herr talman! Sammanfattningsvis behöver vi en större förändring av hyresärendena, och vi behöver ett sammanhållet förfarande för att lösa tvister i hyresärendena. Mot den bakgrunden har vi reserverat oss, och jag ställer mig bakom den reservation som finns i det här ärendet.

Anf. 9 GÖRAN NORLANDER (s):

Herr talman! Som 16 dagar äldre vill jag framföra en gratulation till den pigge 60-åringen.

Herr talman! Vi behandlar justitieutskottets betänkande 2005/06: JuU4, *En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden*. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på den reservation som finns.

Syftet med det här förslaget är att förenkla och effektivisera ärenden hos arrende- och hyresnämnderna. En hyresnämnd har till uppgift att pröva vissa hyres- och bostadsrättstvister samt medla eller vara skiljenämnd i sådana tvister. En arrendenämnd har till uppgift att pröva arrendetvister och även vara skiljenämnd i sådana tvister. Nämnderna bedriver även kostnadsfri upplysningsverksamhet till allmänheten.

Prot. 2005/06:40
29 november

*En effektivare
prövning av hyres-
och arrendeärenden*

Nämnderna består av en lagfaren ordförande och två andra ledamöter, så kallade intresseledamöter, med god kunskap om de ärendetyper som berörs. I förslaget om att effektivisera förfarandet i nämnderna ges utvidgad möjlighet att avgöra ärenden utan medverkan av intresseledamöter. En förutsättning är dock att ärendet är enkelt och lämpligt. Vidare ska det vara möjligt att delegera beredande uppgifter till kanslipersonal, man ska i färre fall än i dag vara skyldig att hålla sammanträden och dessutom i enklare fall kunna avstå från att föra protokoll.

Överklagande av beslut ska i fortsättningen göras till hovrätten i den domkrets där nämnden är belägen. Vid prövning i hovrätt krävs inte prövningstillstånd.

De förslag som finns här föreslås träda i kraft den 1 januari 2006. Självklart kommer vi att följa utvecklingen. Om det skulle visa sig att det finns anledning att ompröva det här och kanske gå på Jan Ertsborns linje är vi inte främmande för det. Det här är ett första steg i en förenkling av processen.

Jeppe Johnsson sade i sitt anförande att det är en halvmesyr. Okej, vi har olika uppfattningar om vad mesyrer är, om de är hela eller halva. Men jag blev betänksam när du sade att en av de remissinstanser som du åberopade hade sagt att verksamheten ska stå som förebild för det övriga rättsväsendet eftersom det var en effektiv prövning i arrendenämnderna. Jag erinrar mig – det är inte så länge sedan – när vi stod här och debatterade ett betänkande som hette *En modernare rättegång*. Då motsatte sig Moderaterna att man skulle försöka effektivisera rättsväsendet. Helt plötsligt tycker ni nu att det här är en förebild. Det är en ekvation som jag inte får att gå ihop.

Med det, herr talman, yrkar jag än en gång bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 10 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Inför dagens beslut har vi att ta ställning till steg två rörande innehållet i den nya verksamheten för hyres- och arrendenämnderna. Regeringen har ju redan tidigare i budgetpropositionen 2005 tagit beslut om att minska antalet nämnder.

Från Centerpartiets sida har vi inte motionerat på den här propositionen som närmare beskriver hur verksamheten ska bedrivas. Jag har ändå begärt ordet. Jag vill beskriva lite grann vad som ligger bakom det särskilda yttrande som vi har i betänkandet.

Vi är lite oroliga för att regeringens förslag att minska antalet nämnder, som man tidigare har tagit beslut om, och koncentrationen av den planerade ärendehanteringens kan påverka rättssäkerheten och insynen i den planerade verksamheten. Regeringens förslag angående hyres- och arrendenämnderna att effektivisera handläggningen av olika tvistefrågor samt att minska sårbarheten är vällovligt, men effektiviteten är inte given eftersom nämnderna får ett väldigt stort verksamhetsområde att ansvara för. Det kommer att medverka till att man får både längre och dyrare resor på grund av ökade avstånd, och den lokala kännedomen kan gå förlorad.

Att särskilt uppmärksamma i förslaget är att de mindre nämnderna administrativt ska inordnas under tingsrätten på respektive ort. Det innebär, som förslaget ser ut, att nämnderna kommer att reduceras till osjälv-

ständiga enheter under lagmannen, medan nämnderna i storstäderna däremot ska vara kvar som självständiga myndigheter. Det kan vi känna en liten tveksamhet inför. Just att nämnderna ute i landet får en underordnad ställning inom tingsrätterna är olyckligt, särskilt när man tänker på att det i dag är ett enormt tryck på tingsrätterna, eller över huvud taget inom domstolarna. Det finns en risk för att just ärenden som gäller hyres- och arrende frågor kan bli nedprioriterade ute i landet om man inte maktar med den totala ärendemängden.

Vi har lämnat ett särskilt yttrande. Jag vill påpeka att vi noga kommer att följa utvecklingen av det här förslaget och återkomma om vi finner skäl till det.

Jag vill avsluta med att säga att Centerpartiet i dag, trots att vi är tveksamma till vissa delar, stöder förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

6 § Ändring i brottsbalken

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU5
Ändring i brottsbalken.

Talmanen meddelade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

7 § Europeisk brottsskadeersättning

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU6
Europeisk brottsskadeersättning (prop. 2005/06:26).

Anf. 11 JOE FRANS (s):

Herr talman! Det här är helt okomplicerat. Det handlar om vår politik som ska hjälpa de människor som drabbas av våldsbrott. Vår politik går ut på att de människorna ska få den bästa hjälp de kan få så att de kan få ett normalt liv så fort som möjligt.

En komponent i detta handlar om den ekonomiska skadeersättning som man får. Vi vet alla att pengar inte är allt, men ibland kan pengar vara ett plåster på sår som kan lindra. Ibland är det en nödvändig och rimlig kompensation till det lidande som brottet åsamkar.

Syftet med förslaget är att vi ska få en gemensam europeisk brotts-skadeersättning som gör det enklare att begära brottskadeersättning i EU-länderna. Det innebär en mer rättvis och lämplig skadeersättning i hela unionen.

Det kommer alltså att bli mycket lättare för fru Agda från Norrmalm att få ut ersättning om hon till exempel på semester i Spanien råkar ut för våldsbrott. Det innebär också att det blir lättare för farbror Manuel från

Prot. 2005/06:40
29 november

*En effektivare
prövning av hyres-
och arrendeärenden*

*Europeisk brotts-
skadeersättning*

Alicante att få ut ersättning om han råkar ut för våldsbrott här i Stockholm.

Platserna i Europa kommer närmare varandra. Det blir mer förutsägbart och det ger ett mervärde till oss alla.

Om vi genomför det här EU-direktivet enligt det förslag som regeringen har lagt fram kommer det att leda till att en ansökan om brottskadeersättning som grundar sig på att ett våldsbrott som begåtts i ett medlemsland kan leda till ersättning.

Det kräver några små ändringar i brottsskadelagen. Regeringen föreslår att dessa ändringar görs och att de träder i kraft den 1 januari 2006. Utskottet tycker att det är helt riktigt och ställer sig bakom det.

Det handlar om miniminormer. Det innebär att det skydd som brottsoffer i Sverige tillförsäkras är intakt. Tant Agda går inte miste om de förmånliga reglerna som vi har i Sverige. Brottsoffermyndigheten ser helt enkelt till att kompletterande ersättning ges. Vi har i Sverige väldigt korta handläggningstider. Det innebär att det kommer att så förbli.

Några motionsyrkanden tar sikte på möjligheten att få en förskottering. Jag anser, liksom utskottsmajoriteten i sin helhet, att de regler som vi har i Sverige är helt okej. Det system vi har i dag är egentligen på något sätt en förskottering. Enligt min mening är det gärningsmannen som i första hand ska kompensera brottsoffren.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 12 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till den reservation som finns här. Reservationen har sitt ursprung i att vi från oppositionen inte delar majoritetens ställningstagande när det gäller förskottering av skadestånd.

I dag får alltför många brottsoffer vänta väldigt länge på att över huvud taget få ut någon ersättning från gärningsmannen. I en del fall finns det ingenting att få ersättning för.

Det fungerar absolut inte bra.

I dag får brottsoffren ansöka om ersättning från Brottsoffermyndigheten. Man får betala en självrisk på 1 500 kr.

Sammantaget finns det flera delar som inte är bra. Därför har vi föreslagit att man bör tillsätta en utredning som tittar på detta.

Det finns också diskriminerande inslag i detta. Det finns kvinnor som förlorar när brott har begåtts mellan makar. Från Centerpartiets sida har vi en motion som handlar om när en man slår en kvinna och det utdöms skadestånd. Om misshandeln leder till skilsmässa ingår skadeståndet i bodelningen.

Det finns flera skäl att verkligen göra en översyn av skadeståndersättningen.

Jag ska avslutningsvis säga att vi är ense om den europeiska brottskadeersättningen. Det är bra att man nu får en smidigare process för att hantera de skadeersättningar som inträffar i annat land. Det stöder vi.

Anf. 13 KARIN GRANBOM (fp):

Herr talman! Vi håller den här debatten för att vi snart kommer att rösta igenom ändringar i brottsskadelagen för att genomföra ett EG-di-

rektiv som syftar till att ge EU-medborgare ett minimiskydd ekonomiskt om de drabbas av våldsbrott när de befinner sig i ett annat land.

Eftersom dagens svenska brottsskadelag redan gäller om man blir utsatt för personskada eller kränkning utomlands kommer inte detta beslut att göra särskilt stor skillnad för de svenska medborgarna. Men den gör viss skillnad för några andra européer och med dem kan vi ju glädjas. De som har det sämre ställt på den här fronten än vi svenskar får det alltså bättre. För oss som har det bättre händer ingenting. Notera att jag sade ”för oss som har det bättre”. Jag sade inte ”för oss som har det bra”.

Nog kan vi också göra en del.

Det finns en tendens som jag inte tycker är riktigt bra hos dem som har makten i dag att hänvisa till andra i Europa som har det sämre. Därmed säger man att vi kanske inte behöver jobba på så mycket. Jag vill inte riktigt använda mig av uttrycket ”slå sig till ro”, men för den som är otålig känns det ändå som att man säger att vi kan ta det lite lugnt.

I det här betänkandet har vi en reservation för att än en gång påpeka att det finns förbättringar att göra för våra brottsoffer.

Nyligen träffade jag en man och en kvinna som blivit offer för ett mycket grovt våldsbrott. Det var nu tre år sedan brottet inträffade, och de var fulla av frågor och funderingar och kände sig kränkta. Rädslan för vad som skulle hända när gärningsmannen kommer ut ur fängelset var påtaglig. Stödet för dem hade varit svagt under rättegången. De fick inte träffa åklagaren en enda gång före rättegången. Det var svårt för dem att få målsägandebiträde. Det var också svårt för dem att förstå varför åklagaren yrkade på ett visst brott och inte använde sig av en annan brottsrubricering.

De blev tillerkända skadestånd. Att gärningsmannen inte ville betala ut det var ingen överraskning för dem. Det var alltså dags att lämna in en anmälan till kronofogden. Men gärningsmannen hade inga medel, inga pengar – konstigt nog, kan man tycka. Då fick detta par, brottsoffren, svaret att de skulle försöka få ut pengar från sina försäkringar. Den ene av dem hade en försäkring, men inte den andra. Då var det dags att vända sig till Brottsoffermyndigheten.

Att lämna in alla dessa ansökningar var inte så lätt. Det var krångligt, sade de som jag träffade. Orden fanns inte ens med i Svenska Akademiens ordbok, och vi orkade inte leta reda på någon som kunde förklara. Det var bara för mycket alltihop, sade de båda.

Och sedan när vi fick ut det ena beloppet från Brottsoffermyndigheten, sade de, var det långt under det som domstolen hade dömt ut, och vi vet inte varför. Dessutom var det avdrag för självrisk. Det kändes så kränkande, sade mannen flera gånger – självrisk, som om jag borde ha tagit det lite försiktigare! Och så är det detta med att vi varje år måste förnya vår ansökan till kronofogden. Det gäller att inte missa det utan hålla ordning på dagarna så att inte vår ansökningsrätt försvinner.

Kvinnan tittade på mig och fyllde i: Du förstår, Karin, det är inte pengarna som vi är ute efter. Inga pengar kan kompensera skadorna vi kommer att ha vare sig fysiskt eller psykiskt, men det vore i alla fall något slags tecken på att rättvisa har skipats.

Det är när man träffar människor som dessa som man inser att situationen i Sverige i dag när det gäller brottsoffers ställning överlag inte är så bra som den skulle kunna bli. En del av detta är skadestandsbiten. Att

inte få ut skadeståndet håller dem kvar vid brottet och gärningsmannen. Vår reservation handlar om att vi måste få till en annan ordning. Brottsoffer, som redan är så tyngda, bör lättare få ut sina skadestånd och få koncentrera sig på framtiden i stället för de brott som de har utsatts för.

Jag förstår att vissa förändringar kan anses dyra, men det minsta vi kan göra är att tillsätta en utredning och se över hur brottsoffer smidigare och på ett värdigare sätt kan få de skadestånd som de är berättigade till.

Därmed yrkar även jag bifall till reservationen under punkt 2.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.24 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30 då särskild debatt om diskrimineringen i rättsväsendet skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

8 § Särskild debatt om diskrimineringen i rättsväsendet

Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ledamöter i Sveriges riksdag! Tack för initiativet att anordna den här debatten. Vi har diskuterat frågan förr, och det kommer tyvärr säkert vara så att vi behöver diskutera den även framöver. Även om det har gjorts mycket kommer det att behöva göras ytterligare saker.

Innan jag blev minister arbetade jag i tio år på advokatbyrå. Jag var anställd på en advokatbyrå som hade särskild inriktning på flyktingrätt, och det blev också min huvudsakliga inriktning. Jag fick då möjlighet och glädje att arbeta tillsammans med många personer som kom från andra länder och som sedan så småningom startade företag, anställde folk, kanske förlorade sitt arbete, kanske begick ett brott eller på annat sätt behövde ytterligare advokattjänster. Jag har därför fått en mycket bra möjlighet att se hur man upplever situationen när man är i domstol och kommer från ett annat land eller har en annan bakgrund.

Det är naturligtvis allra svårast när man är misstänkt för ett brott och känner en rädsla för vilka konsekvenser som en rättegång kan leda fram till. Oavsett hur mycket vi gör kommer man aldrig att komma ifrån att det är en väldigt stor skillnad att vara med i en rättegång i sitt eget land jämfört med att vara det i ett annat land. Detta påverkar naturligtvis också hela rättegången.

Jag tror att var och en av oss kan sätta oss in i situationen att vi själva skulle vara i en domstol i ett engelsktalande land. Även för oss som talar någorlunda hygglig engelska skulle det vara mycket svårare. Vi vet

själva att vi inte kan uttrycka oss på samma sätt när vi hamnar i diskussioner med engelsktalande. Det är förstås oändligt mycket svårare om man inte ens kan tala språket och allting måste tolkas.

Det som man trots allt gör i en domstol är ju att försöka övertyga domarna och också andra om att man har rätt. Det är det som allting går ut på. Om man inte kan tala sitt eget språk, om det inte är ens egna ord som går fram till domaren eller om man försöker att tala på ett språk som man inte behärskar lika bra som de andra i rättegångssalen är man i ett naturligt underläge, det kommer vi inte ifrån.

Men vi kan ju inte bara nöja oss med det. Det finns naturligtvis saker som kan göras, men det är i alla fall det första som man måste tänka på. Vi kommer aldrig att kunna hamna i samma situation.

Därtill blir det förstås också en del kulturkrockar. Det är ofrånkomligt. Om vi skulle vara i ett annat lands domstol skulle vi inte känna till exakt de strukturer som finns och vilka osynliga koder som gäller.

Jag har många gånger varit med i rättegångar där det har funnits med äldre män som har börjat gråta, även om det har varit ganska bagatellartade brott. Så gör vi inte riktigt i Sverige. En sådan situation i en sådan miljö är knappast någonting som gagnar den person som agerar på ett sätt som man inte är van vid.

Detta är alltså utgångslägena, och det är viktigt att komma ihåg det. Det handlar kanske om att allting inte är perfekt och lika precis för alla, men det är inte detsamma som att det finns något slags rasism i domstolarna. Vi måste inse att det finns olika situationer.

Men det är just i det här spektrumet som vi måste arbeta. Under de tio år som jag var yrkesverksam har jag trots allt inte stött på en enda domare som jag på något sätt har upplevt skulle vara rasistisk mot en person som kommer från ett annat land. Utöver att den domaren skulle begå tjänstefel har jag ännu inte fått någon sådan känsla.

Däremot är alla inom vårt rättsväsende också människor. Jag kan ibland vara lite kritisk till domare som säger: Vi är tränade att bara se på det sakliga. Så är det inte. Alla vi människor påverkas av saker som vi inte känner till. Det kan göra mig lite orolig ibland när man säger: Vi kan det här särskilt bra, för vi är tränade på att se vad som är relevant. Men så enkelt är det inte.

Vad gör vi då för att förbättra den här situationen, för att alla trots allt ska behandlas lika inför lagen, oavsett om det är ens första dag i Sverige, om man har bott här i några månader eller ett år, om man kanske är uppväxt i ett annat land eller om man för den delen har bott i många år i Sverige men fortfarande känner att det finns delar i en själv som inte finns på samma sätt hos ens svenska vänner?

Det handlar om två saker för rättsväsendet. Den ena är att se till att det blir en ordentlig representation av personer med utländsk bakgrund hos myndigheterna, hos polisen, hos åklagarna och i våra domstolar. Det är det som är hela tanken.

Den andra är att ständigt öka kunskapen och förståelsen för andra människor och deras kulturer. Det är också någonting som måste finnas hos alla våra myndigheter. Jag återkommer till vad som görs och vad vi gör för att förbättra situationen i den stora zon som man så sällan talar om.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

Anf. 15 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Principen om allas likhet inför lagen är djupt förankrad i vårt land. Jag är övertygad om att vi också här i riksdagen unisont kan understryka vikten av att varje människa ska behandlas likvärdigt och med respekt. Vikten av ett rättsväsende som med oväld och saklighet noga lyfter på varje sten i sökandet efter sanningen och som hellre friar än faller är det nog ingen som ifrågasätter.

Jag är också övertygad om att det bland alla dem som arbetar inom polis, åklagarmyndighet och domstolar finns ett flertal som står upp för och är djupt engagerade för rättsstatens grundprinciper.

Men vi är människor. Vi får inte vara naiva. Vi präglas av våra erfarenheter, traditioner, fördomar och känslor. I allt arbete och i alla våra relationer kan vi medvetet och omedvetet påverkas av faktorer som vi inte alltid är observanta på. Just när det gäller rättsskipningen som syftar till att ge varje medborgare trygghet och som förfogar över maktmedel som kan gå ut över enskilda människors frihet måste det ställas alldeles särskilda krav på att man är observant på processerna och hur enskilda agerar i förhållande till de grundläggande principerna.

Därför är den här debatten och andra debatter viktiga och inte minst det arbete som bedrivs och som borde bedrivas ännu mer intensivt i rättsväsendets olika delar.

Efter att ha förberett mig för den här debatten är jag lite tagen av att det har forskats så väldigt lite i Sverige om hur människor bemöts och behandlas i just rättsväsendet. Möjligen ligger det en förklaring i att i andra länder som Storbritannien och USA har man längre erfarenheter av kulturell och social mångfald än vad vi har i Sverige. Men i dag är Sverige ett land med många invandrare och kulturer, en bredare etnisk palett. Behovet av att säkerställa att varken individer eller grupper särbehandlas visavi lagar och regler är ju alldeles uppenbart.

Därför delar jag slutsatsen i utredningen som har gjorts om strukturell diskriminering på grund av etnisk och religiös tillhörighet och i boken *Likhet inför lagen*, att vi behöver fylla igen väldigt många kunskapsluckor om situationen i dagens Sverige.

Av utländsk forskning vet vi att det finns starka tendenser till strukturell diskriminering i andra länder. Men vi har också indikationer på att det kan finnas liknande bekymmer i Sverige. Det är naturligtvis orimligt att vänta på att vi kan fylla igen kunskapsluckorna, utan vi måste göra en del redan i dag.

Och viktigt arbete pågår. Inte minst inom polisen finns ett arbete med värderingsfrågorna som är värt att beakta och stödja. Vi moderater har också föreslagit en enkel, mer praktisk ordning för klagomålshantering mer direkt av sådant som inte är direkt olagligt men ändå besvärande, för att polisen i sitt dagliga verk ska kunna bli duktigare på att möta människor på ett vettigt sätt.

Vi vet också att behovet av utbildningsinsatser som tar upp frågor om bemötande och förståelse för människor av skilda slag är stort. Och jag vill varna för att just kompetensutvecklingen inom flera rättsvärdande myndigheter är eftersatt på grund av otillräckliga anslag. Det, liksom den arbetssituation som råder på många håll, i domstolarna till exempel, gör att många medarbetare slits hårt. Det ökar risken för brister i bemötandet och i kvaliteten i arbetet. Det är lätt att principer halkar i väg när männi-

skor har bråttom eller när människor inte har fått möjlighet att analysera och hantera bemötande och frågor som rör olika kulturer och annat.

För de här problemen bär justitieministern det yttersta ansvaret. Jag tycker faktiskt att det är närmast pinsamt att jag har upptäckt att det inte finns någon specifik kurs som rör just de här frågorna i polishögskolans utbildningskatalog. Det gör att också engagerade polismyndigheter har svårt att få hjälp med att utbilda sin personal, om de får loss någon krona.

Utredningen om strukturell diskriminering har lagt fram en del förslag. Innan vi moderater sätter ned foten i detaljer vill vi naturligtvis begrunda vad remissinstanser och regeringen har att säga. Men vi moderater har länge krävt en samlad lag mot diskriminering och tillsyn av att den efterlevs, som är ett av förslagen i utredningen.

När det gäller rättsväsendet kommer utredaren emellertid inte längre än vad jag konstaterat i det här anförandet, nämligen att det behövs utbildningsinsatser. Några synpunkter finns om antagningen till polisutbildningen och om polisutbildningen. Problemen är väl kända. Vi behöver fler poliser med annan etnisk bakgrund. Men det saknas konkreta förslag, och det gjorde det också i justitieministerns anförande i den här delen. Alla vet vad som är problemet, men ingen tycks veta vad man ska göra åt det, och det är ju det stora bekymret. Sedan löser inte bättre antagning det här problemet, därför att det finns professorer som pekar på att det inte finns några bevis för att en etniskt blandad poliskår arbetar annorlunda än den vi har i dag. Så det är många olika åtgärder som behöver komma till.

Det är lätt i en sådan här debatt – och tiden går – att bara tänka på etnisk diskriminering. Men likhet inför lagen måste också handla om hur man behandlas beroende på kön och beroende på ålder. Män och kvinnor bemöts olika, och inte minst barn verkar ha svårt att komma till tals många gånger, också i Sverige.

Ett allvarligt bekymmer, som justitieministern borde ta itu med, är bristerna på uppföljning och utvärdering av nedlagda mål. Vi är sämst i Europa när det gäller åtal och uppkläring av brott mot barn där det finns en misstanke om sexuella övergrepp. Det är pinsamt, det är allvarligt och det har att göra med att vi inte lyssnar på barn tillräckligt mycket. De är strukturellt diskriminerade skulle man kunna säga.

Anf. 16 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Kampen för alla människors lika värde och rätt till lika behandling är för oss liberaler grundläggande. Diskriminering är motsatsen till dessa principer och hotar det öppna och demokratiska samhällets grunder. Därför har Folkpartiet alltid varit ledande i kampen mot diskrimineringen, och så är fallet även i dag.

Jag är mycket stolt över att företräda det parti som har Sveriges vassaste program för att bekämpa diskrimineringen men som samtidigt avvisar alla förslag om kvotering, etnisk särbehandling och andra former av grupptänkande av den typ som nyligen lanserades av vänstermajoriteten i diskrimineringsutredningen. Det är en farlig väg som vänstermajoriteten har börjat vandra, en väg som leder till ett samhälle där grupp ställs mot grupp och där människor behandlas olika beroende på vilken av dessa grupper de tillhör.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

Det mångfaldens samhälle som vi liberaler strävar efter är ett samhälle av fria individer. Vi fortsätter att tro på de idéer som stora medborgarrättskämpar som Martin Luther King trodde på: att varje individ ska bedömas som individ på grund av sina färdigheter och talanger, inte för att man tillhör en grupp, är kvinna eller man, har en viss hudfärg, sexuell läggning, religion eller ursprung.

I stället för kvotering och grupptänkande har vi föreslagit skärpningar mot dem som diskriminerar och en offensiv omdaning av hela vår anti-diskrimineringspolitik, som måste börja med att se över och slå samman dagens splittrade, ineffektiva och inskränkta lagstiftning. På samma sätt bör splittringen mellan olika diskrimineringsombudsmän upphöra.

Herr talman! Förekomsten av misstankar om diskriminering eller bristande likabehandling inom rättsväsendet är mycket allvarlig. Det finns inga andra institutioner som måste vara så klanderfria i detta avseende som de som upprätthåller rättsordningen. Därför är denna debatt särskilt angelägen.

Vi har i dag en situation som är mycket bekymmersam. Sanningen är att vi vet praktiskt taget ingenting om hur det förhåller sig med diskrimineringen inom rättsväsendet. Bara det konstaterandet är ytterst allvarligt och vittnar om en regering, och framför allt om en justitieminister, som har misskött en av sina mest grundläggande uppgifter. Vi kan varken förebygga eller bekämpa en eventuell förekomst av diskriminering på ett effektivt sätt om det enda vi kan säga är att vi vet att vi ingenting vet.

Detta gäller också det uppdrag att upprätta strategier mot diskriminering som justitieminister Bodström för två och ett halvt år sedan gav rättsväsendets myndigheter. Det är bra att åtgärder vidtas, men det är ännu bättre om man också vet vilka fel och brister det är som ska åtgärdas.

Regeringens särskilda utredare, Paul Lappalainen, konstaterade följande i sitt slutbetänkande om strukturell diskriminering i Sverige: "Den första och mest uppenbara slutsatsen av forskningen om strukturell diskriminering inom det svenska rättsväsendet är att materialet är ytterst begränsat." Sida upp och sida ned upprepar utredaren denna trista sanning.

Lappalainen's slutbetänkande presenterades den 13 juni, det vill säga för drygt fem månader sedan, och hittills har jag inte sett att några som helst initiativ har tagits från justitieministerns sida i syfte att börja reparera denna skriande brist på kunskaper om en så viktig sak. Fem månader borde vara tillräckligt lång tid för att reagera, även om man tillhör en regering som inte är särskilt känd för sina snabba reaktioner.

Herr talman! Folkpartiet tycker att de kunskapsbrister som här påtalats är oacceptabla. Därför vill vi i dag uppmana statsrådet och regeringen att snarast tillsätta en parlamentarisk utredning som undersöker eventuell förekomst av diskriminering inom det svenska rättsväsendet. Alternativet är att fortsätta leva i okunskap, och då är det rykten och halvsanningar som alltmer kommer att ta över. Det skulle allvarligt skada rättsväsendets och därmed rättsstatens ställning i vårt samhälle.

Herr talman! Ledamöter, åhörare, justitieministern! Justitieministern sade i sitt anförande någonting om äldre män som grät. Inte för att jag tyckte att han tittade på mig just då, men jag uppfyller i alla fall en del av detta – en äldre man – och även om jag inte grät kände jag mig ledsen över den uppgivenhet som justitieminister Bodström på något sätt gav uttryck för.

Det här är en mycket viktig debatt. Den här debatten ska komma gång efter gång och får aldrig dö ut. För det är så att det är nödvändigt att medborgarna känner tilltro till domstolar och myndigheter. Om medborgarna tappar förtroende för våra domstolar eller andra myndigheter är det till stor nackdel för rättssamhället och i förlängningen faktiskt för demokratin. Det tar lång tid att bygga upp en demokrati, men det går väldigt snabbt att radera den. Det ser vi och har också sett historiskt.

För att bekämpa brottsligheten och värna rättssäkerheten har vi byggt upp ett rättsväsende med poliser, åklagare, domstolar, advokater, kriminalvårdare och så vidare. Och vad är då rättssäkerhet? Den frågan har sin givna plats i den här debatten. Det innebär bland annat att lagar och förordningar är tydliga och klara, att man med rimlig grad av säkerhet i förväg kan uttala sig om resultatet och att de här lagarna och förordningarna medger – det är viktigt – att lika fall behandlas lika, att domstolar och myndigheter arbetar objektivt och noggrant.

Då är frågan i den här debatten: Finns det någon diskriminering i rättsväsendet? Är det rykten? Finns det någon sanning i påståendet? Likhet inför lagen – finns det, existerar det? Vi kan ha målsättningar, men finns det? Upplever medborgarna sig diskriminerade i sin kontakt med rättsväsendet? Gäller det alla eller några – vilka? Finns det skillnader i rättsväsendet när det gäller bemötandet av etniska svenskar och andra delar av befolkningen? Det sägs ju så. Både medier och akademiker har synpunkter på detta. Det här är viktiga frågor.

Själv har jag ju, för att lägga mig på ungefär samma nivå som Thomas Bodström, i min praktik som advokat träffat väldigt många klienter som har framfört detta, haft synpunkter på detta. De har sagt: Jag behandlas annorlunda på grund av min bakgrund, på grund av mitt kön, på grund av min hudfärg och så vidare. Det är svårt att som enskild advokat ha någon vetenskaplig grund för detta, men man hör det så ofta att man börjar fundera: Kanske ligger det något i detta? Och vad görs för att förhindra det om så är fallet?

Vi i Kristdemokraterna har en polismotion där vi bland annat trycker på att myndigheterna, till exempel polisen, måste ha kunskaper när det gäller den etniska och kulturella mångfalden. De måste lära känna innebörden av de etniska förutsättningarna. Det måste finnas en mångfald inom polisen. Den finns inte i dag, det vet Thomas Bodström. Det är ytterst få poliser som kommer från andra etniska förhållanden än svenska. Jag såg en siffra på att det, trots väldiga kampanjer, bara var 6,4 % av dem som var antagna som poliser som var födda i ett annat land. Detta är ett stort problem, som jag återkommer till i en annan del av debatten.

Men om det nu förekommer, och jag är beredd att tro att det är på det sättet, så räcker det faktiskt med misstanken om att det föreligger diskriminering för att vi måste reagera. Jag orkade inte, herr talman, ta med

den här tjocka boken, *Likhet inför lagen*. Den har naturligtvis alla tagit del av och läst inför den här debatten. Det är ganska förfärande synpunkter som förs fram i den boken, som jag efter tidigare debatter med Thomas Bodström i och för sig vet kanske inte är en vetenskaplig undersökning av experter. Den ger ändå vissa hållpunkter. Tendensen när det gäller olika behandling är så tydlig enligt den här boken att den som påstår att vi har full likhet inför lagen i Sverige måste få bevisbördan för sitt påstående.

Och vad säger man då? Jo, man konstaterar bland annat i den här undersökningen, jag ska inte ta upp alltsammans i det här inlägget, att det tycks förhålla sig så att misstänkta invandrare i förhållande till svenskar anmäls oftare, utreds noggrannare, häktas oftare och längre, åtalas oftare, fälls oftare, döms hårdare och behandlas sämre inom kriminalvården. Detta är ju, om det är riktigt, fullständigt oacceptabelt.

En slutsats av den här boken är att personer av utländsk härkomst diskrimineras i egenskap av att vara misstänkta för brott. De utsätts för en negativ särbehandling i alla rättsled från anmälan till dom. I nästa anförande ska jag ge lite förslag på hur vi kan komma till rätta med detta.

Anf. 18 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Vänsterpartiet har begärt den här särskilda debatten om diskriminering i rättsväsendet, och vi tycker naturligtvis att det är väldigt viktigt och bra att den har kommit till stånd. Rättsväsendet är som vi alla är överens om ett utomordentligt centralt område i ett demokratiskt samhälle. Utan ett fungerande rättsväsende får vi ett samhälle där den starkes rätt blir den ordning som råder. Likhet inför lagen är honnörsord som nog de flesta människor tycker är grundläggande i ett samhälle som vårt. Men det finns anledningar att kritiskt granska och ifrågasätta om det råder verklig likhet inför lagen.

Vi är många som ser och känner igen strukturer som genomsyrar samhället och rangordnar människorna utifrån klass- och könstillhörighet, utifrån sexuell läggning och etnisk tillhörighet. Dessa strukturer finns i hela samhället och påverkar i allra högsta grad samhällsutvecklingen. Det underströks också av Diskrimineringsombudsmannen Katri Linna, om ni hörde Ekots senaste lördagsintervju. Dessa strukturer finns i hela samhället, också i rättsväsendet. De måste aktivt bekämpas och deras inflytande minimeras.

Herr talman! I tidigare motioner och interpellationer som Vänsterpartiet initierat kring de här problemen har vi återgett studier och undersökningar som visat på att det föreligger faktiska skillnader i beslut fattade ute i rättsväsendet som indikerar möjlig diskriminering. Jag ska ange några konkreta sådana studier. En undersökning för några år sedan visade vid en stor genomgång av domar rörande grovt rattfylleri från våra tre största städer att mer än 50 % av personer med utländsk bakgrund dömdes till fängelse medan bara 30 % av svenskarna fick fängelsepåföljd. Detta skedde trots att svenskarna i undersökningen hade högre genomsnittlig promillehalt. De dömda med utländsk bakgrund förekom inte heller mer frekvent i kriminalregistret.

En annan undersökning från Göteborgs tingsrätt över 400 domar visade att personer med invandrarbakgrund genomgående löpte större risk att bli dömda vid åtal, och de dömdes dessutom hårdare än svenskar. De

hade mindre framgångar när förmildrande omständigheter åberopades. Möjligheterna till påföljder som skyddstillsyn och villkorlig dom var också mindre. Det finns ett flertal studier som också pekar i samma riktning. Det visas till exempel i den av flera tidigare talare åberopade boken *Likhet inför lagen*, skriven i år av juridikstudenter vid Stockholms universitet.

En annan aktuell undersökning pekar på missgynnande av kvinnor som brottsoffer. I denna undersökning hävdas att om två likartade brott sker mot en kvinna respektive en man löper kvinnan större risk att få förundersökningen nedlagd utan att få sin sak prövad av åklagare. Kvinnor med annan etnisk tillhörighet än svensk hade extra svårt att få sin rätt hävdad. Det är bara några exempel på kritiska studier och rapporter. Det finns naturligtvis fler att åberopa.

Herr talman! Vi har från Vänsterpartiets sida under ganska många år fört en aktiv debatt kring de här frågorna, om bristande likhet inför lagen. Vi har skrivit motioner om det. I maj förra året interPELLERADE jag justitieministern i detta ärende. I de betänkanden som behandlat motioner från Vänstern med krav på just en grundläggande utredning av förekomsten av diskriminering inom rättsväsendet har utskottsmajoriteten flera gånger avvisat detta med att säga att ingenting framkommit som pekar på behov av en sådan utredning – trots att det redan då förelåg ett flertal rapporter. I interpellationsdebatten hävdade justitieministern att det inte behövdes någon utredning. Arbetet med att förbättra situationen var redan i gång.

Jag vidhåller i dag att det behövs ökade kunskaper om läget och att det behövs ökade ansträngningar för att åtgärda problemen.

Jag tycker att dagens debatt så här långt visar att det finns tecken på att vi närmar oss varandra när det gäller ambitionerna att vi måste skaffa oss djupare kunskaper på området och vidta mer effektiva åtgärder.

Herr talman! Den här debatten är i sig alldeles nödvändig. Upplevelsen av olikheter inför lagen och orättvisor inom rättsväsendet finns nämligen hos ganska stora grupper av människor i samhället. Det är i sig mycket allvarligt. En öppen attityd och en öppen samhällsdebatt är därför alldeles nödvändiga. Det handlar om alla människors förtroende för rättsväsendet och om att aktivt motverka känslor av utanförskap.

Händelserna i Frankrike för några veckor sedan bör stämma oss alla till eftertanke. Man ska inte göra några mekaniska jämförelser. Men jag tror att vi inser att vi behöver mer grundläggande kunskaper om diskriminering och skillnader i rättstillämpning som drabbar kvinnorna, som drabbar människor med annan etnisk bakgrund, och som drabbar människor med annan sexuell läggning.

Det behöver vidtas åtgärder. Arbetet måste intensifieras för att öka kunskaperna i hela samhället, och inte minst hos de rättsvärdande myndigheterna. Dessa måste också aktivt öka ansträngningarna att rekrytera medarbetare som speglar hela befolkningen. Det är oerhört viktigt, och där finns det oerhört mycket mer att göra.

Anf. 19 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Alla människors lika värde och rättigheter är grunden i Centerpartiets politik. Det innebär förpliktelser för oss i samhället och att vi i lagen ger ett fullgott skydd mot diskriminering.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

Den integrationspolitik som regeringen nu bedriver har uppenbart misslyckats. I stället för ett väl fungerande mångkulturellt samhälle, har regeringen medverkat till att skapa ett segregerat samhälle, en grogrund för att diskriminering kan få fäste. Vårt land har inte lyckats integrera människor från andra kulturer. I stället har det segregerade samhället skapats där födda svenskar och invandrare oftast lever i skilda världar, även om de geografiska avstånden är korta.

Det är väl känt att människor med utländsk bakgrund blir hänvisade boenden inom särskilda bostadsområden. Och det är väl känt att människor med invandrabakgrund har svårare att erhålla ett fast arbete.

Alla de som ofta bemöts av denna särbehandling upplever sig vara diskriminerade, och med all rätt. Därutöver bidrar denna särbehandling också till utanförskap. Vi måste ständigt synliggöra den diskriminering som sker i samhället. Oavsett om den riktar sig mot etnisk bakgrund, sexuell läggning eller invandrare, måste vi bearbeta attityder tillsammans men också förbättra lagstiftningen. Det är ett viktigt mål för oss inom Centerpartiet.

Att människor med utländsk bakgrund ofta diskrimineras vet vi. Vi känner till det. Det sker dagligen. Men diskriminering sker även mot kvinnorna i vårt land. Det sker i arbetslivet i form av lägre löner för kvinnor, även för kvinnor som utför samma arbete som män eller likartat arbete. Kvinnor har genomgående mycket svårare att erhålla högre befattningar. Kompetens är inte alltid det som avgör. Det är värderingar som spelar roll. Kvinnor diskrimineras när de vill starta företag. Man värderar deras företagsidéer. Och kvinnor diskrimineras inom rättsväsendet.

Diskriminering av olika slag är förödande av flera skäl. Det är kränkande. Det begränsar livskvaliteten och rörelseförmågan. Och det medför också ohälsa samt leder till ökade samhällskostnader.

Det allvarligaste är när människor upplever att rättsväsendet sviker och när människor upplever att rättsväsendet bidrar till att diskriminera olika grupper. När poliser, åklagare och domare som ska stå som garant för att rättvisa ska skipas inte bemöter brottsoffren med respekt, då behöver vi mer av insatser i form av utbildning men också för att bearbeta våra värderingar och attityder ute i samhället.

Det är knappast någon nyhet för regeringen hur misshandlade och våldtagna kvinnor och barn bemöts och ifrågasätts inom delar av rättsväsendet. Trots att många av dem utsatts för grova brott, bekräftar kvinnorna hur de blivit ifrågasatta, skuldbelagda och osynliggjorda från första myndighetskontakten och genom hela rättsväsendet.

På område efter område upplever vi att diskriminering i samhället lever. Och än värre är att den frodas.

Rättsväsendets milda domar rörande sexuella övergrepp på kvinnor och barn upprör många människor. Och ansvaret för domstolarnas tolkningar av gällande lagstiftning är ytterst regeringens.

Att människor med utländsk bakgrund skulle löpa större risk för att häktas och för att få hårdare straff än en gärningsman med svenskt ursprung som begått samma brott innebär inte heller att likhet inför lagen kan hävdas.

Att en gärningsman som har våldtagit ett barn får mildare straff och lägre skadestånd med hänvisning till att barnet inte förstår innebörden av

våldtäkten är också en form av diskriminering, diskriminering mot en grupp som inte har någon stark röst i samhället.

Det är också upprörande att vid fastställande av straff hänsyn tas till att våldtäktsmannen inte har brukat våld när barnet våldtagits utan att våldtäkten har varit hänsynsfull. Detta är en fullständig oacceptabel argumentation inom rättsväsendet.

Jag vädjar därför till justitieministern att omgående agera. Han har vårt fulla stöd eftersom detta är något som är väl känt. Jag skulle vilja att vi tar denna fråga på mycket större allvar och inte kör den i långbänk.

Vi ser mycket allvarligt på domstolarnas tolkning av brott när det finns inslag av diskriminerande domar.

Anf. 20 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag måste säga att jag blev väldigt besviken när jag hörde justitieministern här tidigare. Vi skulle ha en diskussion som handlar om den strukturella diskriminering som finns i rättsväsendet. Men justitieministern fokuserade på dem, som han sade, som kommer hit till Sverige och då plötsligt har en rättegång i ett annat land än sitt eget land. Om man uttalar sig på det sättet har man antingen missförstått vad denna debatt skulle handla om, eller också blir det på något sätt en lustig fråga. Hur länge är något land inte ens eget land? Men justitieministern kanske fokuserade på dem som är utländska medborgare och ännu inte har fått svenskt medborgarskap.

Strukturell diskriminering är en fråga som handlar om diskriminering på grund av kön, diskriminering på grund av etnicitet och diskriminering på grund av sexuell läggning.

Väldigt många, bland annat Folkpartiets företrädare och regeringens företrädare, har här hävdade att vi i dag inte kan säga att vi har problem med strukturell diskriminering och att det finns för lite forskning.

Jag skulle vilja hävda följande: Det finns ingen systematisk forskning. Men däremot finns det tillräckligt mycket som tyder på – vetenskapliga undersökningar, djupstudier och även olika medieundersökningar – att vi faktiskt har problem med en strukturell diskriminering.

Jag tycker att det i dag finns en stark ovilja att ifrågasätta om likhet inför lagen gäller i det svenska rättsväsendet. Jag hävdar att det inte gäller fullt ut. Sedan har jag svårt att bedöma omfattningen av det. Och det finns väldigt mycket som tyder på detta. Och dessa attityder är problematiska.

Jag som kvinna, liksom många kvinnor i vårt samhälle, blir upprörd och oroad över rättsväsendet när till exempel Högsta domstolens ordförande säger att domare som dömts för sexualbrott kan vara särskilt lämpliga att döma i sexualbrottmål. Då är det ett tecken på att även domare är fördomsfulla och inte alltid objektiva i sitt dömande.

Sådant här gör att det finns problem med attityder. Jag skulle vilja hävda att det finns två olika problem: dels sammansättningen i rättsväsendet – inom polisen, bland domarna och inom åklagarväsendet – dels gäller det de arbetsmetoder som finns.

Vi har faktiskt kommit överens med regeringen och Vänsterpartiet – detta efter Paul Lappalainens utredning – om att Brottsförebyggande rådet ska titta på om det förekommer strukturell diskriminering. De ska göra olika djupstudier, och det är väldigt bra. Men jag tror att det ännu

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

mer handlar om att prata om vilken politik vi ska ha för att motverka strukturell diskriminering.

I dag har de inom rättsväsendet mål. De ska titta på jämställdhetsfrågorna, och de ska titta på etniciteten. Men det är väldigt vaga mål. Jag tror att vi behöver tydligare mål, målsättningar, så att polisen har ett krav på sig till exempel att till år 2010 ha gjort så och så mycket när det gäller sammansättning och rekrytering. Och så och så mycket ska man ha gjort när det gäller metodutveckling.

Det är inte acceptabelt när man i rapporter från polisen utpekar till exempel islamister eller folk från Gambia. Sådant skapar en attityd hos polisen.

Och det är inte acceptabelt att man inom polisen använder koder, till exempel att någon är islamist, afrikan eller homosexuell, när man pratar om människor man möter. Att ha koder för olika grupper av människor tror inte jag är bra när det gäller attityden.

En annan arbetsmetod handlar om hur polisen jobbar med människorna. Jobbar man nära människorna eller jobbar man långt bort från människorna? Jag tror att polisen behövs ute i förorterna. Det behöver göras en omprioritering av polisens resurser. Det är nödvändigt att mer vara *med* människorna, att finnas ute bland folk och utnyttja frivilligorganisationer, politiker och allmänhet på ett bättre sätt och ha ett samarbete. Här kan väldigt mycket göras. Då behöver man helt enkelt ha en dialog med polisen och ge dem tydliga riktlinjer för att ändra på detta.

Sedan har vi en annan sak, nämndemännen. Motsvarar de den svenska befolkningen? Nej, det gör de inte. Det fungerar kanske inte att politiska partier utser nämndemän. De lyckas ju inte representera befolkningen. Kanske ska vi göra så att hälften av nämndemännen får utses från allmänheten. Vi måste hitta nya metoder för att säkerställa att rättsväsendets olika delar faktiskt speglar befolkningens sammansättning.

Det här handlar om rättsväsendets legitimitet. Det handlar också om samhällets trygghet. Det som hänt i Frankrike och det som händer i andra länder vid upplöpp är att rättsväsendets legitimitet har skakats i vissa delar av samhället.

Jag hävdar att vi behöver ett rättsväsende som har en bättre kompetens när det gäller kvinnor, invandrare och homosexuella. Där tror jag att sammansättningen har betydelse.

Beatrice Ask, du sade att sammansättningen kanske inte har betydelse. Men om du är en kvinna som har blivit våldtagen eller som har blivit utsatt för våld i en nära relation tror jag att du om varannan polis är en kvinna får ett bättre bemötande än om bara var femte polis är kvinna. Jag tror alltså att sammansättningen är väldigt central och att detta är något där vi måste vidta fler åtgärder än som sker i dag.

Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det finns alltid problem med färdigskrivna talepunkter. Det finns också ett problem för oppositionen – liksom det finns för oppositionen i alla parlament – nämligen att man alltid måste säga att allting är så väldigt dåligt; det ligger i sakens natur. En anledning kan också vara att man kanske inte riktigt har följt med och satt sig in i allt som gjorts, för är det någonting som man har arbetat med inom rättsväsendet så är det just att komma till rätta med förhållandena med en alltför liten

representation av utländska medborgare, av människor med annan etnisk bakgrund. Det handlar också om att öka kunskaperna. Jag kan ta områdena ett för ett.

Polisen hade länge – och så är det fortfarande – inte full representation när det gäller utländska medborgare. Där är andelen nu 18 % – visserligen med ett annat sätt att räkna – att jämföra med 20–22 % som det är i övrigt. Man är alltså nästan i kapp.

Man har också – på tal om att regeringen här får kritik – fått i uppdrag att hela tiden redovisa hur arbetet går vidare. Den som inte har klart för sig hur polisens attityder har förändrats bara under de allra senaste åren bör kanske göra en lite noggrannare undersökning av det. Då kommer man att se att det är en förändring som skett i polisens attityder. Så sent som långt in på 1990-talet var det ett stort problem hur man uttryckte sig i olika sammanhang.

Kunskapen ökar också. Regeringen gav ett särskilt uppdrag om kompetensstrategier redan år 2003, så det arbetet har pågått i flera år.

När det gäller åklagare och domare har man i samtal när vi har diskuterat de här sakerna sagt att problemet tidigare har varit att det är alltför få personer som läser på juristlinjen, något som trots allt är ett formkrav. Detta är nu åtgärdat. Närmare 20 % av dem som läser på juristlinjen har en annan etnisk bakgrund. Jag har till och med fått uppgifter som visar att man ligger högre än genomsnittet – en ganska fantastisk utveckling.

Också åklagare och domstolar har särskilda strategier för att öka kompetensen hos alla som arbetar inom Åklagarmyndigheten och domstolarna. Inom Åklagarmyndigheten har man mångfaldsplaner för *varje* form av diskriminering. Man har handlingsplaner mot *alla* former av kränkande särbehandling. Ett enormt arbete läggs ned på detta, och man gör det tillsammans med varandra men också i samråd med oss, som alltså trycker på för att ge dem de här uppdragen.

Även inom kriminalvården arbetar man med att få fler personer med annan etnisk bakgrund. I utbildningen har man särskild kunskap om diskrimineringsfrågorna.

Jag skulle kunna räkna upp andra myndigheter. Till exempel Brottsoffermyndigheten har särskilda seminarier. Det har man haft nu i dagarna. Man försöker rekrytera personer med annan etnisk bakgrund.

De båda saker som jag tog upp i mitt inledningsanförande har man alltså verkligen satsat på. Vi har verkligen drivit på myndigheterna och ser faktiskt, glädjande nog, också resultat. Vi har även drivit på – på tal om diskrimineringen mot kvinnor – för att det hos polisen ska vara en större andel kvinnor. I år är andelen kvinnor 44 %. Det har varit en enorm utveckling under de senaste åren, så säg inte att ingenting hänt! Då tappar ni nämligen trovärdighet. Men säg gärna att mer behöver göras. Det håller jag med om, för vi är inte på något sätt framme ännu.

Det handlar inte, som sagt, bara om ett slags medveten diskriminering, utan vi måste vara medvetna om hur situationen är för personer som kommer från ett annat land eller som har levt här i några år. De ska naturligtvis också vara representerade.

En sak som vi också arbetar med ihop med Miljöpartiet – det borde Yvonne Ruwaida känna till – är att vi arbetar med just en reform som handlar om den här saken, så där är vi helt överens.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

Jag skulle kunna rabbla upp mycket mer utöver vad våra myndigheter gör, men fyra minuters talartid medger inte det. Jag vill bara återigen understryka: Vi är inte på något sätt färdiga. *Mycket* mer behöver göras. Det gäller då alla som jobbar inom rättsväsendet. Men stå inte här och säg att ingenting görs, för då avslöjar ni antingen att ni inte känner till vad som händer eller också att ni inte kan uppfylla de krav man har på trovärdighet.

Anf. 22 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är nästan lite patetiskt att vid sidan av den här viktiga diskussionen ändå studera majoritetens interna problem. När justitieministern rabblar upp alla sina satsningar och allt som fungerar så bra – på slutet var det väl lite problem – ifrågasätter Yvonne Ruwaida rättsväsendets legitimitet och pekar på alla möjliga brister. Sanningen ligger väl någonstans mittemellan.

Jag vill gärna peka på att jag i mitt inledningsanförande nämnde om en del av det arbete som pågår med de här frågorna men också om en del brister.

Vad jag saknar i justitieministerns inlägg här är någon synpunkt på någonting som behöver göras och som inte redan är gjort. Ett bekymmer som jag lyft fram och som jag tycker är synnerligen allvarligt och måste hanteras är det som Christian Diesen i en bok skriver om, nämligen att det finns åklagare som systematiskt lägger ned alla ärenden om misstanke om sexuella övergrepp på barn. En förklaring till att man gör det är kanske att det är svåra utredningar, att det är besvärligt att nå fram till beslut och så vidare.

Det han frågar sig i uppsatsen är hur det har kunnat fortgå utan att chefer och kolleger har reagerat över att man systematiskt plockar undan en del ärenden. Det finns säkert en hel del andra brister, men då är det viktigt att komma ihåg att det är regeringen som ger mål och direktiv till myndigheterna. Det är också regeringen som ska se till att utvärdering och uppföljning fungerar.

Vi har precis fått en rapport från Riksrevisionen som pekar på hur regeringens arbete med uppföljning och utvärdering av konkreta mål när det gäller polisen brister i just det avseendet.

En sak som justitieministern borde fundera över är hur regeringen kan bli tydligare och mer målinriktad när det gäller att kräva underlag för, utvärdering av och analys av vad som är bestämt och hur man lever upp till det. Det ska inte vara så att man inom myndigheterna systematiskt kan göra på ett visst sätt när det gäller en viss typ av personer – barn eller kvinnor eller vad det kan vara.

Från moderat sida är det uppföljning och utvärdering som är en av de viktigaste måltavlorna när det gäller att komma framåt för att leva upp till detta med likhet inför lagen.

Likhet inför lagen är inget man har i ett land. Det är något man måste kämpa för hela tiden. Man måste hela tiden följa med i de strukturer som finns och fundera över hur varje medarbetare ska bli mer lyhörd, mer intresserad av att lyfta på varje sten. Det sker förändringar hela tiden, och det är svårt att säga att just de reglerna ska vara så. Man behöver observanta medarbetare. Då är jag återigen ute efter fortbildning av personalen.

När Åklagarmyndigheten häromsistens skulle ombildas var ett av problemen för ledningen i den myndigheten att man var rädd för att man skulle vara tvingad att lägga ned en fortbildning av sina chefsåklagare i några specifika ärenden där man hade upplevt att man hade problem. Jag hann tyvärr inte i dag ta reda på om man lyckades få loss de pengar som behövdes för den utbildningen. Men jag tror att det här är ett bekymmer som finns på många olika håll.

I sitt inledningsanförande sade justitieministern att det är svårt att vara med i en rättegång i ett annat land. Det förstår jag. Jag skulle inte vilja åka fast i Grekland. Jag förstår hur besvärligt det skulle vara att bli förstådd, göra sig hörd, veta vad som händer. Men det är ännu värre att vara invandrare och känna att man kanske inte har samma rättstrygghet som andra i det landet, att misstänka att trots att man är en hederlig och bra medborgare inte bemöts av eller kan förvänta sig det stöd som man borde få från polis, åklagare och andra. Det är bedrövligt. Att bli utsatt för brott som invandrare med den misstanken måste vara grymt. Vi måste se till brottsoffren och allmänhetens väl i dessa frågor.

Anf. 23 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Låt mig göra klart också för ministern att vi inte alls förnekar de saker som polisen, åklagare och Domstolsverket gör. Jag har själv deltagit i bra utbildningsinsatser.

Jag påpekade att Lappalainens utredning finns. Regeringens utredare visar tydligt att det finns för få och för dåliga kunskaper om diskrimineringen.

Hur reagerar ministern? Fem månader har gått. Vad gör du? Gör du någonting eller säger du att allt är bra och att utredaren kanske är dåligt informerad? Jag tror inte att du kan säga så.

Lappalainen har pekat på något viktigt. Vi kan inte bara gå förbi detta. Det är därför vi har sagt att vi gärna skulle vilja att en parlamentarisk kommitté ser över frågan. Annars händer det som håller på att hända i den här debatten. Rolf Olsson och Yvonne Ruwaida säger en hel del saker baserade på halvvetenskapliga undersökningar och på massmedierapportering. Men det finns mycket annat som säger något annat också. Framför allt finns det inte tillräcklig kunskap. När man säger saker baserade på halvsanningar, säger allvarliga saker om diskriminering i rättsväsendet, att vissa kategorier invandrare hamnar i en dålig situation, skapar man en bild som man ska vara försiktig med att sprida.

Det är lätt att med undermålig information sprida en bild som säger: Här diskrimineras alla. Här är det rasism överallt. Det skulle varken vara rättvist eller bra för våra fortsatta möjligheter att göra bra saker.

Ministern satte för två och ett halvt år sedan i gång ett arbete som skulle syfta till att upprätta strategier mot diskriminering. En hel del har gjorts. Vad är dina slutsatser om detta? Vad har du fått för kunskaper? Vad ska du göra bättre? Vad har det här gett dig? Jag skulle gärna vilja att du ger mig någon hänvisning till var jag kan läsa vad du har sagt om detta. Jag har letat och letat, och det enda jag har hittat är vad polisen och andra har sagt. Men ministern har varit tyst. Åtminstone har han inte yttrat sig på ett sätt som vi andra kan ta del av.

Jag tar till sist upp utbildningen. Om vi ska få ett rättsväsende som kan ta till sig mångfalden i Sverige i dag måste vi börja tidigt. Vi gjorde

en undersökning. Vi kollade om det på de främsta svenska universiteten fanns någon kurs, åtminstone 5 poäng, inom mångfald eller diskriminering. Det enda ställe där vi kan säga att vi hittade något var Umeå. Bra för Umeå. Men i Uppsala, Lund och Stockholm blev man förvirrad av frågan. Man hade inte tänkt på den eller den var inte viktig.

Det här är givetvis allvarligt. Om vi får jurister och andra som utbildas så, det vill säga som inte kan ta till sig den mångfald som Sverige representerar i dag, kan det inte fungera i längden.

Anf. 24 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Alla människors lika värde är grundbulten i kristdemokratisk ideologi. Det innebär att alla människor också ska behandlas lika, i affärskön, i rättsväsendet, överallt.

Nu har jag under årens lopp, herr talman, debatterat lite med Thomas Bodström, och jag börjar kunna honom nu. Jag vet att när han "burrar" upp sig blir argumenten lite sämre. Då saknar han argument. Då vill han gärna tala om för mig och andra vad vi ska säga: "Säg inte att det inte har hänt något."

Det har jag inte sagt, Thomas Bodström. Jag är väl för lite politiker för att måla allt i svart och vitt. Jag har inte alls sagt att allt är dåligt, men jag konstaterar att det behöver göras kolossalt mycket mer. Då går det inte att säga "vi har gjort det här, det här och det här". Thomas Bodström går ofta in i debatter som om han var i opposition. "Vi har gjort en del, men vi ska göra ännu mer."

Det är bra! Vi påtalar gång efter gång vad som ska och behöver göras och hur viktigt det är.

Jag kallar inte boken *Likhet inför lagen* för en vetenskaplig djupanalys – som jag råkade ta med den här gången, herr talman. Den är färsk. En av slutsatserna är faktiskt – jag läser så att ni inte ska tro att jag hittar på:

Man måste nämligen fråga sig om det inte förekommer en strukturell diskriminering av invandrare inom det svenska rättssystemet när det, efter vad vi ansåg oss finna redan på ett tidigt stadium av undersökningen, tycks förhålla sig så att misstänkta invandrare i förhållande till svenskar anmäls ofta.

Detta är vad man har kommit fram till. Det ska tas som en stark varningssignal.

Jag frågar mig – och jag tycker du också ska göra det, Thomas Bodström – vad det beror på. Vad beror diskrimineringen i rättsväsendet på? Den finns på andra ställen i samhället också. Beror den på en utbredd rasism? Det kan den göra. Kan den bero på något annat? Kan den bero på okunskap? Det kan den också göra.

Tänk er att en domstol eller en tingsrätt består av en jurist och tre nämndemän, en åklagare – det är ju oftast en – och en försvarare och alla är infödda svenskar. De ska försvara, åtala respektive döma en icke infödd svensk. Det är klart att det då kan finnas mycket okunskap som gör att den åtalade känner att han inte blir behandlad på rätt sätt. Det handlar alltså om bristande kunskap.

Det har sagts från andra håll här att vi behöver en etnisk mångfald. Ja, det gör vi på alla områden – inte minst i domstolar, bland poliser, åklagare, advokater och nämndemän. Det måste man göra någonting åt. Man

måste visa någon form av initiativkraft här, så att domstolen i någon omfattning speglar befolkningen.

Jag ska ge några tips till om vad jag tycker att man ska göra, men jag tänkte att Thomas Bodström skulle få möjligheten att försöka komma på någonting själv och inte bara säga att det är hyggligt bra, att vi jobbar på och så vidare. Det här är en så viktig sak så att vi måste ta i med stor aktivitet för att göra någonting åt denna diskriminering. Det är viktigare än någonsin om den finns i rättsväsendet. Jag kommer med några tips i nästa anförande.

Anf. 25 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag har några reflexioner som hastigast utifrån anförandena. Jag tycker att det är viktigt att den kritiska debatt som vi för och måste föra är fri och frejdig och inte hämmas av kortsiktiga taktiska överväganden. Den ska vara fri, kritisk och granskande.

Till Mauricio Rojas vill jag säga att vi från Vänstern länge, i årtal, har krävt en utredning av förekomsten av faktisk diskriminering inom rättsväsendet. Det sade jag redan i mitt första anförande. Majoriteten i utskottet har hävdade att någon sådan utredning inte har behövts. Jag tycker att det är bra att också Folkpartiet nu ansluter sig till den linjen. Jag ser det inte som något problem att vi är flera partier som tycker så här.

Själva samhällsdebatten är ett viktigt inslag som gör att de berörda människorna känner att de blir tagna på allvar. Det finns, som jag påpekade i mitt förra anförande, många studier och rapporter som pekar på att människor faktiskt upplever olikheter inför lagen. Det är av största vikt att dessa upplevelser och dessa rapporter tas på allvar av oss och aktivt debatteras. Det kan säkert finnas brister och ofullkomligheter i rapporterna och studierna, men de är många och de får inte enkelt avfärdas. Min övertygelse är att de speglar verkliga brister, och de speglar definitivt många människors upplevelser och känslor. Dessa måste alltid tas på allvar.

Herr talman! Rättsväsendet är, och måste vara, mycket nära sammanlänkat med andra samhällsinstitutioner. Det krävs samverkan mellan myndigheter och strävan att arbeta för att fördjupa demokrati och rättvisa på alla plan. Vi i Vänstern tror inte att hårdare tag och repressiva åtgärder är bra medel för att bygga ett gott samhälle. Vi är tvärtom övertygade om att djupnande sociala och ekonomiska orättvisor, hög arbetslöshet, marginalisering och utanförskap är en avgörande grogrund för ökning av våld och kriminalitet.

Vi kan inte, som jag sade tidigare, göra några mekaniska jämförelser mellan Sverige och händelserna i Frankrikes fattiga förstäder. Men visst kan vi utan vidare se samband mellan våld och utanförskap. Och de sambanden är universella. Vi utgör inte något undantag i Sverige. Vi måste förebygga våldstendenser i det svenska samhället.

Vi kan i dag till exempel ta del av Säporapporten om en ökning av hatbrotten mot speciellt homosexuella, bisexuella och transpersoner. Det är inte minst i sådana perspektiv som vi aktivt måste motarbeta diskriminering och de strukturer som befrämjar olikheter inför lagen. Ett sådant arbete måste enligt vår mening bedrivas parallellt med satsningar på en utbyggd generell välfärd. Annars framstår rättvisan som en enbart for-

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

mell rättvisa. Där föreligger också som bekant rätt rejäla åsiktsskillnader mellan partierna.

Herr talman! Mer kunskaper om diskrimineringens omfattning och om vilka effektiva motåtgärder som behöver vidtas är alltså områden för en nödvändig utredning. Men vi kan inte vänta. Det måste till åtgärder nu. En debatt som denna i Sveriges riksdag är ett viktigt inslag. Det är ett erkännande av människors upplevelser. Många fler debatter behövs. De utbildningsinsatser som bedrivs inom rättsväsendet kring diskriminering på olika plan är bra, men de behöver intensifieras.

Rekryteringen av utbildad personal till rättsväsendets myndigheter måste breddas så att sammansättningen speglar hela befolkningen. Så är definitivt inte fallet i dag. Det är till exempel ett stort problem att andelen poliser med annan etnisk bakgrund än svensk är så låg. Ännu mycket värre är det med andelen domare och åklagare med annat etnisk bakgrund än svensk. De är oerhört få, och det är ett stort bekymmer som måste åtgärdas med insatser alltifrån utbildningsområdet till rekryteringen. Det är glädjande om situationen håller på att förändras nu även bland rekryteringen av åklagare och domare. Men här måste göras mer.

Anf. 26 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill börja med att lyfta fram att arbete är nyckeln till framgång i arbetet för att integrera människor från andra länder i det svenska samhället. Att människor dagligen knyter kontakter med varandra, umgås och lär känna varandras kulturer leder också till vänskapliga relationer. Att människor får fäste på arbetsmarknaden och inom utbildningssystemen och lär sig landets språk öppnar också viktiga dörrar in i det svenska samhället. Att arbeta och försörja sig ger trygghet. Det ger också delaktighet i samhället.

För alla dem som har blivit diskriminerade eller särbehandlade är det viktigt att vi ständigt synliggör den diskriminering som sker men också att vi arbetar och tänker: Hur ska vi få bukt med det här?

Ett led i det arbetet är också att se över hur samhället har organiserat arbetet för att hantera detta. Har vi den bästa modellen för att kunna se helheten? Från Centerpartiets sida har vi flera gånger upprepat att vi borde se över arbetsformerna och att samtliga diskrimineringsombuds- män bör samlas i en enda myndighet. I stället för JämO, HomO, handikapporganisationer och andra bör man alltså samla de här speciella kunskaperna och utveckla dem. Förhoppningsvis ska det leda till ett bättre helhetsperspektiv. Då kan vi också komma till rätta med den diskriminering som dyker upp på olika sätt i samhället.

Diskriminering är att bli utsatt för en negativ särbehandling. Det är faktiskt en form av mobbning. Dessutom inskränker det vissa rättigheter för människor. Den som är utsatt för den här särbehandlingen och mobbningen har inte samma rättigheter i samhället. Det här är också mycket oroande med tanke på det utanförskap som vi ofta talar om.

Jag tycker att det fortsatt är viktigt att ägna en hel del uppmärksamhet åt polisernas, åklagarnas och domarnas arbete. Jag vet att det har hänt en hel del de senare åren, men det är inte tillräckligt. Och jag tycker att det går alldeles för sakta. Det tar för lång tid!

När vi nu ser hur vi har det i samhället med den diskriminering som poppar upp ser vi att den också utgör ett hot mot demokratin. Den be-

gränsar ju människors rörelsefrihet. Vi är inte nöjda med hur det ser ut i dag. Man måste arbeta bredare, och två viktiga saker i det hela är att se till att vi integrerar fler med invandrarbakgrund ute på arbetsmarknaden. Men vi måste också se över hur vi jobbar med diskrimineringsfrågorna. Jag återkommer igen till det här med hur diskrimineringsombudsmännen jobbar. Vi måste sammanföra deras kunskaper, och då får vi också en bättre syn på helheten och på hela individen. Det borde också gagna kampen mot diskriminering.

Anf. 27 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Justitieministern säger här i talarstolen att det har blivit bättre. Men de utredningar och undersökningar som finns visar tyvärr inte det. De pekar inte på att det har blivit bättre, så jag vill säga till justitieministern att bevisbördan verkligen är din.

Jag förnekar inte att politiska insatser har gjorts. Vi har jobbat med rekryteringen av poliser till polishögskolan. Det finns mångfaldsplaner. Jag tror jag dock inte att det än så länge har skett några reella förändringar i arbetet. Den strukturella diskrimineringen finns, och den är ett allvarligt problem. Den drabbar kvinnor, homosexuella, invandrare och även funktionshindrade.

Vi har jobbat väldigt länge med att föra fram att vi vill att strukturell diskriminering i rättsväsendet systematiskt ska granskas. Vi har fått igenom att Brå ska titta på detta. Jag skulle ha velat göra det i ett större sammanhang, men det är åtminstone ett framsteg att Brå ska titta på frågan.

Den attityd som justitieministern visar här, att det har blivit så bra, är en försvarsattityd. Man ska försvara sina egna myndigheter. Jag kan förstå att man har det behovet som minister. Men det ger också en väldigt dålig signal till myndigheterna, nämligen att de är duktiga, de har skött sig och de är jättebra. Myndigheterna är duktiga på mycket, men den strukturella diskrimineringen är alltså ett problem. Signalen borde vara att de måste göra mycket mer. Jag hoppas att det kommer att bli ett större fokus på vad myndigheterna måste göra framöver.

Jag tror att det är oerhört avgörande att man har tydligare mål än de som finns i dag. De mål som finns i olika direktiv är för flummiga helt enkelt. De är inte tillräckligt tydliga.

Jag kan visa ett exempel på varför vi fortfarande har problem. Vi har politiskt kommit överens om att rättsväsendet nu ska registrera islamofobiska hatbrott. Det var någonting som man inte kunde komma fram till själv inom rättsväsendet. Man tyckte inte att det var viktigt. Det blev tvunget med ett politiskt beslut mellan samarbetspartierna om att detta skulle göras. Inom rättsväsendet tyckte man inte att det var viktigt att registrera islamofobiska hatbrott. Jag tycker att det visar att vi har problem.

Gunno Gunnmo säger så här om attityden inom polisen: Hur ska vi klara av att ingripa mot diskrimineringsbrott om vi inte kan acceptera att kolleger har olika sexuell läggning?

Det här var ett uttalande som gjordes förra året. Det är inget gammalt uttalande. Det visar att det finns ett problem. När man inte accepterar en homosexuell kollega, när poliser är rädda för att ”komma ut”, hur ska man då kunna hantera mötet med homosexuella i sitt dagliga arbete? Här

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

har vi från politiskt håll tagit fram en handledning som polisen nu har, men jag tror att det är ett oerhört arbete att förändra attityderna i de här frågorna. Att säga att det är så bra och det har blivit så mycket bättre, är att göra det för enkelt.

När det gäller representationen vill jag också påpeka att vi behöver ha lika många män och kvinnor som jobbar på alla plan inom rättsväsendet. När det gäller invandrare behöver vi också titta på vilka invandrare det är. Hur många som rekryteras till åklagarväsendet och polisen har utomeuropeisk bakgrund? Det räcker inte bara att säga att det är invandrare, utan man måste också titta på att det motsvarar sammansättningen i befolkningen lite mer ingående. Jag är ganska övertygad om att representationen av människor med utomeuropeisk bakgrund inom rättsväsendet är alldeles för låg och motsvarar inte befolkningen i dag.

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag är den första att kritisera myndigheterna om det finns skäl för det. Men jag tycker också att det vore mycket märkligt om man inte upplyste om de förbättringar som har gjorts, och som man faktiskt kan se svart på vitt när det gäller till exempel representation, och de olika initiativ som har tagits efter uppdrag från regeringen. Det kan inte vara så att bara för vi inte är nöjda och bara för att vi känner att saker och ting kan vara bättre ska vi inte ge myndigheterna den *credit* som de förtjänar för sitt arbete.

Men jag vill återigen säga, så att ingen missuppfattar det, att visst kan det bli ännu bättre, men mycket har gjorts. De senaste årens förändringar har vi inte sett vid något tillfälle tidigare.

Sedan är det väldigt bra med forskning. Det ges ett uppdrag till Brå nu. Flera ledamöter här hänvisar till studenter, och det är visserligen ett väldigt bra erkännande för våra studenter, men vi kan inte kalla studentuppsatser som man skriver för att man ska lära sig svenska språket och lära sig att uttrycka sig för forskning. Sedan hjälper det inte att det är en professor som är handledare för dem. Det är någonting helt annat. Låt oss ha lite större underlag än studentuppsatser. Och även om man skulle använda sig av dem är det till och med så att Christian Diesen, i den här rapporten om studentuppsatser, säger att likabehandlingen har blivit bättre i domstolarna.

Men, som sagt, vi har mycket kvar att göra. Regeringen driver på. Myndigheterna arbetar på med sitt. Myndigheterna har en ständig dialog sinsemellan, och det finns en dialog mellan regeringen och myndigheterna. Det kan bland annat ses i det regleringsbrev som vi nu har givit till polisen och som vi också ska ge till Brå. Det är på sättet som vi kommer att fortsätta att arbeta. Jag hoppas att den debatten också kommer att föras i samma sakliga ton som har skett här. Även om det finns politiska skillnader och vi naturligtvis präglas av de partipolitiska motsättningarna – så blir det ju alltid i politiska debatter – tror jag att vi alla strävar efter samma mål som grundar sig på samma värdering när det gäller etnisk diskriminering.

Anf. 29 BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag blir faktiskt nästan galen när ministrar insinuerar att vi inte vet vad forskning är. Jag har bland annat talat om de här uppsat-

serna från Stockholms universitet, men jag har också pratat om den internationella forskning som finns och vad den visar och bristen på svensk forskning. Ministern borde fundera över hur vi kan få svenskt underlag av vetenskaplig kvalitet när det gäller de brister och problem som det uppenbarligen finns åtminstone indikationer på att vi har. Jag var noga med att inte, som Yvonne Ruwaida, tvärsäkert säga att det är si eller så, utan jag pekade på att det finns tendenser och saker som tyder på att Sverige inte är annorlunda än de länder där det har bedrivits riktig forskning. De här studentuppsatserna är en del av indikationerna, men det finns också andra typer av rapporter.

Jag vill avrunda den här debatten med att säga att vi moderater tycker att mångfald är viktig, men det är ingen garanti mot strukturell diskriminering. Det är lika viktigt hur man arbetar, vilket regelverk man har och hur kvaliteten i rättsprocessernas olika delar följs upp. En turkiskt barnfödd men numera svensk polis behöver ju inte nödvändigtvis vara den bästa när det gäller att hantera saker. En svensk polis kan ju fungera alldeles utmärkt i Tensta. Det handlar väldigt mycket om arbetets innehåll och att se helheten.

Jag vill också säga att etnicitet är ett mindre problem än klasstillhörighet när det gäller risk för att bli utsatt för eller att själv begå brott. När man läser forskning och uppsatser ser man att socioekonomisk bakgrund, arbetslöshet, missbruk och sådana saker är ett större bekymmer än det faktum att man kanske har en bakgrund från ett annat land. Men om man har både en utländsk bakgrund, missbruksproblem och bor i ett område med stora problem är risken stor att man får stora bekymmer.

Det finns mycket underlag i *Det blågula glashuset* som regeringen förhoppningsvis håller på att ta del av och bearbeta. Vi ser fram emot konkreta förslag på vad som kan göras för att rätta till en del av de brister som faktiskt finns.

Anf. 30 MAURICIO ROJAS (fp):

Herr talman! Jag är lite förvånad över ministrarnas förmåga att inte svara på de frågor som han får. Jag vet inte om det har med dina tio års erfarenhet som advokat att göra. Jag frågade dig vilka slutsatser du drar av Lappalainens utredning. Det är en befogad fråga trots allt. Det är regeringens utredning. Du säger inte ett ord om detta. Det är som om det inte existerar. Jag frågade dig vilka lärdomar du drar av de insatser som du själv satte i gång. Du säger ingenting om detta. I en sådan debatt hade jag förväntat mig att du började med att redovisa. Det här vi gjort, det här har jag som minister lärt mig och sedan ska vi gå vidare.

Sedan är det ytterst allvarligt när ministern står här och läser en bok, en utredning eller några uppsatser och säger att det har blivit bättre, medan andra ledamöter säger att det har blivit mycket sämre. Det visar på ett väldigt konkret sätt att vi behöver ordentlig forskning – forskning som gör skäl för namnet. Som ministern konstaterade är det vi har i dag långt ifrån forskning som kan användas seriöst.

Till sist: Man säger att man måste göra det ena och det andra, men det är väldigt lätt att göra fel när man inte vet vad som ska göras. Man har pratat om representation och sammansättning, som om turkar, chilenare och andra i poliskåren skulle vara lösningen på allt. Jag besökte för några dagar sedan Rinkebys polisstation, och man berättade där om de problem

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

som just poliser som rekryterats från vissa invandrargrupper hade att arbeta i sådana miljöer. Alla de andra grupperna uppfattade dem med stor misstänksamhet. Det enda man ville ha var gedigna svenska poliser som åtminstone var neutrala, menade de.

Vi ska inte förhastna oss. Vi behöver bättre kunskaper och vi ska göra bra saker tillsammans – det är jag säker på.

Anf. 31 PETER ALTHIN (kd):

Herr talman! Det pratas mycket om studentuppsatser här och deras bristande eller höga kvalitet beroende på vilken utgångspunkt man har. Jag tycker att det kanske inte är så väldigt intressant att drunkna i frågan huruvida studentuppsatserna håller en hög kvalitet eller inte. Pratar vi om universitet i någon annan debatt så kommer det att finnas en minister som talar om att vi har högskolor med otroligt, fantastiskt hög kvalitet.

Men vad visar detta, att vi pratar om det här? Jo, det visar bristen på forskning i Sverige, en vetenskaplig forskning med stor bredd och stort djup. Varför finns det inte sådan? Uppmärksamheten kring diskriminering är ju ingenting som har kommit precis i dag. Den här debatten har väl gett det i alla fall – det verkar så – att alla är överens om att det förekommer diskriminering i rättsväsendet och att det inte är acceptabelt.

Och då, Thomas Bodström, kan ingen av oss vara vare sig nöjda eller stolta över den situation vi befinner oss i, utan då måste det vidtas åtgärder – snabba åtgärder och konkreta förslag. Några har kommit upp här i debatten. Det jag tycker är positivt är ändå att man kan diskutera det här och att alla ändå har samma grundförutsättning för att vilja förändra. Sedan tycker några att de är bättre än andra och har hunnit längre, och några tycker att det är väldigt mycket sämre. Det intressanta är ju faktiskt att oppositionen tillsammans med Miljöpartiet har en syn som inte riktigt stämmer överens med vad regeringen i övrigt har.

Det visar att den här debatten måste fortsätta. Vi måste få fram konkreta förslag. Vi kan aldrig acceptera en diskriminering i rättsväsendet. Det är ett skott i ryggen på demokratin och på rättssamhället. Låt oss alla gemensamt förändra det med förnuftiga och konkreta förslag!

Tack, Vänsterpartiet, för den här debatten!

Anf. 32 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag har förhoppningar om att det nu ska bedrivas ett bredare utredningsarbete för mer kunskapsinhämtning om den verkliga situationen när det gäller diskriminering i rättsväsendet. Vi har från Vänstern påtalat behovet av mer kunskaper om det faktiska tillståndet när det gäller diskrimineringen. Det är bra om vi nu börjar få en bred upplutning kring det. Det har inte varit fallet tidigare.

Samtidigt måste ansträngningarna öka för att bedriva utbildningsinsatser inom rättsväsendets myndigheter och bredda rekryteringen så att personalen utgör en spegling av befolkningen, som flera har sagt tidigare. Det är några konkreta områden att arbeta intensivt med under kommande år.

Jag vill dock understryka att jag inte för ett ögonblick tror att diskriminering inom rättsväsendet och människors upplevelser av olikhet inför lagen i grunden kan effektivt bekämpas i ett samhälle som med öppna ögon vidgar de sociala och ekonomiska klyftorna. Det framstår inte som

trovärdigt. Samhällsutvecklingen måste hänga ihop. Jag har därför mycket svårt att se att de borgerliga partierna med sina förslag på tydliga försämringar av den generella välfärdspolitiken kan framstå som mer trovärdiga när det gäller att skapa en verkligt rättvis rättvisa och större likhet inför lagen.

Herr talman! I Ekots lördagsintervju sade diskrimineringsombudsmannen Katri Linna att det finns en tendens i Sverige att förneka förekomsten av diskriminering i olika former. Jag tror att hon har rätt. Att debattera diskriminering i rättsväsendet i Sveriges riksdag är ett litet men viktigt bidrag till att motarbeta förnekelseprocesser.

Anf. 33 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Det har blivit många olika saker som har diskuterats här. Det har gällt en diskriminering som invandrare berörs av och diskriminering som många kvinnor ger uttryck för. Men sammantaget vill jag säga så här: Vi har väl alla som mål att vi ska ha ett samhälle där olikheter tolereras och uppmuntras, ett samhälle där vi lever i respekt för varandra och där också var och en tar ansvar för sig själv och andra.

Men det kräver naturligtvis också att vi är medvetna om vad som sker i dag och att vi också gör någonting åt dessa förhållanden. Vi måste också se alla människor med utländsk bakgrund som en resurs. Det är människor med idéer och möjligheter, och de kan också bidra i vårt samhällsbygge.

Helt klart efter dagens debatt är att man återigen kan konstatera att det behövs en större insats för att komma till rätta med diskriminering. Det har sagts väldigt mycket här om forskningen – om den är tillräcklig eller otillräcklig. Men ingen av oss här i kammarsalen kan förneka att vi är medvetna om att olika grupper känner sig diskriminerade. Därmed har vi också ett problem. Just vetenskapen om detta borde också betraktas som en form av vetenskap, och med det i ryggen borde man också agera. Jag vill återigen ta upp det här att det gäller att se hela människan, och därför är det också viktigt att titta på hur vi hanterar diskrimineringsärenden. En väg ut ur det hela kan vara att föra samman all den kompetens som finns hos de olika diskrimineringsombudsmännen. Då kan vi ta ett första steg och få en effektivare kamp mot diskriminering.

Anf. 34 YVONNE RUWAIDA (mp):

Herr talman! Jag tycker att det är intressant att konstatera att Folkpartiet inte tycker att det finns tillräckligt mycket forskning för att bevisa att det förekommer strukturell diskriminering i rättsväsendet och att man ska vara försiktig, men däremot kan man väldigt tvärsäkert uttala sig om att det är bättre med svenska, vita poliser i förorterna. Det har man förmodligen tillräckligt mycket forskning för.

Gunno Gunmo säger så här när det gäller representativitet: Det räcker inte när andelen kvinnliga poliser inte är större än 20 %. Generellt sett gäller att så länge en underrepresenterad grupp utgör mindre än 30 % av personalen har de egentligen ingen påverkan på kulturen. Kvinnor kan med andra ord inte påverka företagskulturen. Kvinnliga poliser jobbar i en manlig företagskultur.

Beatrice Ask hävdade att representativiteten och sammansättningen inte har någon betydelse, och jag vill hävda motsatsen. Representativite-

Prot. 2005/06:40
29 november

*Särskild debatt
om diskrimineringen
i rättsväsendet*

ten har betydelse, därför att finns det kvinnor, finns det fler med invandrarbakgrund, så lär man sig av dem, och man berikar och möter varandra. Det är också viktigt att den sociala underklassen, människor som kommer från förorterna, finns inom rättsväsendet i framtiden, för de tar med sig den kunskapen och kompetensen.

Väldigt ofta möter kvinnor, till exempel när de blivit våldtagna, att de var på fel plats, att det var fel attityd och att de hade fel kläder. Samma sak möter många av våra unga människor i förorterna: De var på fel plats, de hade fel attityd och de hade fel kläder. Samma sak möter också en homosexuell som får problem när han eller hon går in på en krog: Man var på fel plats, man hade fel attityd och man hade fel kläder.

Vi måste ta krafttag mot diskrimineringen, och för att kunna göra det behöver vi ändra sammansättningen. Här behöver vi använda positiv särbehandling. Vi behöver också ändra arbetsmetoderna. Vi har mycket kvar att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

9 § Utvidgad användning av DNA-tekniken inom brottsbekämpningen, m.m.

Föredrogs
justitieuskottets betänkande 2005/06:JuU7
Utvidgad användning av DNA-tekniken inom brottsbekämpningen, m.m.
(prop. 2005/06:29).

Anf. 35 PETER ALTHIN (kd):

Fru talman, ärade ledamöter, de närvarande i första hand och även alla de som trängs framför tv-apparaterna, och inte minst de åhörare som tagit sig hit för att njuta av debatten i Sveriges riksdag!

För att inte glömma det yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation nr 3 och 4.

DNA-analyser används i dag relativt ofta. Det gäller framför allt vid enklare vardagsbrott som stöld, inbrott och bilstöld men också vid grova brott som våldtäkter, rån och mord. Då är det viktigt att understryka att dessa DNA-prov inte bara kan användas för att fälla någon,

binda en gärningsman till ett brott, utan också för att fria någon från misstanke.

Jag har ett exempel som fått mig att fundera rätt mycket på DNA-analyserna, DNA-proven, vad man ska göra med dem och hur de ska registreras. I somras blev jag förordnad för en ung kille, vi kan kalla honom Kalle. Han var misstänkt för att ha knivmördat sin unga sambo i deras gemensamma lägenhet. Han hade sett en okänd gärningsman, påstod han för polisen. Lite synpunkter hade han på hur mannen såg ut, men det var alltså en annan man.

Han häktades förstås omgående och satt häktad ett antal månader. Sedan släpptes han på sommaren eftersom utredningen kunde fortsätta utan att han var häktad. Allt detta hände i våras, och jag blev förordnad i somras. I höstas inträffade ytterligare ett mord inte långt från den första platsen, och man fick också fast en gärningsman till mord nummer två. När man jämförde den gärningsmannens DNA med det som man hittat i Kalles lägenhet fick man träff. Det innebar att vid häktningsförhandlingen på gärningsmannen för mord nummer två kunde han även häktas för mord nummer ett och Kalle friskrivs från all misstanke. Han avskrevs på den grunden att han var oskyldig.

Detta har fått mig att tänka rätt mycket på DNA:s möjligheter. Om vi hade haft ett register som var något större än det vi har i dag hade Kalle kanske bara behövt sitta häktad någon vecka innan man fått träff via DNA. Möjligen hade mord nummer två heller aldrig kommit till stånd. Man hade kanske kunnat rädda livet på någon. Jag har funderat ganska mycket på det här eftersom, vågar jag påstå, Kalle utan DNA-tekniken säkert blivit åtalad och nästan lika säkert också blivit dömd, trots att han var oskyldig. Hans berättelse om den okände mannen på brottsplatsen har använts så många gånger att jag vågar påstå att ingen i domstolen skulle ha velat tro på den.

Jag vill dock säga att jag inte förespråkar ett nationellt register, men jag har funderat på hur det hela ska se ut. Regeringen har i sin proposition tagit ett steg i rätt riktning när man utvidgat detta. Vi kristdemokrater vill ta ytterligare ett litet steg jämfört med förslaget i regeringens proposition. Vi menar att när det gäller personer som är dömda för ett brott där fängelse ingår i straffskalan ska de kunna registreras alldeles oavsett om det faktiskt leder till fängelse eller inte. Vi vill alltså öka registret något jämfört med regeringens förslag. Vi vill dessutom ta bort tidsbestämningen i registret för hur länge DNA-provet ska finnas kvar.

Frågan är inte alldeles enkel eftersom vi redan har så många register att vi måste försöka begränsa antalet. Både jag själv och Kristdemokraterna arbetar med frågan om var man kan hitta en lämplig balanspunkt.

Det finns anledning, fru talman, att vara varsam och mycket noggrann med det här regelverket. Det går att plantera DNA. Det går att transportera DNA till brottsplatsen. Man får därför vara mycket försiktig. DNA är en relativt ny vetenskap, och därför är det viktigt att hålla sig à jour med forskningen. Men med rätt användning och genom stor försiktighet kan DNA-register och DNA-prov få stor betydelse för brottsbekämpningen.

Mitt förslag är, fru talman, att vi ska gå framåt men med ödmjukhet och försiktighet, allt i rättssäkerhetens intresse. Vi vill ta ett lite längre

Prot. 2005/06:40
29 november

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

steg än regeringen, och därför yrkar jag bifall till reservation nr 3 och nr 4.

Anf. 36 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag står bakom samtliga reservationer där Centerpartiet finns med, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1 och 2.

Jag vet inte hur många av er som just nu finns i kammaren läst böcker som 1984, *Du sköna nya värld* eller *Kallocain* när ni var unga. En del är kanske för unga och har över huvud taget ingen kunskap om dem. *Kallocain* till exempel är skriven av Karin Boye i mitten av 40-talet. Alla dessa böcker skrevs på 40-talet med andra världskriget som en fasansfull bakgrund. Angiveri, spioneri och folkmord, förutom kriget, var vanligt under de åren.

När jag läste dem var jag ganska ung, och jag uppfattade dem som väldigt otäcka framtidsbilder. De beskrev en värld där alla avlyssnas, fotograferas, registreras. I en av böckerna var man till och med tvungen att få ett föräldraskapsintyg för att skaffa barn. Ett kärnvapenkrig hade förgiftat jorden, och missbildade barn fick inte förekomma i den sköna nya världen. I en av böckerna var "Storebror ser dig" en slogan som makthavarna använde för att hålla medborgarna nere.

Varför denna inledning? Jo, i dag har vi möjlighet att skapa ett sådant samhälle. Vi kan registrera och avlyssna dem vi misstänker för brott. Vi kan samla in fakta om människor i olika register, och sedan kan vi inte alltid kontrollera vad registren används till. Vi behöver stanna upp och tänka efter före vilka möjligheter till integritetskränkning sådana register kan innebära. Det är nu vi ska tänka oss för, inte när det kommer ett behjärtansvärt ändamål för att söka andra uppgifter än det registren var avsedda för från början.

I propositionen finns ingenting som tyder på att regeringen gjort en analys av sådant slag. Vi kräver inte att man skulle ha gjort en integritetsanalys, för det förslaget kom i Centerpartiets motion, men någon form av eftertanke borde regeringen ha redovisat.

Fru talman! Från Centerpartiets sida är vi inte negativa till att använda DNA-prov som bevis i brottsbekämpningen. Vi säger inte ens nej till en utvidgad användning, men, och det är viktigt, vi måste tänka efter före. Vad kan hända med ett register av det här slaget, och vad händer om det kommer i orätta händer?

Vilket skydd för den enskildes integritet vill vi ha? Det är lättare att göra analysen när inget svårt beslut ska fattas inom några dagar.

Det är lättare att tänka efter nu än när det finns en stark opinion som trycker på att vi ska öppna registret för andra ändamål än det ursprungliga. Vi kan jämföra med PKU-biobanken och tsunamikatastrofen. Ingen politiker vågade säga nej eftersom trycket var så starkt för att vi skulle hjälpa till att identifiera de omkomna från Thailand. Vad kan komma härnäst, och vilka påtryckningar kan komma om vi funderar i de banor som författarna jag inledde mitt anförande med gjorde? I ett demokratiskt samhälle kanske riskerna inte är så stora, men vad händer i ett annat system om registret finns och kan komma i orätta händer?

Ett annat problem är att register kan läcka. Anna Lindhs och Leif "Blomman" Blombergs sjukjournaler är två skrämmande exempel på hur starkt sekretesskyddat material kom ut i massmedierna. Vi vet inte i dag

vad man i framtiden kan utläsa av en DNA-sekvens. Det kan bli fruktansvärda konsekvenser för den enskilde om vi fattar fel beslut.

Rädsla för terrorism och grov brottslighet får inte göra att vi riskerar ett ”storebrorssamhälle” där ingen kan gå säker. Vi måste se konsekvenserna av våra beslut innan vi fattar dem. Från Centerpartiets sida säger vi inte nej till sakfrågan i princip, men vi kräver att regeringen gör en konsekvensanalys innan beslutet fattas. Regelverket runt beslutet ska finnas klart innan vi fattar beslut. Medborgarna ska veta vilka regler som ska gälla i samhället. Därför yrkar jag avslag på propositionen och bifall till att regeringen gör en integritetsanalys och skyndsamt återkommer med ett nytt förslag till kammaren.

Anf. 37 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Det är självklart att den teknik vi ser i dag utvecklas och förändras. Givetvis använder sig kriminella av det, och givetvis måste även polismyndigheterna använda sig av den teknik som finns att tillgå. Det gäller även DNA som bevismaterial.

Peter Althin hade en poäng när han talade om DNA som bevis för att fria människor. Det är kanske lättare att använda just i det syftet än för att fälla människor. Det kan finnas svårigheter att värdera hur mycket ett DNA-bevis verkligen är värt när man gör ett DNA-fynd på en brottsplats, ganska naturligt med undantag av vissa brott.

Vi från Miljöpartiet är inte emot att man använder den nya tekniken. Det är alldeles självklart. Jag delar det som Margareta Andersson säger här och Centerpartiets åsikt att man behöver se till konsekvenserna av ett sådant register och hur det ska användas. Det finns integritetskränkande inslag i detta. Det finns också osäkerhet kring vilka som ska ingå i DNA-registret.

Det finns också en principförändring i detta. Här vill man nu registrera människor som har dömts. Men man vill också kunna använda DNA och i ett spaningsregister registrera dem som ännu inte har hunnit begå brott. Det är att gå ett steg för långt.

Jag kan läsa lite grann i texten. Det står: I takt med utveckling av tekniken för DNA-analys och ett mer omfattande DNA-register som omfattar en stor del av alla aktivt kriminella personer torde antalet uppklarade fall av brott med från början okänd gärningsman kunna ökas markant och uppleringen kunna ske snabbare.

Jag vet inte riktigt vad som menas med aktivt kriminella personer jämfört med passivt kriminella personer. Det kan vara en freudiansk felsägning. Alla som inte ännu är dömda kommer att kunna bli det så småningom. Det är kanske lite freudianskt.

Att bygga upp ett register med människor som är misstänkta för att de ska kunna begå brott strider mot min uppfattning om samhällets kontroll över sina medborgare. Därför säger vi nej till registret som det ser ut nu. Jag vill understryka det Margareta Andersson säger. Det är viktigt att först utreda konsekvenserna av ett register och hur det ska tillämpas. Jag ber därför att få tillstyrka reservationerna 1 och 2.

När det gäller att bevisa att man är oskyldig till ett brott ska det kunna finnas inskrivet i texten om DNA-registret, när det sedan blir antaget. Det ska finnas en rättighet för en människa som är misstänkt att kunna begära att DNA-test tas. På det sättet ska man kunna bevisa att man är oskyldig.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

Den rättigheten finns inte inskriven. Däremot kan det ske om polisen anser att det är viktigt.

För polisen är det alltid en fjäder i hatten att kunna fälla en skyldig. Fjädern i polisens hatt skulle få en krona om polisen satte som högsta mål att kunna fria en oskyldig. Jag ser hellre tio brottslingar fria än en oskyldig fälld. Jag vill understryka detta när det gäller DNA-registrets användning.

I övrigt har diskussionen som lett fram till betänkandet betytt en hel del. Men det har också visat på en del osäkerheter. Det understryker jag än en gång. Jag yrkar avslag på propositionen och att man först ska genomföra en konsekvensanalys.

Anf. 38 MARGARETA PERSSON (s):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna. Till betänkandet har fogats en del reservationer. Det är dels reservationer med yrkande om avslag på propositionen, dels reservationer som går längre än förslaget, dels reservationer om gallring av registret och till sist en reservation om PKU-registret.

I propositionen föreslås en utvidgad användning av DNA-tekniken. Det handlar om att möjliggöra regelmässig DNA-provtagning på den som är skäligen misstänkt för brott på vilket fängelse kan följa. Det handlar också om att kunna ta DNA-prov på annan än den som är skäligen misstänkt för brott om det är av betydelse för utredningen av ett brott som kan leda till fängelse.

Därutöver föreslås att förutsättningarna för att registrera DNA-profiler i DNA-registret utvidgas så att alla som döms till annan påföljd än böter får registreras liksom att personer som är misstänkta för brott på vilket fängelse kan följa får registreras i ett separat register, ett utredningsregister.

Dessutom finns här förslag om gallring ur registren och den övergångstid under vilken register i polisens verksamhet får föras med stöd av Datainspektionens tillstånd. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

En utvidgning av DNA-teknikens användning vid brottsutredning är ett viktigt verktyg för polisen för att snabbare kunna klara upp brott. Det gäller inte bara, som Peter Althin sade, att kunna identifiera en misstänkt gärningsman. Det gäller också att kunna avföra någon från misstanke. Erfarenheterna från andra länder men också i Sverige visar att det är ett viktigt verktyg.

Redan i dag registreras DNA-profiler i DNA-register när personer har dömts för vissa brott. Redan i dag ska den som har anhållits eller är skäligen misstänkt för brott på vilket fängelse kan följa lämna fingeravtryck vilket registreras i ett fingeravtrycksregister.

Det som nu föreslås är att det regelmässigt ska tas ett DNA-prov under förundersökningen på den som är misstänkt för brott som kan leda till fängelse. Det tas ett salivprov ur vilket en analys görs. Det sparas i ett DNA-register som kan identifiera en person. Det är bara så som DNA-profilen kan användas, nämligen för att identifiera en person.

Även på annan person i en förundersökning kan DNA-prov få tas om det finns synnerlig anledning att anta att det har betydelse för utredningen av ett brott som kan leda till fängelse. Det salivprov som tas för en

DNA-analys kan inte sägas vara särskilt integritetskränkande och inte mycket mer integritetskränkande än det fingeravtryck som i dag tas regelmässigt och som också registreras.

Det förslag som regeringen har lagt fram om en utvidgning av användandet synes för utskottet vara väl avvägt också ur ett integritetsperspektiv och är väl omgärdat med restriktioner för användandet.

I en reservation från Centern och Miljöpartiet vill man avslå propositionen. Man anser att integritetsaspekterna inte har getts tillräcklig tyngd. Farhågor uttalas om vad som i framtiden kan utläsas av de DNA-profiler som tas fram och vad dessa kan användas till.

Som jag sade anser utskottet att integritetsaspekterna väl har avvägts i det förslag som har lagts fram. När det gäller farhågan om framtida användning – det vill säga om det kommer att bli möjligt att ta fram annan information om den enskilde – förbjuder regeringen i polisdatalagen all sådan användning. Således kan sägas att farhågan är något överdriven. Skulle det bli möjligt i framtiden kräver det också en ändrad lagstiftning.

DNA-profilen från den som döms till annan påföljd än böter kommer att registreras i DNA-registret. DNA-profilen från den som är misstänkt för brott som kan leda till fängelse kommer att registreras i ett utredningsregister. Det senare registret ska gallras när uppgifter förs över till DNA-registret, det vill säga när det finns en lagakraftvunnen dom, om åtalet läggs ned, om åtalet ogillas eller om åtalet bifalls men påföljden bara blir böter. Således kommer inte misstänkta personers uppgifter att blandas med dömda personers uppgifter.

DNA-register och utredningsregister får endast innehålla uppgifter om resultatet av de DNA-analyser som har gjorts enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Det är inte möjligt att registrera resultat från DNA-analyser som har gjorts i andra sammanhang, till exempel inom sjukvården.

Beträffande gallring av DNA-prover ska detta ske senast sex månader efter det att provet togs eller vid tidigare tidpunkt om en förundersökning mot personen läggs ned. Prover tagna på personer som inte är misstänkta för brott bör aldrig få sparas efter det att målet slutligen har avgjorts. I nuvarande lagstiftning finns ingen bestämmelse som reglerar när de DNA-prover som har tagits under en utredning av ett brott ska förstöras. Nu blir också den delen reglerad.

I reservationerna nr 3 och 4 från Kristdemokraterna angående registrering av fler i DNA-registret och gallring av uppgifter i DNA-registret anser reservanterna att uppgifterna över huvud taget inte ska gallras. Enligt polisdatalagen ska uppgifter i DNA-registret gallras senast när uppgifterna om den registrerade gallras ur belastningsregistret.

Regeringen har inte lämnat något förslag avseende gallring av uppgifter ur DNA-registret, utan man vill avvakta den pågående översynen av polisdatalagen. Utskottet har instämt i regeringens bedömning och tar alltså inte ställning till reservanternas förslag i detta betänkande. Med det anförda yrkar jag att reservationen avslås.

Beträffande registrering av fler i DNA-registret anser utskottet att det skulle föra för långt, och man anser att förslaget i sin helhet är väl avvägt.

I den sista reservationen från Centern anses att PKU-biobanken och PKU-registret missbrukas när beslag ur det görs i samband med brottsut-

Prot. 2005/06:40
29 november

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

redningar. Man säger att formerna för användningen av dessa register bör bli föremål för lagstiftning i särskild ordning.

PKU-bankens verksamhet regleras i lagen om biobanker i hälso- och sjukvården med mera och sorteras därmed under socialutskottet.

Beträffande användning av uppgifter i PKU-biobanken har avsteg gjorts från den lagregleringen. Det skedde i januari i år när socialutskottet tog ett initiativ som innebar att uppgifterna från biobanken fick användas även för identifiering av avlidna i samband med olyckor och andra händelser där ett stort antal människor har avlidit – detta med anledning av tsunamikatastrofen.

Lagändringen är tidsbegränsad till utgången av juli 2006. När detta beslut fattades underströk socialutskottet vikten av att återkomma till lagstiftningsåtgärder såvitt gäller biobankslagen.

Beträffande beslag av uppgifter ur PKU-banken och PKU-registret i samband med brottsutredningar torde det tillhöra undantagen och kommer förmodligen inte alls att användas när utvidgningen av användandet av DNA-tekniken nu blir möjlig.

Frågan om PKU-banken och PKU-registret som väckts med anledning av detta betänkande hör hemma i socialutskottet, och eftersom det tydligen har för avsikt att återkomma till frågan om lagstiftning bör detta avvaktas. Jag yrkar således avslag på den reservationen.

Fru talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 39 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga om utredningsregistret när det gäller de människor som har varit misstänkta för ett brott, men som inte har fällts för det brottet. Det regelverk som ska reglera hanteringen av detta är väldigt otydligt beskrivet i propositionen. Kan du tillföra någonting mera som visar hur länge uppgifterna kan finnas kvar? Vilka garantier finns det för att det här registret inte blir ett fortlevande register för potentiella brottslingar?

Anf. 40 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det framgår i både betänkandet och propositionen att man finns med i utredningsregistret under den tid som en förundersökning eller en utredning pågår. Fälls man för en gärning övergår registrering i utredningsregistret till DNA-registret. Fälls man inte avförs man från det registret.

Anf. 41 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Fru talman! Förhoppningsvis följer man regelverket för när någon ska avföras ur registren. Men det finns en uppenbar risk för att man vill behålla registreringen för kommande spaningar och utredningar när det gäller människor som man tror kommer att bli aktivt kriminella.

Jag har en kort fråga till om DNA-provet. Det förstörs ju efter en kort tid, men man behåller DNA-koden under en längre tid. Kommer det att gälla samma regelverk för utredningsregistret, att DNA-provet ska förstöras men att man behåller DNA-koden en viss tid? När domen har fallit tar man bort även DNA-koden. Har jag uppfattat det hela rätt?

Anf. 42 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Det framgår att DNA-provet, som tas för att man ska få fram den kod som sedan ska registreras, bara ska finnas kvar under högst sex månader. Därefter ska det förstöras. Då hinner man göra den analysen.

Om målet har varit uppe till förhandling och ingen kommer att dömas för något brott kan DNA-provet förstöras redan vid det tillfället. Men mer än sex månader ska det inte sparas.

Anf. 43 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Regeringens förslag innebär att man nu är beredd att vidga DNA-registret, och det överensstämmer med den linje som vi moderater redan har anslutit oss till. Jag tycker således att det är ett bra förslag.

DNA-tekniken är ju väldigt användbar, och rätt hanterad ger den lösning på fler brott. Peter Althins berättelse om Kalle är både talande och tänkvärd. Man kan både fria och fälla med hjälp av den här tekniken i ärenden som man tidigare kanske inte hade kunnat lösa, och det är viktigt.

Jag ska gärna erkänna att också jag har haft samma typ av invändningar som dem som Margareta Andersson gav uttryck för. Men efter att ha arbetat mycket med och funderat mycket på dessa frågor har jag kommit fram till att det sätt som man hanterar dem på och de avgränsningar som görs när det gäller provtagningen uppfyller alla rimliga krav på säkerhet visavi integriteten. DNA som kan användas för andra typer av ändamål – det finns ju många ändamål – blir inte kvar.

Det rör sig om en identifikationskod som man ganska snabbt tar fram. Då är det viktigt att man håller på dessa regler, att riksdagen inte får för sig att ändra på reglerna och att provet bara får användas för det ändamål som det är taget för och att det sedan ska förstöras ganska snabbt.

Jag tycker ändå att man i fråga om DNA har ganska hög säkerhet med tanke på integritetsaspekten. Men frågan är: Hur många är det som ska utsättas för den här typen av registrering? Hur ska avgränsningen vara? Även där är det nödvändigt med en utvidgning på grund av att man vill ha ett användbart register. Men i debatten under de senaste åren har en del svävat i väg och velat registrera alla. Vi känner igen det här från en del andra ärenden som är integritetskränkande.

I det här fallet gör man en vidgning till en målgrupp som ändå är relativt intressant om man letar efter träff i brottsbekämpningsändamål. Jag tror att det är en riktig avgränsning, för om registret blir alltför stort blir det omständligt, dyrbart och inte alls så relevant för polisen och de rättsvårdande myndigheterna som det blir om man håller det någorlunda begränsat. Även här tycker jag att regeringen har gjort en vettig avvägning.

När det nu är sagt att detta är bra och att jag tror att det kommer att innebära att många brott blir lösta, vill jag ändå från moderat sida varna för tilltron till den här tekniken. Den kan fria, den kan fälla. Men en DNA-träff säger faktiskt ingenting om den inte används i ett annat sammanhang.

Vi kan vara helt övertygade om att kriminella mycket snabbt kommer att börja använda sig av möjligheten att sätta dit någon annan. Har man

Prot. 2005/06:40
29 november

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

en tråkig kompis är det ju rätt lämpligt att samla på några fimpar eller tuggummin och droppa dem där man tycker att det passar. Det är klart att en slarvig polisutredning skulle i det läget kunna fälla någon för att ha varit på en plats.

Därför vill jag gärna påpeka att det här inte är i stället för traditionellt polisarbete och traditionellt utredningsarbete utan just ett komplement. Jag tror att det är viktigt att säga det, därför att det finns en tendens i den debatt som vi har inom justitieområdet i dag att vi tror så mycket på teknik. Det är kameror, det är register och det är teknik hit och dit. Men det måste sättas in i ett sammanhang. Det måste finnas människor av kött och blod som utreder, ifrågasätter, vänder och vrider på det hela och använder tekniken för att förstärka sin kompetens. Det är viktigt att vi aldrig kan köpa oss fria med den här typen av lösningar.

Vi moderater har som sagt ingen reservation i det här ärendet. Vi stöder regeringens förslag. Däremot har vi ett särskilt yttrande, och det gäller PKU-registret.

Ofta i diskussioner med människor utanför det här huset i vart fall blandar man ihop det här och säger: Ja, där ser vi ju hur det går när man kan använda PKU-registret för det ena med det femte. Vad man då inte tänker på är att PKU-registret inte är något identifikationsregister. Det är blodprover som är sparade. Det är inte heller ett register där du kan söka rent allmänt. Men de här proverna går att använda för väldigt mycket mer än för identifikation och ger en möjlighet som vi inte kommer att ha med DNA-registret. Det är naturligtvis något som man måste ifrågasätta, precis som regeringen gör när det gäller DNA-registret. Har man sagt att en registrering är för ett visst ändamål är det rätt viktigt för människors tilltro att det gäller. Det ska finnas väldigt goda skäl för att göra avsteg från det, vilket jag tyckte att vi hade när det gällde tsunamikatastrofen.

Oron är stor bland många. Vi vet att det finns en del småbarnsföräldrar som redan nu är tveksamma till PKU-prov och annat på sina barn. Därför tycker vi moderater att det finns anledning att se över regelverket och fundera över hur man ska öka tilltron till PKU-registrets säkerhet och säkra hur det får användas och inte.

Eftersom inte vi äger frågan i justitieutskottet har vi i ett särskilt yttrande påpekat att vi utgår från att regeringen kommer att se till att detta utreds så att vi får det klarlagt och så att människor känner trygghet med PKU-registret, som ju har andra viktiga ändamål än brottsbekämpning.

Som sagt yrkar jag bifall till propositionen.

Anf. 44 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Till exempel sjukjournaler, som ju har en väldigt hög säkerhetsgrad, får inte läsas av eller lämnas ut till obehöriga. Vi har sett hur man kan använda PKU-registret och andra register på ett sätt som inte var tänkt från början. Hur ska vi gå vidare för att människor ska lita på det här och för att vi inte ska få de här avarterna, avigsidorna?

Jag är väldigt orolig, för jag tycker att vi har diskuterat det här alldeles för lite här i riksdagen. Vi rusar i väg och tycker att det är en spännande teknik som man kan gå vidare med. Det handlar egentligen inte bara om DNA-prover utan också om alla möjliga andra register. Har vi en tillräckligt stor debatt om de här frågorna egentligen?

Anf. 45 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Nej, vi har inte en tillräckligt stor debatt. Integritetsfrågorna måste tas på allvar. Och det finns anledning att känna väldigt stor oro därför att alla register läcker. Det finns alltid människor som kan betala tillräckligt mycket för att få ut en uppgift som de inte borde ha. Det finns alltid människor som man inte kan lita på även inom sjukvård och mycket annat. Det här är ett bekymmer. Det är därför som det är viktigt med tydliga regelverk och att man ger sig på dem som bryter mot den här typen av regler.

Jag tror ändå inte att vi har varit naiva. Vad Centerpartiet nu begär är att man ska utreda det här. Vi har från oppositionen under flera år drivit frågan om en övergripande utredning om olika integritetskränkande eller farliga beslut. Efter mycket om och men fick vi faktiskt regeringen att tillsätta en utredning. En sådan utredning sitter nu och har ett övergripande uppdrag. Så jag menar att vad som måste göras är gjort, om än alldeles för sent. Det är klart att då kan man säga: Låt oss sätta oss ned och vänta. Men jag tror att det är ogörligt som det ser ut i dag.

Vi har en brottslighet som är väldigt bekymmersam. Och människor är upprörda över att vi i Sverige inte använder den teknik som man till exempel använder i Storbritannien, där man just drar nytta av DNA-tekniken. Därför har vi från moderat sida varit beredda att gå fram i en del frågor där vi känner att det är någorlunda säker mark. Men jag delar Margareta Anderssons uppfattning att vi måste försöka ha en helhetssyn när det gäller den övergripande prövningen. Vi måste också fundera över vad som är nästa steg. Men när man står där med en identifikationskod finns det liksom inget nytt steg att ta. Därför känner jag mig rätt trygg i just det här ärendet.

Anf. 46 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan till dels hålla med Beatrice Ask i de här frågorna.

Men vi vet också att inom brottsligheten förekommer det mycket utpressning och att det händer saker och ting som egentligen inte berör oss som inte är brottsliga, eller inte brottsligt aktiva, som det står i betänkan- det. Men även de människorna är ju värda ett skydd. Hur ska vi hantera detta på ett vettigt sätt så att vi inte gör livet ännu mer omöjligt för dem? Vi har redan i dag problem med att folk inte vågar vittna. Här kan vi också få problem med att människor blir utsatta för falska beskyllningar.

Det här är väldigt allvarliga frågor, och vi behöver resonera mer om dem.

Anf. 47 BEATRICE ASK (m) replik:

Fru talman! Det är klart att vi behöver resonera mer om dem. Men jag tror ändå att det här är ett mindre bekymmer än den brottslighet som vi skulle kunna knäcka med hjälp av den här typen av teknik.

Däremot är jag väldigt bekymrad när det gäller den som har begått ett brott och de utdrag ur kriminalvårdsregistret som görs stup i kvarten. Den gamla hederliga principen att när man har avtjänat ett straff är man fri fungerar ju inte längre. Vi har rätt många unga människor som inte får ett jobb inom barnomsorgen i dag därför att de har betett sig illa. Trots att de har avtjänat sitt straff och kanske mognat, är de prickade för tid och evighet. Nu får vi samma problem inom äldreården, att människor som

har begått ett brott aldrig någonsin har sonat brottet. Det tror jag är mycket värre för den som har hamnat på fel sida om staketet någon gång än att det finns möjlighet till identifikation, så att man, om man mot förmodan skulle begå samma brott igen, kan upptäckas med hjälp av ett DNA-register.

Där ser jag andra frågor som mycket mer besvärande, och där har jag tyvärr inte känt att jag har haft något stöd från Centerpartiet.

Anf. 48 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Polisen i Storbritannien löser i dag ungefär fem gånger så många fall av bilstölder som svensk polis, och många brottslingar i Storbritannien identifieras just med hjälp av DNA.

I Sverige har vi en mycket låg uppklaringsprocent på det som vi kallar mängdbrottslighet. Det gäller bland annat stöld, inbrott och skadegörelse. Polisen har inte tid, resurser och verktyg att klara av dessa brott. Många som drabbas av mängdbrottsligheten känner sig rätslösa. De gör polisanmälan för att få ut pengar på försäkringen men hoppas tyvärr inte på så mycket mer.

Svensk DNA-lagstiftning kommer nu att förändras. DNA kommer inte bara att användas vid brottsutredningar och bevisning för grova brott. Vi får en lagstiftning som hjälper oss att klara upp fler typer av brott och fler brott sett till antalet. Förhoppningsvis kommer också fler personer att avhållas från att begå brott. Det finns de som har all anledning att vara rädda för och frukta den här lagstiftningen. Det är de som upprepat kränker andra människor genom att begå brott.

I dag är det stor spännvidd i debatten. Självklart måste det ske en avvägning mellan brottsbekämpning och den enskildes integritet. Men när vi talar om integritet bör vi också alltid komma ihåg att i den ena vågskålen ligger inte bara samhällets vilja att stoppa brottslingar utan också det enskilda brottsoffrets och det potentiella brottsoffrets integritet. I den andra vågskålen ligger den enskilde misstänktes integritet.

De utökade möjligheten att använda DNA har två sidor. Det har vi redan hört i debatten, men det kan sägas en gång till. Proverna kan användas för att knyta fler till brott som de har begått. Men de kan också användas för att snabbare avföra en oskyldigt misstänkt från en brottsutredning.

De DNA-prover som kommer att tas ska enbart användas i syfte att kunna knyta någon till ett brott. Vissa är dock oroliga för att proverna kommer att användas till annat än att knyta personer till brott. Jag hoppas att vi alla här är ense om att all annan användning än den som provet är avsett för är helt oacceptabel. Det är helt och hållet så jag har uppfattat debatten. För att minska risken för annan användning ska ju provet snabbt förstöras och omvandlas till en sifferkod. Det tycker jag känns väldigt betryggande. Det finns de som hävdar att vi inte kan tänka oss allt som kommer att hända i framtiden. Då tycker jag ändå att det är viktigt att säga att om någon i framtiden skulle kunna utröna något om denna sifferkod ska inte tillämpning av detta vara möjligt utan att ett beslut fattas av riksdagen.

Folkpartiet står bakom propositionen utan reservationer. Alltsedan hösten 2003 har vi motionerat om utökade möjligheter till användning av

DNA i brottsbekämpningen. Vi är nu nöjda att se att regeringen har kommit med en proposition där våra krav blir till lagstiftning.

Vi har dock ett särskilt yttrande om användning av PKU-registret för brottsbekämpningsändamål. Det står vi förstås bakom. Jag och många med mig kände oss mycket besvikna när vi såg att man inte kunde känna sig helt trygg för att PKU-registret enbart används till det som var överenskommet då provet togs. Många har tyvärr gått ur registret för att försäkra sig om att deras prover inte används till annat än forskning. Det är olyckligt att forskningen drabbas av att andra ändamål får ta över och att många inte kände till möjligheten med beslag ur biobanken. Det ska vi komma ihåg, att man gjorde ett beslag ur biobanken. I biobanken gör man beslag av ett prov, det är viktigt. Det är då man kan utläsa annat än om man får tag på den här sifferkoden.

Många visste inte att det kunde göras beslag ur biobanken. Därmed kände sig många otrygga. De hade givit tillstånd till ett prov för forskning, och så trodde de att det var nog med det. Jag tycker att vi måste ta det här problemet på allvar och att regeringen bör tillsätta en utredning för att ta fram lagstiftning som reglerar formerna för all annan användning av registret än medicinsk forskning.

Slutligen vill jag berätta att jag har varit i kontakt med SKL, som ligger i min hemstad Linköping. De är väl förberedda där när det gäller konsekvenserna av det här förslaget, som bland annat innebär en rejält ökad inströmning till SKL av prover. Det handlar om 6–7 gånger fler prover än i dag. Troligen kommer svarstiderna till och med att minska. Det här är ett mycket bra lagförslag som helhet, sade enhetschefen på biologen om det som vi just nu debatterar. Det håller jag och Folkpartiet med om.

Anf. 49 ROLF OLSSON (v):

Fru talman! Föreliggande betänkande är, återigen, ett betänkande som berör de mycket viktiga integritetsaspekterna. I det här betänkandet liksom i en rad andra som vi har behandlat, och kommer att behandla, måste vi föra principiella resonemang om balansen i förslaget. Det handlar i detta fall om huruvida nyttan av en utökad användning av DNA-teknik inom brottsbekämpningen överväger det intrång i enskildas personliga integritet som en sådan användning skulle innebära.

Fru talman! Vänsterpartiet är ofta mycket kritiskt till förslag och åtgärder som innebär kränkning av integriteten. Vi vet att vi kommer att vara det också i fortsättningen, i kommande förslag som vi vet är på gång och som kommer att behandlas här i riksdagen. Men vi tar ställning i varje enskild fråga efter prövning. I det här föreliggande förslaget anser Vänsterpartiet att det har skett en rimlig avvägning mellan nyttan i brottsbekämpningen och berättigade krav på att kunna reda ut fler brott kontra hänsynen till den enskildes integritet.

Det har i förslaget gjorts en gränsdragning gällande möjligheten till tagande av DNA-prov från personer som skäligen kan misstänkas för brott på vilket fängelse kan följa. Förslaget innebär också en möjlighet att ta DNA-prov på personer som inte är misstänkta för brott under noggrant angivna förutsättningar där det är avgörande för utredningen av brottet. Det är också viktigt att det här föreslås att vävnadsproverna ska

Prot. 2005/06:40
29 november

*Utvidgad användning
av DNA-tekniken inom
brottsbekämpningen,
m.m.*

förstöras efter sex månader. Detta är några exempel på viktiga avvägningar.

Fru talman! Det bör vara på sin plats att här påpeka att det är rätt och riktigt att föra en prövande, kritisk diskussion om DNA-registrering mer generellt. Det har höjts röster från en del olika håll för att inrätta ett DNA-register över hela befolkningen. Det har också inkommit riksdagsmotioner med denna innebörd. Ett DNA-register över hela befolkningen är något helt annat än det vi nu är i färd med att besluta om och skulle medföra betydande risker för kränkning av integritet, för läckor och för användande av registret till helt andra ändamål. Det är också viktigt att inte bli alltför begeistrad av DNA-tekniken och få en övertro på att den kan lösa alla brott och fungera som säker bevisning. Det finns redan, som flera påpekat, exempel på aktivt planterande av DNA-spår som kan leda en brottsutredning helt fel.

Fru talman! Jag har, som jag hoppas har framgått, viss förståelse för att man, som i reservation 1, kan landa i en mer kritisk syn på förslaget utifrån integritetshänsyn. Jag tycker ändå att balansen i detta förslag är rimlig. Jag har lite svårare för de reservationer som pekar i en helt motsatt riktning, som vill vidga registreringen och helt avskaffa gallringsreglerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

10 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:115

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:115 av Holger Gustafsson (kd)

Villkoren för svenska äggproducenter

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 december 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 24 november 2005

Miljö- och jordbruksdepartementet

Ann-Christin Nykvist

Enligt uppdrag

Anders Perklev

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:132

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:132 av Liselott Hagberg (fp)

Samernas sedvanerätt till vinterbete i skogslandet

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 december 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.
Stockholm den 24 november 2005
Miljö- och jordbruksdepartementet
Ann-Christin Nykvist
Enligt uppdrag
Anders Perklev
Expeditions- och rättschef

Prot. 2005/06:40
29 november

Interpellation 2005/06:134

Till riksdagen
Interpellation 2005/06:134 av Stefan Attefall (kd)
Försöket med trängselskatt i Stockholm
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 9 december 2005.
Skälet till dröjsmålet är arbetsbelastning.
Stockholm den 25 november 2005
Finansdepartementet
Sven-Erik Österberg
Enligt uppdrag
Lilian Wiklund
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:138

Till riksdagen
Interpellation 2005/06:138 av Chatrine Pålsson (kd)
Läkemedelsförsäkringen
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 13 december 2005.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 25 november 2005
Socialdepartementet
Ylva Johansson
Enligt uppdrag
Erna Zelmin
Expeditions- och rättschef

11 § Svar på interpellation 2005/06:101 om tidigare och nya löften till landets äldre

*Svar på
interpellationer*

Anf. 50 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):
Fru talman! Erik Ullenhag har frågat mig vad jag avser att göra för att uppfylla vallöftet om 10 000 nya äldreboenden, om jag avser att genomföra politiken som beskrivs i den handlingsplan som presenterades på Socialdemokraternas kongress eller om de bara skrivs in i ett valmanifest, samt hur mycket pengar som ska läggas på planens genomförande och om en del av de resurserna ska gå till tandvård.
Trygghet för äldre handlar bland annat om tilltron till samhällets förmåga att svara upp mot höga men rimliga krav på god vård, omvårdnad och service. Trygghet handlar också om att den enskildes inflytande och självbestämmande respekteras hela livet ut.

För äldre personer har den egna bostaden en central betydelse för möjligheterna att leva ett självständigt liv. Den enskilde kan bland annat genom att ansöka om bidrag till bostadsanpassning förbättra bostadens tillgänglighet och därmed möjligheterna att bo kvar. Antalet beviljade bidrag till bostadsanpassning ökar för varje år och uppgick 2002 till 60 200 och 2004 till 63 300.

När det gäller äldreboendestäder finns dels de seniorbostäder vilka kan efterfrågas av och erbjudas till personer över en viss ålder, dels de bostäder som fördelas efter behov genom ett biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen.

Efterfrågan på och också byggandet av seniorbostäder ökar kraftigt. En tidigare uppskattning av antalet seniorbostäder talade om ca 10 000–13 000 bostäder. Enligt Boverkets senaste bostadsmarknadsenkät planerar kommunerna för ett tillskott om 11 500 seniorbostäder under åren 2004 och 2005.

De särskilda boendeformerna har genomgått omfattande förändringar alltsedan Ädelreformens genomförande 1992. Den största delen av de ca 40 000 platser som kommunerna då övertog från landstingen bestod av flerbäddsrumsrum. Med hjälp av bland annat stimulansmedel har antalet flerbäddsrumsrum minskat kraftigt och ersatts av moderna bostäder. I dag återstår i landet omkring 2 900 platser som är i flerbäddsrumsrum. Genom nybyggnad eller ombyggnad skapas mellan åren 2002 och 2005 ca 7 500 platser. Trots detta har antalet platser i särskilda boendeformer minskat med 10 700 platser netto under samma period. Samtidigt har enligt Socialstyrelsen 7 100 fler fått hemtjänst.

Mellan åren 2002 och 2004 har antalet bidrag för bostadsanpassning ökat med 3 100, antalet seniorbostäder har ökat med minst 11 150, medan särskilda boendeformer har minskat med 10 700 trots en nybyggnation eller ombyggnad på tillsammans 7 500 platser.

Det är självklart att beslut som fattas i kommunerna också ska verkställas. I betänkandet *Beviljats men inte fått* från Utredningen om verkställighet av vissa gynnande kommunala beslut föreslås som ett yttersta påtryckningsmedel sanktionsmöjligheter mot kommuner som inte verkställer sina beslut inom rimlig tid. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringens satsning på Kompetensstegen har mottagits väl i kommunerna och kommer därigenom att bidra till ökad kompetens genom ett verksamhetsnära lärande. I budget för 2006 satsar regeringen på utbildningsvikariat som ger 10 000 arbetslösa under 2006 och lika många 2007 anställning som vikarier medan ordinarie anställda läser in omvårdnadsämnena för att nå grundläggande kompetens för sitt yrke. I budgeten sätts också ytterligare 100 miljoner kronor på utveckling av stödformer för anhöriga. Satsningen på anhörigstöd är även inriktad på att stödja samverkan med frivilligorganisationerna och pensionärsorganisationerna. Frivilliga och ideella krafter har en viktig roll i stödet till anhöriga, bland annat genom telefonjourer eller väntjänstcentraler.

Regeringen avser förelägga riksdagen ett förslag till utvecklingsplan för äldreomsorgen under våren 2006. För närvarande förs en bred dialog om inriktningen i utvecklingsplanen med de politiska ledningarna och tjänstemannaledningarna i kommunerna och landstingen och med pens-

ionärsorganisationerna. Debatt men också samsyn behövs för äldreomsorgens långsiktiga utveckling.

Frågor om tandvård kommer inte att ingå i utvecklingsplanen för äldreomsorg.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 51 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Efter mer än tio år med en socialdemokratisk regering ser vi stora brister i äldreomsorgen. Vi vet att tusentals människor som nekas plats i särskilda boenden. Vi vet att det sprider en stor oro bland de människor som visserligen kan bo kvar hemma men som undrar vad som händer den dagen som de inte kan klara sig på egen hand. Vi vet hur människor runtom i vårt land nekas ett värdigt vardagsliv – att få komma ut i friska luften regelbundet och äta vettig och näringsriktig mat. Vi vet också att äldre ofta ses som ett kollektiv – man visar bristande respekt för den enskilda individens integritet. Tydligast har detta kanske manifesterats genom att det fortfarande finns ett par tusen människor som tvingas dela rum på särskilda boenden med människor som de inte har valt. Vi ser det då man talar över huvudet på äldre människor när man försöker göra en vårdplanering och missar den enskilda individen. Och tyvärr får vi regelbundna rapporter om ren vanvård runtom i landet.

Mot denna bakgrund är det klart att det är väldigt bra att Socialdemokraterna och regeringen har valt äldreomsorgen som valfråga, vilken Folkpartiet har pekat ut sedan länge. Som opposition är det ju trevligt att ha en verklighet att opponera mot.

Bakgrunden till den här interpellationen är att de löften som ges också måste bli verklighet. Av de tre frågor som jag ställde, och som Ylva Johansson nyss läste upp i sitt svar, har ingen besvarats.

Den första frågan var: Vad avser statsrådet att göra för att uppfylla vallöftet om 10 000 nya äldreboenden? Det positiva i svaret var att vi har samma verklighetsbeskrivning. Antalet platser i särskilda boenden har under denna mandatperiod minskat med 10 700. Det intressanta var att det nu äntligen kom en definition på vad statsrådet menar med äldrebo-städer. Nu räknas seniorboenden in. Om man räknar in seniorboendena har visserligen 10 700 särskilda boendeplatser lagts ned under denna mandatperiod. Men med ett plus på seniorboenden så är det 450 tillkommande äldrebo-städer totalt. Det innebär att det fram till valdagen ska produceras över 9 500 äldrebo-städer.

Den konkreta frågan som det vore spännande att få svar på är: Kommer detta löfte om 10 000 nya äldrebo-städer att infrias? Och i så fall: Hur ska det gå till?

Den andra frågan gäller framtida löften. Under den socialdemokratiska kongressen var äldreomsorgen en huvudfråga. Fem punkter presenteras som kommer i en kommande nationell handlingsplan. Inget nytt under solen. Det kom en liknande plan för ett antal år sedan – 1998. Den kom också från en socialdemokratisk regering. En del av förslagen i de fem punkterna är bra. Ska vi tolka dessa fem punkter som vallöften? Är det vad Socialdemokraterna går till val på?

Den tredje frågan är: Hur mycket ska detta kosta? Där bekymrar mig verkligen statsrådets svar.

På Socialdemokraternas kongress höll Ylva Johansson tal och talade om 10 miljarder kronor över en tioårsperiod. Sedan har det varit oklart

om det är 10 miljarder eller inte. Det låter ju som jättemycket pengar för vanliga människor – 10 miljarder kronor. Det motsvarar ungefär 1 % av äldreomsorgens samlade kostnader.

Från Folkpartiets sida har vi föreslagit 1½ miljard årligen bara för en del i en satsning på äldreomsorgen, det vill säga en fungerande omsorgsgaranti där den enskilda äldre ska kunna ställa krav på hur omsorgen ska utformas och kunna veta vilka rättigheter man har.

Men det vore ändå intressant att inför valrörelsen, och i synnerhet efter valdagen, få veta följande: Kan statsrådet säga något om pengarna? Hur mycket resurser kommer regeringen, om ni skulle få fortsatt mandat, att anslå till äldreomsorgen? Är det de 10 miljarderna som tidigare har nämnts, eller är det nu ännu dunklare som det var i svaret, det vill säga inget svar alls? Jag tillhör dem som tänker verka för att vi får en ny regering. Det behöver äldreomsorgen i det här landet.

Anf. 52 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Först ett tack till Erik Ullenhag som har ställt den här interpellationen. Den är jätteviktig, och det är också viktigt att invånarna får besked.

Äldreomsorgens brister ska åtgärdas lovar den socialdemokratiska regeringen. En tioårsplan ska sjösättas efter valet. Men borde regeringen inte först uppfylla de löften som redan har givits?

Om man tittar lite grann på vad som har utlovats under de senaste elva åren, framträder ett tydligt mönster, ett mönster av löftesbrott, misslyckanden och en taktik som går ut på att blåsa upp orimliga förväntningar. Det är beklämmande att behöva säga, inte för mig utan först och främst för våra äldre.

Till att börja med ska jag citera ur valrörelserapporten *Trygghet på ålderns höst* från 2002. Där står:

”En röst på socialdemokraterna innebär en röst för en äldreomsorg av hög kvalitet som är tillgänglig för alla. Att garantera alla en god äldreomsorg är ett arbete som omfattar såväl de äldre själva, som personalen och de anhöriga.”

Nu är frågan: Har en röst på Socialdemokraterna inneburit en äldreomsorg som har hög kvalitet och som är tillgänglig för alla?

Är det inte i själva verket så att Socialdemokraterna inte har lyckats med det man föresatt sig inom äldrepolitiken? Jag kan konstatera att ett flertal rapporter, uppföljningar och utredningar pekar åt samma håll, nämligen att vården av och omsorgen om de äldre i många avseenden tyvärr har försämrats. Jag vill exemplifiera från Socialstyrelsens rapport för knappt en månad sedan. Där visar det sig att bara 60 % av de äldre får den nivå som lovats. Det tycker inte jag är acceptabelt.

Listan över inte avklarade vallöften kan göras lång. Tre år efter det att Socialdemokraterna tog över regeringsmakten, år 1997, sade Göran Persson att färskta statliga pengar skulle börja pumpas in i vård, skola och omsorg. Det där blev ett slags mantra.

Men det statliga tillskottet har år 2003, enligt vad ekonomer räknat ut, gett bara 2 miljarder netto i kommunkassorna jämfört med år 1993. Tar man dessutom hänsyn till inflationen blir det ett minus på 10 miljarder kronor.

Det storstilade löftet om 10 000 fler platser i särskilt boende blev i själva verket 13 500 färre platser. Då känns det lite svårt att tro på att man nu ska kunna utöka antalet vårdplatser i särskilt boende. Eller vad är det som gör att vi ska tro att detta kommer att ske? Man svek ju sitt löfte innan.

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

Anf. 53 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Boendet är centralt för alla men särskilt för äldre. Det här är en av de vanligaste frågorna som de äldre hör av sig om till mig och säkert också till många andra politiker. Om jag ska sammanfatta vad man säger och vilka åsikter man har kan jag säga att man vill bo kvar hemma så länge det går. Men man vill vara säker på att det den dagen det inte längre går finns ett annat boende att få och att det då finns plats där. Det är det här som man inte är säker på. Vi har en uppgift i att kunna säkerställa detta.

Det har ju varit en väldigt bra utveckling. Vi har lämnat institutionsboendet och de gamla typerna av sjukhem. Jag kommer ihåg hur det var för 20 år sedan när jag jobbade inom långvården. Ditt ska vi inte tillbaka. Det är en bra utveckling att alltfler kan bo kvar hemma och allt längre. Men jag tror att pendeln kanske har svängt lite för långt. Jag tror att det behöver bli en något mer generös bedömning av när man ska ha plats i särskilt boende så att man inte riskerar att bli fångad i sitt eget hem.

Men alla behöver inte en plats i särskilt boende, för alla har inte det vårdbehovet. Många behöver i stället ett anpassat boende som är sådant att man enkelt kan ta sig ut och har nära till gemenskapslokaler och där det kanske är lätt att ha bra med hemtjänst. Det behöver byggas väldigt många fler seniorbostäder. Boendet är alltså en viktig fråga nu när vi ska förbättra och satsa på äldreomsorgen.

Det är väl riktigt, fru talman – jag ska korrigera här – att vi socialdemokrater inte gick till val på att bygga 10 000 platser i särskilda boenden. Det fanns över huvud tagit inte med bland våra valmanifest år 2002. Strax före valet presenterade vi en rapport. I den står det så här: Vi vill bygga fler äldreboenden. Genom att vi vill sänka byggmomsen från 25 till 6 % skapas möjligheter att bygga ca 10 000 fler äldreboenden. Med ökade resurser, satsningar på personalen, förstärkt tillsyn, samarbete med de anhöriga samt möjligheter att bygga fler äldreboenden skapar vi en god äldreomsorg för alla. Äldreomsorgen är ytterst ett kommunalt ansvar.

Nu visar det sig att den här förändringen av byggmomsen inte gick att göra. Jag beklagar det. Men det är också viktigt att komma ihåg att något löfte om att vi ska bygga platser i särskilda boenden inte har avgivits. Däremot är det min bedömning att det i dag behövs något fler platser i särskilda boenden. Men det stora behovet av att se till att det tillkommer bostäder gäller seniorbostäder – bostäder som man kan flytta till utan biståndsbedömning.

Jag kommer att ta initiativ till diskussioner med bostadsföretagen om hur en sådan utveckling kan komma till stånd. Jag har ingen tro på att detta är någonting som man enkelt kan beställa från riksdag eller regering, men man kan naturligtvis påverka utvecklingen.

Däremot är rätten till särskilt boende en lagstiftningsfråga. Det finns anledning att komma tillbaka till den frågan då det finns kommuner som, menar jag, missbrukar lagstiftningen i och med att positiva beslut tas som sedan inte verkställs. Där har vi alltså möjlighet att agera via lagstiftning.

Det finns fler frågor, fru talman, men jag hinner kanske inte kommentera alla nu. Men låt mig säga följande: Vad är viktigast för framtiden? Är det viktigast vad vi går till val på? Nej, så är det inte. Det viktiga är att vi under de kommande åren ska satsa på äldreomsorgen. Det är det viktigt att göra. Vi behöver göra det av två skäl. Dels finns det anledning att nu när vi har ett gott läge höja ambitionsnivån. Vi har en bra äldreomsorg i väldigt många avseenden – det är inte en slump att man kommer resande hit – men vi har mycket mer att göra. Vi vill höja ambitionsnivån. Dels behöver vi investera inför att vi om ungefär tio år kommer att få väldigt många fler äldre. Jag får, fru talman, återkomma till de andra frågorna senare.

Anf. 54 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Ibland gör en debatt att det i alla fall går lite grann framåt.

Vad gäller diskussionen om de nya 10 000 äldreboendena började det med att Göran Persson påstod att vi i oppositionen, kanske i synnerhet Folkpartiet, hade hittat på det här löftet. Sedan stod Ylva Johansson här i kammaren och sade att det nog inte var fråga om något löfte. Hon kände inte till det, och det stod inte i deras valmanifest. Men nu har Ylva Johansson hittat den broschyr som det hela handlar om. Jag tvingas en gång till återge vad som där sägs.

Programmet inleds med följande ord: I detta program presenterar vi vad vi vill göra för de äldre om vi får väljarnas förtroende den 15 september.

Ja, för en väljare är det svårt att läsa det på annat sätt än att det som nu kommer är vallöften. Det finns ingen fotnot om att det inte är ett valmanifest för den som fått detta i sin hand.

Lite senare står det: Vi vill bygga fler äldreboenden.

Sedan säger man: Genom att sänka byggmomsen hoppas vi att det blir 10 000 nya platser.

Jag kan ge Ylva Johansson rätt i att det, med den definition hon använder i dag och räknat på både seniorboenden och särskilda boenden, inte är en minskning med 10 700 platser utan en ökning med 450. Men 9 550 platser återstår att skaka fram till nästa tredje söndagen i september ifall inte även väljarna ska ställa frågan till Ylva Johansson om vad som hände med det här löftet.

Vad statsrådet säger brukar vara väldigt klart, men nu blir det lite oklart. Å ena sidan säger du att vi ska sänka tröskeln för vad som krävs för att komma in i särskilda boenden därför att människor känner en oro inför om det finns särskilt boende när det behövs. Jag delar bedömningen att pendeln har svängt. Det saknas kanske 6 000–7 000 platser enligt dagens stränga bostadsbedömning.

Å andra sidan säger Ylva Johansson att vad som behövs är fler seniorboenden. Det kan hända att det behövs fler seniorboenden. Men i ett läge där kommunerna vägra verkställa 6 000–7 000 beslut och i ett läge där Ylva Johansson delar min bedömning, att vi kanske har satt ribban

för högt för att komma in i särskilt boende, behövs det väl även fler särskilda boenden.

Det intressanta som sker här i dag är att Ylva Johansson inte vill diskutera tidigare löften. Tyvärr är det ju så vid val att går man till val och vinner valet får man stå till svars för vad man lovade före valet. Men okej, vi vänder oss mot framtiden.

Jag är väldigt intresserad av att få ett svar från statsrådet. Visst, det ska satsas på äldreomsorgen, säger Ylva Johansson. Det sade också Göran Persson inför valet 2002, och detta gav man ut en massa programskrifter om. Det sade man även år 1998. Då var det inte fråga om en nationell utvecklingsplan för äldrepolitiken, utan det var en annan plan som ni presenterade. Trots de här planerna och trots löfterna sitter vi med de dagens problem. Det intressanta är att höra hur mycket pengar det kommer att röra sig om. Handlar det om de 10 miljarderna på tio års sikt i statliga medel, och tror Ylva Johansson verkligen att det räcker för att täcka behoven?

Räknat bara på vad det skulle kosta att förstärka anhörigstödet handlar det om flera miljarder kronor. Räknar vi därtill till större krav på kommunerna vad gäller att bygga ut särskilda boenden handlar det också om rätt mycket pengar. Det vore intressant att veta hur mycket pengar det rör sig om.

Jag kan ge Ylva Johansson rätt i att de fem punkter som presenterades på s-kongressen ännu inte har stått i något valmanifest. Men är de ett vallöfte? Väljarna som har suttit framför Aktuellt, TV 4, läst sina tidningar och sett referat av ditt tal har sannolikt trott att det här är vad ni vill göra. Är det som sades på s-kongressen ett vallöfte?

Jag ber om ursäkt, fru talman, för att jag blir lite grann som en papegoja, men i och med att ni brukar smita från de vallöften ni har gett är det intressant att vi före valdagen kan måla ut alternativen framför oss. Folkpartiet har en tydlig prioritering av äldreomsorgen. Vi kan i dag presentera vad vi vill göra och hur mycket pengar vi vill satsa. Det vore intressant om sittande regering också skulle kunna göra det.

Anf. 55 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag vill ge ett exempel. År 2003 presenterade Ylva Johanssons föregångare Lars Engqvist ett program för den framtida omsorgen. Avsikten var att programmet kunde bli ”grunden för ett samhälleligt trygghetskontrakt med medborgarna”. Bland annat lovade han att ge alla gamla rätt till hemhjälp. Men för att nå detta mål gavs faktiskt inga ekonomiska löften, bara en utredning om möjlighet att erbjuda viss hemtjänst utan biståndsprövning. Så långt jag vet har ingenting hänt med detta heller.

Det är när löften och ambitioner inte följs av handling som en sådan otrygghet för alla skapas. Det blir otryggt, och man känner ingen ordentlig trygghet för framtiden. Jag kräver inte att Ylva Johansson ska ta ansvar för allt vad Lars Engqvist och andra föregångare har sagt, men Ylva Johansson måste ändå förstå att vi från oppositionen ännu inte har hittat något som svarar på frågan om varför vi ska tro på detta nu när det inte har fungerat förut.

Som jag sade i mitt inledningsanförande känns det som att man först borde uppfylla avgivna löften innan man går vidare. Det här är viktigt för

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

trovärdigheten för hela politiken. Det är viktigt för alla äldre. Vi blir allesammans äldre, och då kommer vi också att behöva hjälp.

Hur ska Ylva Johansson kunna garantera att det blir en förbättring?

Anf. 56 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag ska fortsätta att försöka svara på frågorna.

På Socialdemokraternas partikongress angav vi en ambitionsnivå för satsningarna på äldreomsorgen de kommande tio åren, nämligen en nivåhöjning med 10 miljarder. Det motsvarar drygt 10 % av det äldreomsorgen omsätter i dag. Man kan naturligtvis alltid diskutera den exakta procentsatsen. Det beror på om man räknar in till exempel hemsjukvården eller inte, men det är i den storleksordningen. Det handlar alltså om en ambition på 10 miljarder i nivåhöjning och inte 10 miljarder som en enskild satsning under tio år. Det är betydande medel, särskilt som vi under de kommande tio åren inte förväntar oss någon stor ökning av antalet äldre. Det finns en ökning, men den är ganska måttlig de kommande åren, av dem som kan förväntas behöva vård och omsorg. Det är en rejäl ambition, och den kommer att räcka till flera reformer.

Det konkreta uttrycket för hur mycket regeringen satsar kommer naturligtvis i budgetproposition – som alltid. Då får också riksdagen anledning att ta ställning till våra förslag.

Riksdagen kommer också att få anledning att ta ställning till den nationella utvecklingsplanen för äldreomsorgen och ta ställning till de konkreta förslagen som kommer att finnas. Då finns det anledning att vi blir skarpa och också kan ha en debatt om den konkreta utformningen. Min inriktning med arbetet – den är fortfarande under beredning – är att det ska innehålla förslag och åtgärder inom fem områden.

Det första området handlar om stöd och förbättringar för de mest sjuka, de med de största behoven, och multisjuka och demenssjuka – hemsjukvård.

Det andra området ska handla om boendet. Ja, Erik Ullenhag, det behövs fler platser i särskilda boenden, men förmodligen är inte det behovet i antal lika stort som det är när det gäller seniorbostäder. Jag bedömer inte att det är en särskilt svår sak för kommunerna att klara av de behov som faktiskt finns när det gäller seniorbostäder. De är inte så många i antal att det är någon omöjlig uppgift att klara – också med de ekonomiska resurser som finns i dag.

Det tredje området handlar om hur vi säkerställer likvärdighet i landet. Kanske ska vi använda oss av nationella riktlinjer när det gäller biståndsbedömning för att säkerställa att man bedömer behovet för särskilt boende likvärdigt över landet. Det är en tänkbar åtgärd.

Det fjärde området handlar om satsningar på personalen, framför allt kompetensutveckling men också nya strukturer för personalens kompetens. Där är vi redan i gång i arbetet genom de stora satsningarna på Kompetensstegen. Så sent som förra veckan beslutade vi om 800 miljoner kronor till konkreta, bra projekt i kommunerna. Från och med den 1 januari 2006 går vi i gång med utbildningsvikariaten. Där är arbetet redan påbörjat, men det kommer också fler förslag på det området.

Det femte området handlar om det förebyggande arbetet, där flera olika insatser kan rymmas om det som handlar om hur vi ser till att man

inte behöver onödigt mycket vård och omsorg därför att man får hålla sig så frisk som möjligt så länge som möjligt.

Det här är min ambition. Jag är ute och diskuterar detta med kommunpolitiker, landstingspolitiker, tjänstemän i kommuner och landsting, pensionärsorganisationerna naturligtvis, de fackliga organisationerna och massor med andra människor som är intresserade av att diskutera äldreomsorgens framtid. Det är rätt att göra det innan jag lägger fast förslagen. Det är min inriktning. Vad som blir regeringens slutliga politik kommer att presenteras i den nationella utvecklingsplanen som riksdagen kommer att få ta ställning till i vår. Vad vi sedan därutöver går till val på kommer vi så småningom att presentera i valmanifest, men det viktiga nu är vilka åtgärder vi har i gång och vilka åtgärder vi inom kort kommer att presentera – och hur vi ska förverkliga dem. Några av dem är naturligtvis stora och ambitiösa och kommer att ta flera år i anspråk.

Anf. 57 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Jag har förstått att Socialdemokraterna periodvis brukar använda parollen ”stolt men inte nöjd”. Just på äldreomsorgens område är det svårt att vara stolt över utvecklingen de senaste elva åren – och definitivt inte nöjd. Jag tror i och för sig att för en del av de förslag som Ylva Johansson återkommer till riksdagen med kan vi komma till samsyn om. Det är positivt.

Sedan presenterades en rätt intressant nyhet. Nu sade Ylva Johansson – vilket vore jättebra – att vi ska klara 10 miljarder kronor i nivåhöjning för äldreomsorgen. Göran Persson sade i sitt tal till kongressen att de 10 miljarder som de ska ta fram under de kommande tio åren för att bygga ut äldreomsorgen, eller tandvården för den delen, och se till att människor ska få det bättre ska de också hitta en finansiering för. ”Det kan ni lita på.” Det här är inte lika klart. Medietolkningen av vad Göran Persson sade och vad statsrådet själv sade vid kongressen var att det var 10 miljarder på tio år. I Göran Perssons tal skulle de 10 miljarderna på tio år också klara en tandvårdsreform. Det ska bli spännande att se om Ylva Johansson klarar att få med sig den övriga regeringen, finansministern och statsministern, på den kraftiga nivåhöjningen. Klarar vi att satsa 10 miljarder ytterligare på äldreomsorgen årligen, tror jag att vi även med en socialdemokratisk politik kan komma ganska långt.

Ylva Johansson ger med ena handen och tar med den andra. På kongressen lyfte man fram de multisjuka, de särskilt sjuka äldre. Bland de pressmeddelanden och alla de rader som gick ut med olika typer av löften och utfästelser stod det att man ska satsa på forskning om äldre. Jättebra! Ungefär samtidigt som de raderna gick ut fattades det beslut i Fas att lägga ned den forskningssatsning som riksdagen har fattat beslut om med 30 miljoner kronor årligen just på äldreforskning, vilket innebär att två välfungerande institut kommer att läggas ned.

Jag får tacka statsrådet för en hel del klargöranden. Det ska bli spännande att se om hon också har med sig sin regering på den massiva satsning som det nu talas om.

Anf. 58 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det finns mycket att göra för att förbättra äldreomsorgen. Men det finns ingen anledning att måla i svart. Det finns anledning att

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

vara stolt men inte nöjd med svensk äldreomsorg. Det finns mycket som fungerar bra. Det är ingen slump att man kommer resande från andra länder för att lära av svensk äldreomsorg.

Men samtidigt har vi en bit kvar, särskilt om vi jämför med hur exceptionellt duktiga vi är i Sverige att ge stöd till barn och när det gäller uppväxtvillkor. Sverige är ju världens kanske bästa land att växa upp i. Men vi har en bit kvar innan Sverige är världens kanske bästa land att åldras i. Äldreomsorgen är naturligtvis inte hela svaret på den frågan, och inte äldrevården heller. Det handlar förstås om andra insatser. Men äldreomsorgen och äldrevården är en viktig del i detta.

Jag är glad att jag tillhör en regering och ett parti som vill peka ut detta. Vi vågar och har den politiska och möjliga kraften att genomföra en mycket stor satsning på att förbättra och utveckla äldreomsorgen de kommande åren. Jag hoppas att vi kommer att kunna ha en gemensam syn på många av de frågorna med andra partier här i riksdagen. Jag menar att det inte bara är vår politiska skyldighet att göra de satsningarna; det är också min generations skyldighet och moraliska ansvar att se till att vi har en äldreomsorg som kan och ska vara bland de bästa i världen. Sverige ska vara ett av de bästa länderna att åldras i.

Vi har angett en ambitionsnivå på vår partikongress för den satsning som vi vill genomföra de kommande tio åren: en nivåhöjning med 10 miljarder kronor. Den konkreta utformningen av satsningen får vi återkomma till i den nationella utvecklingsplanen. Den kommer säkert att behöva upprepas ett antal år också för att följas upp så att ingenting tappas bort på vägen. När vi anslår pengar gör vi det i budgetpropositioner, och de behandlas på vanligt sätt i riksdagen. De har också den tid på sig som de normalt har i behandlingen i riksdagen.

Vi får alltså chans att återkomma till fördelningen både av pengar och av de konkreta satsningarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2005/06:97 om synnedsättning – så kallat tunnelseende

Anf. 59 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Birgitta Sellén har frågat mig hur jag ser på möjligheten att personer med sjukdomen LMBB, som är en variant på sjukdomen *retinitis pigmentosa*, skulle kunna få ledarhund som hjälpmedel. Hon har också frågat om jag har räknat på kostnaderna för en ledarhund jämfört med kostnaderna för personliga assistenter samt hur jag avser att hantera frågan om att en försöksperson med sjukdomen LMBB ska kunna få en ledarhund till sin hjälp.

Som Birgitta Sellén vet, och som hon nämner i sin interpellation, är vi enligt 11 kap. 7 § regeringsformen förhindrade att gå in i enskilda fall.

Jag vet att de som har en ledarhund är väldigt nöjda, och de sätter stort värde på det stöd som hunden ger. Innehavet av ledarhund innebär ökade möjligheter till oberoende och självständighet. Ett problem är dock att efterfrågan på ledarhundar överstiger utbudet, vilket har lett till köer för att få en ledarhund. De senaste åren har mellan 32 och 39 personer

per år tilldelats en ledarhund, samtidigt som antalet sökande har varit mellan 45 och 60 per år. En ledarhund ska klara mycket, och därför ställs också höga krav på de hundar som väljs ut och tränas upp.

Som ansvarig minister har jag sett det som min uppgift att skapa de bästa förutsättningarna för att få fram så många ledarhundar som möjligt. Genom att riksdagen antog den proposition om ledarhundsverksamheten som jag lade fram i mars i år så upphandlar Hjälpmedelsinstitutet ledarhundar som under nästa år ska tilldelas personer med grava synskador. Det nya upphandlingsförfarandet medger att fler uppfödare får möjligheten att leverera ledarhundar, och det tror jag kommer att ha en positiv effekt på antalet ledarhundar totalt. Tilldelningen kommer att ske med ökad rättssäkerhet genom att den omfattas av bestämmelserna om myndighetsutövning, och kriterierna för att tilldelas en ledarhund kommer att regleras i lag från och med den 1 januari 2006.

Kriterierna som gäller för att få dispositionsrätt till en ledarhund är restriktiva jämfört med andra hjälpmedel. Det beror naturligtvis på att en ledarhund inte är som vilket hjälpmedel som helst. Den som ansöker om ledarhund måste ha möjlighet att sköta om hunden på ett tillfredsställande sätt. Därför måste till exempel den sökande vara minst 18 år och ha en stabil social situation. När det gäller själva synskadan finns inga andra kriterier än att den ska vara så pass allvarlig att den sökande saknar ledsyn. Enligt Synskadades Riksförbund, som ansvarar för tilldelningen av ledarhundar, är det inte alls ovanligt att personer med diagnosen LMBB kvalificerar sig för en ledarhund. Jag ser därför inte att det skulle finnas något behov av en särskild försöksverksamhet.

I många fall innebär det naturligtvis en långsiktigt lägre kostnad för samhället att en synskadad person får stöd av en ledarhund i stället för av en ledsagare eller en personlig assistent. Men det viktigaste är att man får tillgång till det stöd i det dagliga livet som man har behov av. Om det är i form av en ledarhund eller något annat stöd måste avgöras i det enskilda fallet.

Anf. 60 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret! *Retinitis pigmentosa* är en ögonsjukdom som leder till synnedsättning. Den kallas i dagligt tal för tunnelseende eftersom man tappar vidvinkeln och ser som genom hus hållsrullar. Här i riksdagen har vi Kaj Nordquist, som har just den diagnosen på sin synnedsättning.

Anledningen till att jag har lyft fram frågan är en mamma till en 15-åring i mitt län som har just diagnosen *retinitis pigmentosa*. Mamman är oroad för sin dotters framtid. Den tjejen skulle må bra av att ha en ledarhund till sin hjälp, och det är hon ju inte ensam om. Av den anledningen vill jag diskutera frågan.

När man drabbas av sjukdomen får man bland annat nedsatt synförmåga, speciellt i svagt ljus och i mörker. Synförlusten kan till sist innebära att bara ljus- och mörkerseende återstår och att ledsynen har gått förlorad.

Det finns ännu ingen effektiv behandling, men forskning pågår och förhoppningsvis hittar man snart botemedel. Fram till dess behöver personer som drabbas av *retinitis pigmentosa* få all den hjälp som de är

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

berättigade till. Det vanliga är att de får assistenthjälp. Men en del kanske inte anser att det är den bästa hjälpen.

Förutom att personerna drabbas av synnedsättningar lär det vara ganska vanligt att de går upp i vikt. Det gör att de skulle behöva röra på sig mycket och att de borde ges möjligheter till promenader. Men hur vanligt är det att någon med synhandikapp får hjälp med en motionsrunda på en timme varje dag?

Fru talman! Med anledning av att de har den här synnedsättningen bör de kunna erbjudas ledarhund om de vill ha en och om de är lämpade att sköta en hund, förstås. Förutom att den synskadade har lättare att gå på promenader ökar deras självkänsla, och vi vet ju alla att vi helst av allt vill klara oss själva och inte behöva be om hjälp med allt som vi behöver göra.

I svaret säger Berit Andnor att det inte finns några andra kriterier för att få ledarhund än att den synskadade saknar ledsyn, förutom att man förstås ska kunna sköta hunden.

En person som har ledsyn men besväras av bländningar på grund av att ögat har svårt att ställa om från ljus till mörker kan uppleva att de förlorar ledsynen, vilket kan drabba även oss seende när vi går ut en solig dag. Hur ska då den synskadade klara av att gå på stan en solig dag, då det uppstår ständiga växlingar mellan starkt solsken och skuggor? Om man ska korsa en gata kan det bli hastiga växlingar mellan ljuset från solen och bilarna, bussarna och lastbilarna på vägen som skapar skugga.

Ministern säger att det inte är ovanligt att personer med diagnosen LMBB kvalificerar sig för en ledarhund. Men som jag tolkar den diagnosen har man då en svårare synnedsättning än om man har diagnosen *retinitis pigmentosa*. Det skulle i så fall betyda att de som har *retinitis pigmentosa* inte har chans att få en ledarhund till sin hjälp. Är det rätt uppfattat efter den här inledningsrundan?

Anf. 61 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag har egentligen ingenting ytterligare att tillägga, Birgitta Sellén. Jag saknar den kompetens som efterfrågas för att göra den här typen av uttalanden när det gäller sjukdomen LMBB. Jag utgår ifrån att de personer som är i behov av stöd från samhället för att kunna leva ett liv som alla vi andra får det stöd och den hjälp som de behöver ha och att den bedömning som då sker i en särskild biståndsbedömning sker utifrån den professionalitet som krävs. Jag utgår ifrån att man får det stödet.

Anf. 62 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! En av anledningarna till att jag tycker att det skulle vara värdefullt att låta en person med *retinitis pigmentosa* få en ledarhund till sin hjälp har med ekonomi att göra. Det var en av mina frågor.

En ledarhund kostar 200 000–300 000 kr plus moms i utbildningskostnader. Den hunden tjänstgör sedan i väldigt många år. De är färdigutbildade vid ungefär två och ett halvt års ålder. Sedan jobbar de tills de är tio–tolv år beroende på hur de mår. Det är det vanliga. Om man i stället ska ha en assistenthjälp ligger lönekostnaderna på betydligt högre belopp än vad hunden kostar under sina tjänsteår. Men det är ju i och för sig olika som berörs, och det kanske har en viss inverkan. Har man en

personlig assistent är det kommunen som betalar 20 timmar om jag är rätt underrättad, och sedan blir det staten. Har man en ledarhund är det staten som betalar hela tiden. Men jag hoppas att sådant inte har betydelse när man bestämmer om man ska få en ledarhund eller inte.

Dessutom innebär det att en person ska anpassa sig till flera personer om man ska ha assistenter, men med en hund kan man klara sig själv. Det ger en trygghet, ett självförtroende och ett oberoende som naturligtvis känns väldigt bra för individen. Visst borde det vara av intresse för ministern att titta på hur stora de faktiska kostnaderna är för en ledarhund jämfört med assistenthjälp.

När det gäller stöd till personer med funktionshinder finns det en rad olika lagar och förordningar som ministern naturligtvis känner till. Personer som har rätt till hjälp enligt LSS listas efter tre direktiv enligt lagen. En synskadad räknas till tredje punkten som lyder: Personer som till följd av andra stora och varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder, som uppenbart inte beror på normalt åldrande, har betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och omfattande behov av stöd och service.

Det innebär att en person som inte har betydande svårigheter i den dagliga livsföringen inte omfattas av lagen, om jag har tolkat den rätt. Jag vet inte säkert.

Jag fick ett exempel från Rut om Regeringsrättens tolkning av LSS-bestämmelserna. Det gällde huruvida en 81-årig man med grav synskada skulle anses ha ett så stort och varaktigt funktionshinder som avses i 1 § 3 kap. LSS. Funktionshindret har inte ansetts orsaka sådana betydande svårigheter att hans dagliga livsföring, som förutsätts i bestämmelserna, kan påverkas. Då inte samtliga krav enligt bestämmelserna varit uppfylla har han inte ansetts höra till lagens personkrets.

Då kan man fundera hur tanken är om han inte klarar av att leva upp till det där.

Utbildningen av ledarhundarna är naturligtvis något som begränsar möjligheten för en synskadad att få en ledarhund, precis som ministern var inne på. Därför känns det väldigt glädjande i dag att upphandlingsförfarandet medger att fler uppfödare får möjlighet att leverera ledarhundar. Det stärker möjligheterna, inte minst för Hundskolan i Sollefteå, att utbilda fler hundar. Den hundskolan är ju mycket erkänd för sitt goda hundmaterial. Och där är man i behov av fler sysselsättningar efter försvarsuppgörelsen, som ministern känner till. Deras hundar är överlägset bäst i landet. Därför är de värda att få öka sina leveranser av hundar, och då tänker jag inte bara på ledarhundar utan även på hundar till polis, tull och så vidare.

Därför funderar jag på om det inte skulle kunna vara möjligt att titta över om sådana som har diagnosen *retinitis pigmentosa* skulle kunna få en ledarhund eller kanske, ett annat alternativ, en rehabiliteringshund. Hur ser ministern på det?

Anf. 63 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag säger i mitt svar på Birgitta Selléns fråga är det viktigaste naturligtvis att man får det stöd i det dagliga livet som man är i behov av. Hur det stödet ska utgå, om det är i form av en ledarhund eller om det är frågan om någon annan form av stöd, måste, som jag säger i interpellationssvaret, avgöras i det enskilda fallet. Det är då en bistånds-

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

bedömning som görs, och tilldelningen av ledarhundar sker genom Synskadades Riksförbund. Jag säger också i svaret att Synskadades Riksförbund säger att det inte alls är ovanligt att personer med den här diagnosen kvalificerar sig för en ledarhund.

Jag anser att den här typen av avvägningar och beslut är något som måste hanteras i det enskilda fallet och att bedömningen ska göras utifrån den enskilda personens behov. Det som är viktigt för mig är att man får det stöd som man är i behov av.

Anf. 64 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag utgår också ifrån att man får det stöd som man är i behov av. Men det jag försöker lyfta upp i den här interpellationen är att det kan finnas andra lösningar också. Vi har ju sagt att de som har diagnosen LMBB kan få en ledarhund. Men det borde vara möjligt att också hjälpa dem som har *retinitis pigmentosa*, som är en inte fullt så grav synnedsättning. Det skulle kunna bli billigare, och det borde vara intressant. Om jag skulle vara socialminister skulle jag tycka att det vore intressant att se vad man tjänar på detta. Det är ändå skattepengar alltihop, även om kommunen betalar det ena och staten det andra.

Därför tycker jag att rehabiliteringshundar är någonting som man kanske kan fundera över. De är något billigare att utbilda, men de kan vara en god hjälp för väldigt många.

Om ministern inte känner till det redan kan jag berätta att det har varit ett EU-projekt i mitt hemlän, Västernorrlands län. Där har länsstyrelsen också betalat halva kostnaden naturligtvis. En utvärdering har gjorts, och det har varit väldigt positivt. Det utbildas någonstans mellan 25 och 30 hundar; han som jag pratade med var inte riktigt säker på hur många det var.

Det vore kanske möjligt att fundera på om en elev som är 15 år skulle kunna få en rehabhund i stället för en ledarhund för att kunna klara sig själv när man kommer till gymnasiet. Vi vet ju att de flesta som har den här diagnosen får sämre och sämre syn. Då har man också vant sig vid att ha en typ av ledarhund även om det från början är en hjälphund. Det skulle vara intressant att höra om socialministern kan fundera över den möjligheten.

Anf. 65 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Som jag säger i mitt svar har jag så sent som i mars i år kommit till riksdagen med en proposition som gäller hur vi ska kunna öka tillgången på ledarhundar. Det handlar om en förnyad och förbättrad organisation där vi också kommer att utöka antalet hundar som är tillgängliga eftersom vi har sett att det har funnits en stor brist på ledarhundar. Det är min uppfattning att vi genom det nya förfarandet kommer att kunna tillgodose de behov av ledarhundar som finns.

Vilken typ av stöd man som enskild person behöver ha måste avgöras av förhållandena i det enskilda fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 66 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Inger Lundberg har frågat mig om jag är beredd att följa upp tillämpningen av lagstiftningen om tillfällig föräldrapenning avseende svårt sjuka barn.

Tillfällig föräldrapenning ska täcka en förälders behov av ersättning i akuta vådsituationer. Ersättningen kan betalas ut när föräldern behöver avstå från förvärvsarbete i samband med bland annat vård av ett sjukt barn. Den totala ersättningstiden har under åren byggts ut och omfattar numera 120 dagar per år och barn.

Det är självklart att svårt sjuka barn ska ha rätt att ha sina föräldrar hos sig och att föräldrarna ska kunna känna sig trygga när de är tillsammans med sina barn i en svår situation. Därför har den tillfälliga föräldrapenningen från och med den 1 januari 2005 utvidgats på så sätt att föräldrar till ett svårt sjukt barn under 18 år får rätt till ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning. Självklart kommer de utvidgade reglerna, som all annan ny lagstiftning, att följas upp. Om det visar sig att regelsystemet inte fungerar som det var tänkt är jag beredd att se över detta.

Anf. 67 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret på interpellationen, och jag vill naturligtvis tacka speciellt för att ministern säger att hon är beredd att följa upp tillämpningen av reglerna om tillfällig föräldrapenning. Jag är självfallet också glad över att ministern säger att hon är beredd att se över regelverket om det inte fungerar som det ska.

I januari i år fick föräldrar till svårt sjuka barn rätt att vara hemma hos sina barn utan den begränsning på 120 dagar som gäller sjuka barn i allmänhet. Om jag har förstått bakgrunden till lagändringen rätt så föregicks förändringen bland annat av en diskussion om ett svårt cancersjukt barn som behövde stöd av sina föräldrar.

Nu har det visat sig att lagen inte riktigt fungerar så, i alla fall inte i Örebro. Här har lagen prövats i ett ärende där en pojke står under behandling för leukemi. Kassan bedömer att man inte kan ge föräldrarna möjlighet till den förlängda föräldraledigheten. Skälet skulle inte vara att pojken inte är svårt sjuk, för det är han verkligen. Det handlar om en svårbehandlad form av leukemi som kräver behandling under en tvåårsperiod. Nej, det som ställt föräldrarna och kassan inför problem är att kassan tolkat skrivningarna i förarbetena om att det ska föreligga en i tiden omedelbar fara för barnets liv väldigt strikt. Eftersom pojken genomgår en framgångsrik behandling bedömer man inte faran för hans liv som akut.

Jag förstår att ministern inte kan uttala sig om det enskilda fallet, men frågan om cancersjuka barn är generell. Ett barn som behandlas för cancer behöver sina föräldrar fullt ut. En cancerbehandling är tuff för ett litet barn. Barnen mår ofta illa och har svårt att äta. Behandlingen är psykiskt svår och kräver ett kontinuerligt omhändertagande. Barnen kan normalt inte vistas på dagis på grund av det stora behovet av vård och på grund av att de har en ökad infektionskänslighet.

*Svar på
interpellationer*

Om föräldern inte får rätt till förlängd ledighet väljer kassan ofta att sjukskriva någon av föräldrarna i stället. Det kan tyckas vara en praktisk lösning, men jag tror att det är olyckligt av flera skäl. Det är ju barnet som insatserna ska riktas mot. Vidare innebär sjukskrivning av en förälder att föräldrarna inte kan dela på ansvaret för att vara hemma hos barnen. I en jobbig situation är det viktigt att ingen av föräldrarna helt tappar kontakten med jobbet och att båda föräldrarna kan turas om att vara delaktiga i vården av barnet. Slutligen krävs medfinansiering av arbetsgivaren när föräldern är sjukskriven, och det är knappast rimligt i den här typen av ärenden. Andra exempel är att man tillämpar vårdbidrag, men det blir ett väldigt kraftigt avbräck för föräldrar som haft en annan nivå på sin inkomst.

Jag hoppas verkligen att analysen av hur lagen tillämpas kommer att gå fort. Det bästa vore ju om det visar sig att Försäkringskassan i Örebro varit för strikt och man får besked om att den aktuella familjen är berättigad till förlängd föräldrapenning. Men om det inte skulle vara möjligt att tillämpa lagen som vi hade hoppats att den skulle tillämpas vill jag fråga ministern om hon är beredd att med förtur se över lagen.

Anf. 68 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Precis som Inger Lundberg säger är jag förhindrad att kommentera enskilda fall. Jag kan bara uttala mig rent generellt.

Just nu håller Försäkringskassan på och följer upp tillämpningen av lagen i ett antal ärenden som har varit föremål för beslut. Vi räknar med att den uppföljningen och analysen ska vara klar under våren 2006. Det är svårt att precisera tiden något närmare än så.

Det är naturligtvis på det sättet att själva avsikten bakom den förändring av lagen som skedde från den 1 januari 2005 var just detta att göra det möjligt för föräldrar till svårt sjuka barn att kunna vara tillsammans med och att kunna vårda sina barn under den tid då barnen var svårt sjuka.

Som sagt var: Lagstiftningen följs nu upp. Jag förväntar mig att man gör en riktig analys och genomgång av de ärenden som nu har varit föremål för tillämpning av Försäkringskassan i hela landet och att jag kommer att få en rapport om hur tillämpningen har skett.

Det kanske ändå är för tidigt för mig att gå in och säga något klart om hur vi kommer att hantera detta. Det beror naturligtvis på hurdan tillämpningen har varit och resultatet av den utredning eller analys som nu ska göras. Men jag kan naturligtvis klart säga till Inger Lundberg att om det skulle visa sig att det inte fungerar på det sätt som är avsett med den förändring som vi gjorde av lagstiftningen så är jag självfallet beredd att se över detta. Jag är mycket väl medveten om att detta är något som inte kan dra ut för långt på tiden.

Anf. 69 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det finns ett väldigt starkt engagemang i det här ärendet i Örebro. Sällan är man så enig både från sjukvården, från Försäkringskassan och från allmänhetens sida som i diskussionen om den lilla grabb som drabbats av leukemi och vars föräldrar då inte haft möjlighet till tillfällig föräldrapenning längre. Jag känner när jag lyssnar på ministern

att ministern, om än lite försiktigt, förstår den opinionen, och det tycker jag känns väldigt bra.

Jag är glad över att ni kommer att följa upp de ärenden som finns. Det finns ärenden från Örebro, men det lär finnas ytterligare några ärenden där man är lite tveksam kring tillämpningen. Det känns också väldigt bra att den analysen ska vara klar redan våren 2006.

Får jag då fråga om det möjligen kan betyda att det kan komma förtydliganden kanske redan i vårpropositionen, om ministern finner det nödvändigt?

Anf. 70 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det är något för tidigt, Inger Lundberg, att säga någonting om detta. Jag kan inte stå här just nu och utlova att det kommer att komma så tidigt.

Det är min förhoppning att den analys som Försäkringskassan nu gör kommer att resultera i en rapport som vi har möjlighet att titta lite närmare på under våren. Det är naturligtvis väldigt viktigt när man ska förändra lagstiftning att man har ett bra och korrekt underlag för de ställningstaganden som ska göras. Själva avsikten bakom den förändring av lagen som vi genomförde så sent som den 1 januari i år var ju just att vi ville göra det möjligt för föräldrar till ett svårt sjukt barn att kunna få ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning. Nu handlar det om tillämpningen av tolkningen av den nya lagstiftningen. Men som sagt var: Det är väldigt viktigt att vi får en bra analys av hur tillämpningen har varit. Jag tycker att det är viktigt för att kunna få ett korrekt underlag inför en eventuell förändring av lagstiftningen, därför att lagar ska vi förändra utifrån att vi har ett korrekt och bra underlag. Det är alltså för tidigt att utlova någon särskild tidpunkt.

Jag vill också i det här sammanhanget påminna om att det finns en ytterligare möjlighet i vårt gemensamma och generella välfärdssystem för föräldrar till sjuka och funktionshindrade barn, nämligen den möjlighet som finns till vårdbidrag. Det är ett bidrag som ju kan utbetalas till barn som har ett särskilt vård- och tillsynsbehov under minst sex månader. Reglerna för vårdbidraget ändrades 2003 till att gälla tills den unge fyller 19 år. Det är en ytterligare möjlighet och ett ytterligare stöd som kanske kan användas i den här eller andra liknande situationer.

Men det förtar inte det jag har sagt tidigare. Försäkringskassan håller just nu på att följa upp tillämpningen av den nya lagstiftningen, och det är naturligtvis min ambition att så snart jag bara kan ta ställning till det underlag som kommer att presenteras för mig och eventuellt då återkomma till riksdagen i denna fråga.

Anf. 71 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag hoppas naturligtvis nu att det sker sådana klarlägganden att ministern inte ska behöva återkomma till riksdagen utan att man kan tolka dagens lagstiftning så att till exempel den aktuella familjen i Örebro är berättigad till tillfällig föräldrapenning längre tid än de 120 dagarna.

Det är alldeles utmärkt att det sker en ordentlig uppföljning av de här ärendena, och det är bra att det sker nu i vår. Jag förutsätter att kassan och departementet kommer att hantera detta med förtur, för jag tror inte

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

att det är en så omfattande arbetsinsats att göra den typen av uppföljning. Ytterst handlar det om politik. Hur ser vi på rätten till tillfällig föräldrapenning?

Jag lyssnar ändå in att ministern förstår situationen för föräldrarna till de svårt cancersjuka barnen, som verkligen behöver sina föräldrar, och att dessa föräldrar måste ha möjlighet att på rimliga villkor ta ledigt från jobbet. Ibland är vårdbidraget inte tillräckligt för att familjen ekonomiskt ska klara av att ta det stora ansvar som det innebär att vara hemma på heltid med barnet och väldigt djupt gå in för barnet.

Jag kan lova ministern att om ingenting händer relativt snabbt återkommer vi i den här frågan. Det känns väldigt angeläget att få en lösning på den. Det känns också som att den lagändring vi antog den 1 januari, som var väldigt fin, syftade på just den typen av ärenden som vi talat om i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellation 2005/06:114 om Islamic Centers fortsatta verksamhet

Anf. 72 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att långsiktigt säkra Islamic Centers fortsatta verksamhet.

Frågeställningen är i det närmaste identisk med den fråga som Luciano Astudillo ställt tidigare och som jag besvarade den 2 november i år. Låt mig än en gång uttrycka min avsky mot de krafter som tar sig uttryck i dåd ägnade att förhindra och försvåra för människor att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter, däribland att få utöva sin religion.

Jag delar Luciano Astudillos beskrivning av Islamic Center som betydelsefull aktör i integrationsarbetet. De bedriver en bred verksamhet, såväl religiös som social och kulturell, som når många människor. De är en integrerad del av samhällsgemenskapen i södra Sverige och bidrar till att skapa en allsidig bild av islam i Sverige. Regeringen har intresse av att Islamic Center kan fortsätta sin verksamhet.

När det gäller det beslut från 2001, som Luciano Astudillo nämner i interpellationen, kan jag givetvis inte kommentera eller ha synpunkter på de bedömningar som regeringen gjorde utifrån de förhållanden som då gällde. Alla ansökningar prövas utifrån förutsättningar som gäller vid ansökningstillfället, och en bedömning görs av omständigheterna i det enskilda fallet.

I lagen om stöd till trossamfund fastställs att målet för stödet är att det ska bidra till att skapa förutsättningar för trossamfunden att bedriva en aktiv och långsiktigt inriktad religiös verksamhet i form av gudstjänst, själavård, undervisning och omsorg. Statsbidraget får endast lämnas till ett trossamfund som bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och är stabilt och har egen livskraft. Regeringen bestämmer vilka trossamfund som kan få statsbidrag.

Anf. 73 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet Lena Hallengren för besöket i Malmö. Att innan hon skulle avge sitt svar i kammaren passa på att åka ned till Malmö och besöka Islamic Center visar på ett genuint intresse och engagemang i frågan, och det är oerhört positivt.

För oss i Malmö har Islamic Center kommit att bli en självklar del av den malmöitiska stadsmiljön och en viktig aktör för ökad integration i vår stad. Och det gäller inte bara vår stad utan hela regionen. Alltför har kommit att inse detta, och jag skulle vilja återge ett avsnitt ur vår statsminister Göran Perssons tal på kongressen, där han uttryckte följande:

”Det är en stor social verksamhet och en mötesplats för 50 000–60 000 muslimer i södra Sverige, men också i Danmark. Där finns fredagsbönen och de dagliga böerna. Där finns rådgivning vid äktenskapliga problem. Där finns skolor för ungarna och fritidsverksamhet. Där finns hjälp vid begravningar med tvättning och svepning. Där finns läkare – allt i ett center som man själv byggt men som någon eller några galningar nu försöker bränna ner.”

I dag är läget akut. Efter tre bränder på mycket kort tid finns det inget försäkringsbolag som vill försäkra centret. Därmed är det oerhört svårt för Islamic Center att få lån. De har inte kunnat reparera skadorna från den senaste branden, och jag och många med mig är oroliga för att det dessvärre kan hända igen.

Jag menar att Islamic Center borde erkännas som ett nationellt trossamfund och därmed berättigas statligt stöd. De lever upp till i stort sett alla de krav som ställs, på punkt efter punkt. De har medlemmar från Skåne, Småland och Halland. Det är en stabil organisation som av egen kraft, utan stöd från vare sig stat eller kommun, kunnat växa och utvecklas sedan 1980. De har över 100 000 besökare varje år som söker information om islam i Sverige.

Men Islamic Center är mer än så. Den som besökt centret vet att de har en mycket pragmatisk inriktning på islam. De skiljer tydligt på politik och religion. Utövare från världens alla hörn kommer dit. Jag skulle vilja påstå att det inte finns någon annan muslimsk institution i Sverige som bättre än Islamic Center uttrycker svensk islam i dag i vårt mångkulturella och mångreligiösa land. Just därför är attackerna mot Islamic Center så allvarliga, och just därför är det oerhört angeläget att staten visar sitt stöd för och sin solidaritet med dem som försöker utöva sin religion, i det här fallet den islamiska religionen, på ett positivt sätt.

Jag har tolkat statsrådets svar mycket positivt och lägger här ihop ett par meningar från det. Eftersom det sägs att ”regeringen har intresse av att Islamic Center kan fortsätta sin verksamhet” och ”regeringen bestämmer vilka trossamfund som kan få statsbidrag” finns här en öppning för att göra en annan bedömning än den som tidigare gjorts med avseende på Islamic Centers status. Stämmer min tolkning av statsrådets svar?

Anf. 74 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Det var ett väldigt intressant besök som Luciano och jag gjorde i dag vid Islamic Center. Även om jag tror att vi är många som tagit del av Islamic Center genom medier och på annat sätt är det något alldeles speciellt att göra ett besök, att vara på plats. Som Luciano säger

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

har det blivit en betydelsefull del av Malmö. Det är en mötesplats för muslimer av många olika nationaliteter, men det är också en mötesplats för många som inte alls har islam som sin tro utan tvärtom vill besöka moskén och centret för att skaffa sig kunskaper och förståelse, inte känna att det främmande är farligt utan tvärtom få förståelse och större kunskap. Det är en imponerande verksamhet, det vill jag verkligen säga.

När det gäller statusen som trossamfund finns där några olika led. Det är Kammarkollegiet som registrerar trossamfund, och såvitt jag känner till har Islamic Center inte registrerat sig som trossamfund; det är upp till dem själva om de vill göra det. När det sedan gäller att bevilja statsbidrag, och säga att det ska vara ett trossamfund som får statsbidrag, är det regeringens beslut. Det är helt riktigt. Därefter är det myndigheten SST som beviljar resurser och bidrag utifrån de kriterier som finns.

Luciano tolkar mig helt rätt när han uppfattar det så att regeringen är mycket angelägen om Islamic Center. Vi är också mycket bekymrade över det säkerhetsläge som just nu råder och som innebär att man verkligen hamnat i en rävsax. Man skulle vilja bygga upp, renovera, restaurera de delar som blivit utsatta för attentat men har helt enkelt inte råd. Man känner sig inte trygg att vistas vid Islamic Center, och man är inte heller förvissad om att den restaurering som görs kommer att få finnas kvar. Man väntar på ännu ett attentat. Det är väldigt bekymmersamt. Det är ett hot mot Islamic Center, och det är naturligtvis också ett hot mot vår demokrati och mot den religionsfrihet som vi är väldigt angelägna om att bevara.

När det gäller frågan om ekonomiskt stöd till trossamfund som Islamic Center har regeringen så här långt inte fått någon ansökan så det kan jag inte ta ställning till.

Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet från talarstolen inte kan lova Islamic Center statligt stöd. Samtidigt tolkar jag svaret så att man gärna ser att Islamic Center kommer in med en ny ansökan så snart som möjligt.

Jag vill här passa på att nämna att i de uttalanden som Kammarkollegiet gjort om Islamic Center tidigare har man gjort bedömningen att det lever upp till alla de krav som ställs på ett trossamfund. Därför ser jag heller inga problem i den delen.

Jag vill också passa på att nämna att vi har två av dem som tillhör Islamic Centers ledning här i kammaren. Det är Bejzat, som avbröt sin resa i Nordafrika, jag tror att det var i Tunisien eller Libyen, och kom till Sverige för att möta statsrådet i samband med hennes besök i dag. Det är också Mihat. Båda två har valt att åka hit till Stockholm för att lyssna just på den här debatten.

Det är två män som kom någon gång på 60-talet till Sverige och som verkat som muslimer i Sverige sedan dess. De brinner för det livsverk de har. Jag är helt övertygad om att de redan i morgon tillsammans med sina vänner i Islamic Center kommer att sätta sig ned och börja skriva på en ansökan för att senare bli kallat ett nationellt trossamfund och därmed ges statligt stöd.

Det finns en annan dimension i detta som jag vill lyfta upp som är mycket bredare än diskussionen om Islamic Center. Jag åkte ut på natten

efter första attentatet när i stort sett hela byggnaden brann ned till grunden. Det var mitt i natten. Det var väldigt stora lågor den natten, men det regnade lite. Trots det kunde inte regnet få bukt med elden.

Runt moskén var det hundratals muslimer samlade. De var bestörta, ledsna och mycket arga. Det river upp minnen och väcker känslor som många av oss har svårt att förstå. Jag hade en vän från Banja Luka i Bosnien med mig den natten. Han sade att den dagen serberna gick in och brände de 14 moskéerna som fanns i hans stad var den dagen han beslutade sig för att lämna Banja Luka och fly till Sverige.

Detta är något mycket djupgående och mycket större än bara Islamic Center. Det handlar om mycket mer än så. Nu har det varit två bränder efter den branden. Det är ingen som undrar: Varför blev det inga upplopp här? Det finns två svar till det. Det ena är givet. Om man jämför med Frankrike har vi inte det totala utanförskapet som finns där. Den segregation som finns där är mycket värre. Det andra är det ledarskap som finns i den moské som finns i Malmö.

Varje gång har man uttryckt följande: Tålmod, tålmod, någon gång kommer vi att bli hörda. Där tror jag att det statliga stödet kan vara en viktig signal och ett erkännande för den inriktning som Islamic Center valt att ha.

Anf. 76 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Det var ett engagemang som jag upplevde på Islamic Center och en klarsynhet och vilja att verkligen skapa förutsättningar för islam i Sverige. Det var intressant. Jag tror att Luciano har rätt när han beskriver att Islamic Center är unikt på det sättet i Sverige. Dess ställning i ett världsperspektiv känner jag inte till. Men helt uppenbart är det unikt i ett svenskt perspektiv.

Luciano har beskrivit gången helt rätt. Det finns ett formellt krav att bli registrerat som trossamfund. Sedan kan regeringen ta ställning när en ansökan kommer in. Därefter är det SST som betalar ut de medel som samfundet har rätt till utifrån storlek och verksamhet. Det är en fråga. Det är naturligtvis en väldigt konkret fråga för Islamic Center att börja arbeta med.

Sedan måste vi fortsätta diskussionerna i den här kammaren och i regeringen när det handlar om hela situationen och inte minst säkerhetsläget för Islamic Center.

Anf. 77 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka statsrådet för diskussionen. Det finns en sista dimension jag vill lyfta upp. Det är att Islamic Center har varit väldigt mån om att behålla ett ekonomiskt oberoende. Därför har man redan tidigare avböjt stöd från till exempel Saudiarabien.

Det tycker jag också är hedrande. Vi ska vara oroliga när andra länder är beredda att stödja verksamhet och samtidigt i det lägger in en vilja att styra verksamheten där. Mig veterligen är den inriktning som finns av islam i Saudiarabien kanske inte den vi önskar här i Sverige. Det finns andra skäl till att ett statligt stöd är en viktig signal.

Precis som statsrådet säger är detta ett viktigt steg. Att erkänna Islamic Center och ge det berättigat stöd är ett viktigt steg. Men det är ingen lösning på de ständiga attacker som moskén har fått utstå sedan den

Prot. 2005/06:40
29 november

*Svar på
interpellationer*

byggdes. Innan bränderna har det också varit attacker. De är kanske inte lika omtalade. Men det har alltid varit nedklottringar och grisar som släppts in. Det är allvarligt.

Det är en viktig institution i det mångkulturella och mångreligiösa Sverige vi lever i. Där har samhället ett stort ansvar. Dessa attacker är nämligen ett angrepp mot våra grundläggande mänskliga rättigheter. Dem måste vi skydda i samhället.

Anf. 78 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag vill helt kort säga att det är väldigt betydelsefullt att man har det oberoende som Luciano beskriver här. Man är inte beroende av finansiärer från något håll som ställer krav som man inte kan leva upp till, i det här fallet som ett trossamfund.

Vi har ett stort uppdrag framför oss att säkra rätten för alla att utöva sin religion och göra det på ett säkert sätt och ett sätt som gör att vi kan vara ett mångkulturellt och demokratiskt land i allra bästa bemärkelse.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2005/06:111 om läsning

Anf. 79 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Christer Nylander har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att fler elever ska utveckla sin läsning så att de blir bra läsare och för att trenden mot bristande läsförståelse bryts.

En god förmåga att läsa och skriva är viktiga förutsättningar för varje människas aktiva deltagande i samhällslivet och den personliga utvecklingen och därigenom hela samhällets utveckling.

Den pedagogiska miljön från förskolan till gymnasieskolan är avgörande för elevernas språkutveckling, och insatser för läs- och skrivutveckling är av stor vikt för förbättrade resultat på alla nivåer i skolväsendet.

Därför har regeringen redan vidtagit åtskilliga åtgärder för att stimulera skolorna att fokusera på basfärdigheterna, det vill säga läs- och skrivförmåga och matematik. Till exempel har en särskild satsning på basfärdigheterna genomförts, och Myndigheten för skolutveckling har i uppdrag att återrapportera vilka åtgärder myndigheten har vidtagit när det gäller basfärdigheterna.

Dessutom har högskoleförordningen ändrats så att det tydligt framgår att för att få lärarexamen ska studenten ha kunskaper om betydelsen av läs- och skrivinlärning och för att få examen med inriktning mot undervisning i förskola, förskoleklass och grundskolans tidigare år ska studenten ha fördjupad kunskap i läs- och skrivinlärning.

Flickor och pojkar med utländsk bakgrund har som grupp sämre resultat i skolan än flickor och pojkar med svensk bakgrund. Regeringen har därför aviserat i budgetpropositionen för år 2005 en förstärkt satsning på skolor i segregerade områden. Under år 2006 avsätts 70 miljoner kronor och under år 2007 avsätts 155 miljoner kronor för ytterligare insatser. Syftet är bland annat att utveckla svenskundervisningen för elever med

annat modersmål än svenska samt utbildningssituationen för elever som kommer till Sverige under grundskolans senare årskurser.

På initiativ från regeringen har dessutom avsatts resurser för att anställa fler lärare och andra specialister i skolan. Statsbidraget till personalförstärkning i skola och fritidshem infördes 2001 och satsningen har varit mycket framgångsrik.

Det är viktigt att skolan noga följer elevernas läsutveckling. Individuella utvecklingsplaner är ett viktigt instrument för uppföljning av elevernas väg mot målen. I detta syfte beslöt regeringen i våras om ändringar i skolformsförordningarna som innebär att individuella utvecklingsplaner ska införas för alla elever redan från första årskursen. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2006.

Kommunerna och skolorna har därutöver krav på sig att varje år lämna kvalitetsredovisningar. Det är ett viktigt verktyg för att utveckla verksamheten och därigenom elevernas läs- och skrivutveckling.

När det gäller elever i behov av särskilt stöd, till exempel med läs- och skrivsvårigheter, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram upprättas. I utkastet till lagrådsremiss med förslag till en ny skollag föreslår regeringen att det av åtgärdsprogrammet ska framgå hur behoven ser ut, vilka åtgärder som ska vidtas samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. I utkastet föreslås dessutom att beslut i fråga om åtgärdsprogram ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd för laglighetsprövning.

Därutöver ska ytterligare totalt 100 miljoner kronor användas för riktade utvecklingsinsatser för att stärka kvaliteten i skolan. De nya resurserna ska bland annat användas till riktade insatser för att stimulera elevernas läs- och skrivutveckling där hänsyn även tas till elever med läs- och skrivsvårigheter – dyslexi. Sådana insatser är till exempel att stödja kommunerna för att kunna kompetensutveckla lärare.

För att alla elever ska få tillgång till ett rikt språk och inblick i vår litteraturskatt ska initiativ tas för att utge moderna klassiker från olika språkområden och världsdelar och skolbibliotekens roll ska stärkas och utvecklas.

Jag följer utvecklingen mycket noga och utifrån redan vidtagna åtgärder kommer jag kontinuerligt att göra bedömningar om vilka eventuella ytterligare åtgärder som behöver vidtas för att eleverna ska ges ökade möjligheter att utveckla sin läs- och skrivförmåga.

Anf. 80 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för svaret.

En förskola i Mölndal belönades i helgen för sina insatser för litteratur och läsande. Det var en litteraturförskola som fick diplom för att man har en särskild barnlitteraturprofil. Man använder bokens möjligheter i det dagliga arbetet. Man försöker att ge barn en positiv upplevelse genom läsning av böcker. Man samverkar nära med bibliotek, och man engagerar föräldrarna väldigt mycket i det arbetet.

Detta är exempel på någonting som jag tror är väldigt bra. Det är ett kreativt nytänkande och ett sätt att söka få in boken och läsandet redan i tidiga åldrar. Det är ett härligt exempel på nytänkande. Jag tror att det behövs mer av sådant, och jag saknade det i skolministerns svar.

Prot. 2005/06:40
29 november

Svar på
interpellationer

Min fråga var: Vilka ytterligare åtgärder är skolministern och regeringen beredd att vidta för att stärka läsningen? Det var ett långt svar, men det skulle kunna kortas ned ganska rejält till ordet inga. Det var ju det som ministern sade. Han berättade vilka åtgärder som man har vidtagit i historien och kom fram till slutsatsen att det inte behövs några ytterligare åtgärder. Jag tror att det är väldigt få som delar den åsikten.

Herr talman! Den som tar den här frågan på yttersta allvar måste vara beredd att presentera en väldigt konkret och mycket mera aktiv politik än den som förs i dag.

Det behövs fler offensiva åtgärder. Det krävs en bredd, ett djup, en kreativitet, och det krävs ett väldigt stort engagemang. Jag tror att det här är en avgörande fråga för Sverige. När vi ska konkurrera i den globala kunskapsekonomin kan man inte låta kunskapens infrastruktur, som läsningen utgör, rosta sönder.

Det finns nämligen väldigt tydliga signaler på att utvecklingen går åt fel håll. Jag refererade i min interpellation till en doktorsavhandling vid Göteborgs universitet av Per Fröjd. Han visar att gruppen de sämsta läsarna har dubblerats på tre år. Samtidigt har den grupp som han kallar de duktigaste läsarna krympt. Bakom trenden att läsförståelsen har försämrats ligger att det är fler som är dåliga i läsning och det är färre som är riktigt duktiga.

En annan bild fick vi i helgen när rådet för högre utbildning rapporterade om stora kunskapsluckor bland dem som ska bli språkstudenter. Det är möjligt att jag har lite förutfattade meningar, men i min värld är de som har tänkt plugga språk på universitetet människor som ofta är ganska intresserade av att studera.

Men rådet visade att de som har gått tolv år i skolan och är intresserade av språk och har tänkt plugga det på universitet saknar kunskaper om språk. Som någon sade visste man inte ens vad det var för skillnad mellan verb och substantiv.

Den tredje bilden av verkligheten gav Lärarnas riksförbund när man studerade läsvanorna hos högstadiel elever. Det visade sig att 25 % av pojkarna i högstadiet aldrig läser böcker i skolan – en fjärdedel av killarna.

Vi vet också att skillnaderna här är väldigt stora. Tjejerna läser mer och bättre än killarna. Och framför allt: Tjejer i akademikerfamiljer läser mycket mer än killar i LO-familjer. Varför engagerar inte detta Socialdemokraterna? Jag tycker att det är väldigt märkligt.

Det är ett stort svek av vuxengenerationen att inte ta den här frågan på stort allvar. Det handlar om fler åtgärder i skolan, om att ge garanti för läsning, om att ha ordentliga skolböcker och om att ha utbildade lärare. Men det handlar också om att ställa krav på föräldrarna, att de tar ansvar för sina barns läsutveckling. Kanske man ska tänka ännu bredare i detta, och då handlar det om att utveckla biblioteken.

Herr talman! Vi håller på att få sociala klyftor i läsandet, och jag tycker att det är väldigt bekymmersamt att skolministern inte har mer att komma med. Det krävs ytterligare åtgärder, skolministern.

Anf. 81 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! I går kväll var jag på en skola i Uppsala som ligger i den del av Uppsala som heter Störvreta. Skolan i fråga heter Pluggparadiset.

Jag hade möjlighet att träffa både föräldrar och lärare och resonera med dem om utvecklingen i skolan.

De berättade med ganska mycket stolthet om det goda arbete som de gjorde just med läsningen. De använde sig av ett systematiskt arbete och hade upprättat ett läsutvecklingsschema som de följde med väldigt goda resultat.

Jag tar upp detta som ett exempel på det mycket goda arbete som jag vet genomförs på en rad av våra skolor. Det är också många skolor som lyckas väldigt väl, inte minst när det gäller läsningen.

Det är ingen slump att svenska elever utmärker sig, också i internationella undersökningar, bland dem som är bäst på att läsa.

Herr talman! När vi ser att det går bra för de allra flesta får vi dock inte glömma att det också finns elever som faktiskt inte hänger med. Vi vet att det finns stora sociala skillnader, skillnader mellan elever som har olika förutsättningar. Det är därför som det har varit viktigt för regeringen att se till att resurserna till den svenska skolan kan stärkas. Vi vet att när resurserna tryter, då är det alltid framför allt de som har störst behov av hjälp och stöd i skolan som får illa.

Det är därför glädjande att vi kan fortsätta vår satsning på att stärka antalet lärare och andra specialister i den svenska skolan. Den satsningen kommer vi att fortsätta med därför att en kompetent personal är en grundförutsättning i den svenska skolan. Men jag tror inte att det räcker. Vi måste gå vidare. Därför kommer vi också under de kommande två åren att göra stora satsningar på de elever som har de tuffaste förutsättningarna. Vi kommer att satsa sammanlagt 225 miljoner på de skolor som finns i många av våra segregerade förorter för att därigenom stärka elevernas möjligheter att klara av skolan, inte minst när det gäller språkutveckling, läsförståelse och läsförmåga.

Jag tror också att det är viktigt att vi förstärker uppföljningen på ett tidigt stadium. Det är därför glädjande att vi under nästa år inför individuella utvecklingsplaner för samtliga elever redan från första året. Det ska vara en tydlig fokus på elevernas basfärdigheter därför att det är en grundförutsättning för att både klara av skolan och stärka ens möjligheter på arbetsmarknaden i vårt samhälle.

Som en fjärde punkt i programmet för en bättre läsutveckling är det väldigt viktigt att vi också riktar kompetensinsatser mot de lärare som undervisar elever i de yngre åldrarna. Det handlar om kompetensutveckling för att på ett tidigt stadium upptäcka brister när det gäller läsförmåga och läsförståelse, men också för att se till att man har goda kunskaper om att lära ut hur man läser till yngre barn. Det stödet till kommunerna omfattar 10 000 lärare i ett första steg. Jag tror att det är viktigt.

Som ett femte steg i det här programmet för att stärka elevernas läsutveckling gör vi också satsningar på att utveckla skolbiblioteken och inte minst skolbibliotekens roll i det pedagogiska arbetet. Jag tror också att det är viktigt att eleverna har tillgång till litteratur, att boken finns i deras närhet. Därför har regeringen också gett i uppdrag till Myndigheten för skolutveckling att lansera Alla tiders klassiker så att boken blir en naturlig del av skoldagen.

Detta är fem starka åtgärder som syftar till att stärka läsandet i den svenska skolan.

Prot. 2005/06:40
29 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 82 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Pluggparadiset hade skolministern varit på. Det låter faktiskt väldigt härligt, inte minst i en skolengagerad folktoppartistisk politikers öron. Det finns många härliga exempel. Jag har besökt många av dem, och jag lyfte själv fram de här förskolorna som har en särskild litteratursatsning – alltså redan i förskolan. Jag tycker att det är viktigt att vi lyfter fram de goda exemplen, för de behöver spridas.

Det är så som skolministern säger, att Sverige i internationella undersökningar fortfarande klarar sig ganska hyfsat. Vi har generellt sett en ganska hög läsförståelse och läskunskap. Men vi ser också att vi börjar sacka efter. Jag tror att det är viktigt att man tar tag i detta så tidigt som möjligt. Ju längre man låter kunskapens infrastruktur rosta desto svårare blir det att rusta upp den. Vi måste ta tag i detta med krafttag väldigt snabbt.

Det finns elever som inte hänger med. För dem är det självklart vissa åtgärder som krävs, och mycket åtgärder som krävs. Det finns också elever som tidigare i skolan klarat det mycket bra, men också deras läskunskap håller på att försämrans.

Jag är precis som skolministern bekymrad över de sociala skillnaderna. Vi ser ganska tydligt, om jag ska göra det enkelt, att en tjej i en akademikerfamilj läser väldigt mycket böcker. Hon läser väldigt bra. Hon klarar sig också bra i skolan. En kille i en LO-familj läser mycket mindre. Han läser kanske inte alls. Hans föräldrar kanske inte heller läser. Risken är därmed också att han får svårt att klara skolan. Vi ser att vi har ett socialt läsarbrev från generation till generation.

Visst kanske det behövs mer resurser. Samtidigt är det så att Sverige lägger väldigt mycket pengar på skolan i en internationell jämförelse. Det visar också att det viktigaste är att använda de här pengarna rätt. Riksrevisionen visade i sin granskning av de statliga stöden till mer personal i skolor och på fritidshem att det inte var så tydligt. Det gick inte att visa att detta gav någon effekt på resultatet. Jag tror att slutsatsen av det är att man måste satsa pengarna rätt, och rätt i det här fallet är nog oftast att satsa väldigt tidigt.

Statsrådet nämnde en satsning på skolbiblioteken, och det tror jag är bra. Men den satsning som görs, om man räknar väldigt snabbt i huvudet, innebär ungefär två kronor per elev. Det tror jag inte vänder utvecklingen när det gäller läsintresse, läsförståelse, läskunskap.

Det är viktigt att boken finns nära, att biblioteken är stora, starka, intressanta och engagerande. Men under de första tre åren av detta sekel krympte till exempel bibliotekens bokbestånd bara i Skåne med 50 000 verk. Åtta filialer försvann i Skåne under samma period. Utvecklingen ser likadan ut i hela landet. Biblioteken krymper och drar sig undan. Jag delar skolministerns åsikt att det är viktigt att böckerna finns nära.

Det här visar att det behövs ett helhetsgrepp om vi ska vända trenden. Det handlar om skolan. Det handlar om en tidig start. Det handlar om tidig utvärdering. Jag skulle gärna vilja höra en kommentar från skolministern om vilken som blir den kompensatoriska åtgärden när man inte får ha tidiga centrala prov, som kongressen sade nej till. Det handlar också om att kanske dra nytta av åren i förskolan, att satsa på ett intresse för boken och läsandet redan då.

Kanske handlar det också om att våga satsa på skolböckerna. Vi har haft en rejäl satsning på datorer i skolan de senaste åren, men skolböckerna har fått stå tillbaka. Jag tror att det finns ett samband mellan att ha en trasig geografibok, en gammal samhällskunskapsbok, och ett ointresse för läsning av vanliga skönlitterära böcker. Jag tror att vi måste vara tydliga med att ge föräldrar deras ansvar i detta. Föräldrarna måste läsa med sina barn. Vi vet att läsandet går i arv. Därför har också föräldrarna tillsammans med skolan ett väldigt viktigt ansvar.

Anf. 83 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Jag tror att vi kan vara helt överens om att allt som händer i skolan inte bara är beroende av den direkta verksamheten där. Det är naturligtvis också så att hemmet har en stor betydelse i detta. Jag tror inte heller att det är en alltför vågad uppfattning att säga att det har skett väldigt mycket när det gäller unga människors fritid de senaste tio femton åren. Inte minst har datorn blivit väldigt vanlig i våra hem, med datorspel och annat som upptar en allt större del av inte minst pojkarnas fritid. Det finns tydliga undersökningar som visar att detta på sina håll har trängt ut boken. Jag delar uppfattningen till fullo att det är viktigt att vi vidtar åtgärder i den svenska skolan så att vi också i framtiden kan vara i världstopp när det gäller elevernas förmåga att läsa och förstå vad de läser.

Jag tror också att det är nödvändigt att vi har en bra diskussion om vad man gör hemma och faktiskt också om vad man gör på fritiden. Det är riktigt, som Christer Nylander säger, att vi ser att i de hem där man läser mycket är det naturligt nog också så att eleverna klarar läsförståelsen och läsförmågan på ett bra sätt. Jag välkomnar Folkpartiet i den diskussionen, för jag tror att det är nödvändigt att vi alla hjälper till att föra upp just detta till diskussion.

Däremot delar jag inte alls Folkpartiets uppfattning att 14 000 ytterligare lärare och andra specialister inte spelar någon roll, att de inte har någon effekt i den svenska skolan. Det är ofta jag hör från borgerliga företrädare, inte minst folkpartister, att det här med resurser inte är problemet. Den svenska skolan satsar väldigt mycket. Ja, visst satsar vi väldigt mycket. Men vi har också betydligt högre ambitioner med vår skola än vad många andra länder har. Vad är då slutsatsen av den borgerliga högeralliansens politik? Är det att skolan ska ha mindre resurser? Vi kunde ju se under 90-talet vad som hände när skolan faktiskt fick mindre resurser; när lärartätheten sjönk, när personaltätheten minskade i samband med storstädningen efter den borgerliga regeringens ekonomiska moras.

Jag menar att det är viktigt att vi, när vi nu har möjlighet, när vi har en ekonomi som fungerar väl och när vi också har egna resurser att satsa, ser till att det finns kompetent och välutbildad personal i våra skolor. Det förutsätter att vi också är beredda att satsa, att vi har modet att prioritera och säga: Nu gör vi satsningar för att öka antalet lärare och andra specialister i skolan. Det har vi gjort de senaste fyra åren med väldigt goda resultat. Vi vill fortsätta göra det också under nästa år.

Jag tror också att det är viktigt att våga prioritera i olika skolor, för vi vet att skillnaderna är stora. Internationella undersökningar visar att vi fortfarande har världens mest jämlika skola men att skillnaderna ökar.

Den typen av signaler måste vi ta på allvar. Det är därför väldigt viktigt för oss att vi vågar satsa på de elever som har det tuffast i dag, att vi vågar satsa rejäla resurser på att möjliggöra språkutveckling och att möjliggöra för eleverna att kanske kompensera för en del av det som de inte får i hemmet.

Jag menar också, herr talman, att det är viktigt att stärka uppföljningen från de tidiga åren men att vi inte bara ska nöja oss med att stärka uppföljningen utan också knyta rätten till hjälp och stöd för eleverna till den här uppföljningen. Det får inte vara så att man nöjer sig med att konstatera att en elev har bristande kunskaper men inte tar nästa steg. Det är viktigt och nödvändigt att också dra slutsatser av den uppföljning man gör och hjälpa de elever som har det tufft redan på ett tidigt stadium. Där delar jag Christer Nylanders uppfattning: Ju tidigare desto bättre.

Anf. 84 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Om jag börjar med det sista hoppas jag att skolministern tar ett snack med förskoleministern, för då kan vi faktiskt få en tydligare styrning också av förskolan med tydligare mål och en tydligare satsning på läsning och litteratur. De goda exempel som finns runtom i landet visar att det gör nytta.

Jag följer den danska politiken ganska noga, och jag har märkt en intressant skillnad mellan den danska regeringen och den svenska regeringen. Det finns många skillnader, men en intressant skillnad tänkte jag ta upp. Det handlar om detta med lite ödmjukhet. När OECD visar att Sverige satsar mycket på skolan säger den svenska regeringen alltid: Hurra vad vi är bra!

När den danska regeringen får samma signal från OECD att man ligger i topp säger man: Det är jättebra att vi satsar mycket pengar, men vi får ut för litet av dem.

Det är en väldigt viktig skillnad i fråga om hur man bemöter dessa rapporter från OECD.

Mitt svar på frågan om vilka slutsatser som man drar när Riksrevisionen säger att man inte riktigt kan visa att de satsningar som hittills har gjorts har lett till bättre resultat är:

Nej, slutsatsen är inte att man ska satsa mindre. Slutsatsen är att man ska satsa rätt, att satsa på utbildade lärare, att satsa tidigt och att ge en läsa-, skriva- och räknagaranti under de allra tidigaste åren.

Det är ett bekymmer att de elever som har svårt att läsa blir fler. Och där måste vi ha väldigt tydliga åtgärder. Men det är också ett bekymmer att de som läser riktigt bra blir färre, vilket jag tror att man också måste fundera på, alltså att de som går vidare till universitetet och ska plugga språk inte har de viktigaste grundelementen i hur ett språk är uppbyggt i sig självt. Det är människor som borde vara väldigt intresserade av att plugga.

När det sedan handlar om fritiden kanske datorerna är ett bekymmer. Jag ska inte säga någonting annat än det. Det handlar också om olika strategier när man läser. Men datorerna kan också vara väldigt bra om de används rätt för att utveckla skrivandet.

Problemet är att de stora satsningar som man har gjort på datorer i skolan under de senaste åren faktiskt har inneburit att man så att säga har

trängtt tillbaka skolböckerna. Jag tror att det är dags att satsa på skolböcker.

Prot. 2005/06:40
29 november

Anf. 85 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s):

Herr talman! Det blir allt tydligare vilka skillnader som finns mellan den borgerliga skolpolitiken och den socialdemokratiska skolpolitiken.

När de borgerliga företrädarna talar om resurser låter det nästan alltid som när Christer Nylander nyss gjorde det – det är tillräckligt, det är bara användningen som vi måste justera.

Jag menar att det är självklart att vi alltid måste se hur våra gemensamma resurser används och att de används effektivt. Men jag menar också att det faktiskt behövs mer resurser i den svenska skolan.

Den socialdemokratiska regeringen kommer därför att fortsätta att satsa på skolan. Jag tror att det också är ett viktigt besked till landets medborgare och till landets lärare att vi är beredda att göra insatser för att se till att lärarna blir fler och att personalen i den svenska skolan ökar.

Den borgerliga politiken tycks vara att det är tillräckligt. Det är bara användningen som man ska göra någonting åt.

Jag kan glädja Christer Nylander med att vi också gör rejäla satsningar på förskolan för att just se till att eleverna får en god start redan från barnsben. Den satsning som inleds i år handlar om att se till att anställa 6 000 fler personer i den svenska förskolan just för att se till att det finns tillräckligt med resurser för att kunna hjälpa eleverna både i deras sociala och i deras kunskapsmässiga utveckling. Det är viktigt, och jag tror att det på lång sikt kommer att visa sig vara en av de viktigaste insatserna som vi kan göra också när det gäller grund- och gymnasieskola.

Men vad vi inte får glömma – jag tycker tyvärr att vi alltför ofta gör det i de debatter som vi har om den svenska skolan – är att det faktiskt också finns elever i Sverige som inte går nio år i svensk grundskola. De har inte heller gått fem år i svensk förskola. De kanske börjar sin skolgång i fyran, femman, sexan eller sjuan. Dessa elever måste vi också möta. Då räcker det inte med att säga att vi ska ha en garanti i år tre eftersom dessa elever aldrig har gått år tre.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motion

med anledning av framst. 2005/06:RS1 Säkerhetsskydd m.m.

2005/06:K2 av Gustav Fridolin (mp)

Justitieutskottets betänkande

2005/06:JuU3 Maskeringsförbud

Näringsutskottets betänkande

2005/06:NU7 Svensk handelspolitik i WTO:s Doharunda

*Svar på
interpellationer*

Lagutskottets betänkanden
2005/06:LU5 Följdändringar med anledning av ny aktiebolagslag, m.m.
2005/06:LU8 Nya anslutningar till Romkonventionen

Skatteutskottets betänkande
2005/06:SkU8 Förändring i sexmånadersregeln för sjömän, m.m.

17 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 28 november

2005/06:143 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Bättre läkemedel för äldre

2005/06:144 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Nedskärningsshoten mot äldreården

den 29 november

2005/06:145 av *Roger Tiefensee* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Friåret och arbetslösheten

2005/06:146 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Thomas Östros
Forum för småföretagarforskning

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 6 december.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 november

2005/06:487 av *Carl-Axel Roslund* (m) till finansminister Pär Nuder
Flygskattens effekter på ökad arbetslöshet och sänkt konkurrenskraft

2005/06:488 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Pär Nuder

Väg 73

2005/06:489 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Regionalpolitisk myndighet till Västerbotten

2005/06:490 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Ersättning vid marklösen

2005/06:491 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Jens Orback
Krav på svenskkunskaper

2005/06:492 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Barnkunskap hos offentliga biträden i asylärenden

2005/06:493 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Utredning om lärarauktorisering

2005/06:494 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Blödarsjuka

2005/06:495 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Platser vid särskilt boende för äldre

2005/06:496 av *Tobias Billström* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Krav på svenskkunskaper i en arbetsplatsannons

Prot. 2005/06:40
29 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 6 december.

19 § Kammaren åtskildes kl. 20.33.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 15.59,
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 74 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

SVEN JOHANNISSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärende till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Avstående från besittningsskydd	1
Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU3	1
Anf. 1 STEN LUNDSTRÖM (v)	1
Anf. 2 MARIA ÖBERG (s).....	4
Anf. 3 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	5
Anf. 4 MARIA ÖBERG (s) replik	5
Anf. 5 STEN LUNDSTRÖM (v) replik	6
Anf. 6 MARIA ÖBERG (s) replik	6
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	7
5 § En effektivare prövning av hyres- och arrendeärenden	7
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU4.....	7
Anf. 7 JEPPE JOHNSON (m).....	7
Anf. 8 JAN ERTSBORN (fp)	8
Anf. 9 GÖRAN NORLANDER (s).....	9
Anf. 10 VIVIANN GERDIN (c)	10
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	11
6 § Ändring i brottsbalken.....	11
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU5.....	11
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	11
7 § Europeisk brottskadeersättning	11
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU6.....	11
Anf. 11 JOE FRANS (s).....	11
Anf. 12 VIVIANN GERDIN (c)	12
Anf. 13 KARIN GRANBOM (fp).....	12
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	14
Ajournering.....	14
Återupptagna förhandlingar	14
8 § Särskild debatt om diskrimineringen i rättsväsendet.....	14
Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 15 BEATRICE ASK (m)	16
Anf. 16 MAURICIO ROJAS (fp)	17
Anf. 17 PETER ALTHIN (kd)	19
Anf. 18 ROLF OLSSON (v)	20
Anf. 19 VIVIANN GERDIN (c).....	21
Anf. 20 YVONNE RUWAIDA (mp).....	23
Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	24
Anf. 22 BEATRICE ASK (m)	26
Anf. 23 MAURICIO ROJAS (fp)	27
Anf. 24 PETER ALTHIN (kd)	28
Anf. 25 ROLF OLSSON (v)	29
Anf. 26 VIVIANN GERDIN (c).....	30
Anf. 27 YVONNE RUWAIDA (mp).....	31

Anf. 28	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32	Prot. 2005/06:40
Anf. 29	BEATRICE ASK (m)	32	29 november
Anf. 30	MAURICIO ROJAS (fp)	33	
Anf. 31	PETER ALTHIN (kd)	34	
Anf. 32	ROLF OLSSON (v)	34	
Anf. 33	VIVIANN GERDIN (c)	35	
Anf. 34	YVONNE RUWAIDA (mp)	35	
	(Beslut skulle fattas den 30 november.)	36	
Ajournering		36	
Återupptagna förhandlingar		36	
9 § Utvidgad användning av DNA-tekniken inom brottsbekämpningen, m.m.		36	
	Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU7	36	
Anf. 35	PETER ALTHIN (kd)	36	
Anf. 36	MARGARETA ANDERSSON (c)	38	
Anf. 37	LEIF BJÖRNLOD (mp)	39	
Anf. 38	MARGARETA PERSSON (s)	40	
Anf. 39	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	42	
Anf. 40	MARGARETA PERSSON (s) replik	42	
Anf. 41	LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	42	
Anf. 42	MARGARETA PERSSON (s) replik	43	
Anf. 43	BEATRICE ASK (m)	43	
Anf. 44	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	44	
Anf. 45	BEATRICE ASK (m) replik	45	
Anf. 46	MARGARETA ANDERSSON (c) replik	45	
Anf. 47	BEATRICE ASK (m) replik	45	
Anf. 48	KARIN GRANBOM (fp)	46	
Anf. 49	ROLF OLSSON (v)	47	
	(Beslut skulle fattas den 30 november.)	48	
10 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer		48	
11 § Svar på interpellation 2005/06:101 om tidigare och nya löften till landets äldre		49	
Anf. 50	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	49	
Anf. 51	ERIK ULLENHAG (fp)	51	
Anf. 52	CHATRINE PÅLSSON (kd)	52	
Anf. 53	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	53	
Anf. 54	ERIK ULLENHAG (fp)	54	
Anf. 55	CHATRINE PÅLSSON (kd)	55	
Anf. 56	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	56	
Anf. 57	ERIK ULLENHAG (fp)	57	
Anf. 58	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	57	
12 § Svar på interpellation 2005/06:97 om synnedsättning – så kallat tunnelseende		58	
Anf. 59	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	58	
Anf. 60	BIRGITTA SELLÉN (c)	59	
Anf. 61	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	60	
Anf. 62	BIRGITTA SELLÉN (c)	60	
Anf. 63	Socialminister BERIT ANDNOR (s)	61	

Anf. 64 BIRGITTA SELLÉN (c).....	62
Anf. 65 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	62
13 § Svar på interpellation 2005/06:110 om tillfällig föräldrapenning	63
Anf. 66 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	63
Anf. 67 INGER LUNDBERG (s).....	63
Anf. 68 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	64
Anf. 69 INGER LUNDBERG (s).....	64
Anf. 70 Socialminister BERIT ANDNOR (s).....	65
Anf. 71 INGER LUNDBERG (s).....	65
14 § Svar på interpellation 2005/06:114 om Islamic Centers fortsatta verksamhet.....	66
Anf. 72 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	66
Anf. 73 LUCIANO ASTUDILLO (s)	67
Anf. 74 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	67
Anf. 75 LUCIANO ASTUDILLO (s)	68
Anf. 76 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	69
Anf. 77 LUCIANO ASTUDILLO (s)	69
Anf. 78 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	70
15 § Svar på interpellation 2005/06:111 om läsning	70
Anf. 79 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	70
Anf. 80 CHRISTER NYLANDER (fp)	71
Anf. 81 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	72
Anf. 82 CHRISTER NYLANDER (fp)	74
Anf. 83 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	75
Anf. 84 CHRISTER NYLANDER (fp)	76
Anf. 85 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (s).....	77
16 § Bordläggning.....	77
17 § Anmälan om interpellationer	78
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	78
19 § Kammaren åtskildes kl. 20.33.	79

